

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

PERHEET VAIKUTTAMASSA

Iisalmelaisten perheiden tarpeet ja toiveet avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen

TEKIJÄ Annika Luokkanen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosiaaliala, varhaisen tuen asiantuntija	
Työn tekijä Annika Luokkanen	
Työn nimi Perheet vaikuttamassa - Iisalmelaisten perheiden tarpeet ja toiveet avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen	
Päiväys	21.5.2023
Sivumäärä/Liitteet	58/8
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Iisalmen kaupunki	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää iisalmelaisten 0–5-vuotiaiden lasten ja heidän vanhempiansa/huoltajiansa tarpeita ja toiveita avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen pohjaksi. Tavoitteena oli saada selvitysten kautta sellaista tietoa, jonka avulla voidaan Iisalmeen kehittää perheiden tarpeisiin vastaavaa avointa varhaiskasvatusta. Laadullisen tutkimuksen menetelmällä pyrittiin saamaan vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Millaisia tarpeita iisalmelaisilla 0–5-vuotiaiden lasten perheillä on, joihin voisi vastata avoimella varhaiskasvatustoiminnalla? Millaista avointa varhaiskasvatusta 0–5-vuotiaiden lasten perheet toivovat Iisalmeen? Opinnäytetyössä merkittävänä viitekehystenä olivat varhaisen tuen näkökulma, osallisuus ja lapsinäkökulma.</p> <p>Tiedonkeruun menetelminä opinnäytetyössä olivat 0–5-vuotiaiden lasten vanhemmille suunnattu sähköinen kysely ja 2–5-vuotiaalle lapsille järjestetty tilannekuvamenetelmä. Vanhemmille suunnatussa kyselyssä haastettiin vastaaja pohtimaan toiveita ja tarpeita myös lasten näkökulmasta. Menetelmien avulla toivottiin lisättävän perheille tietoa Iisalmeen kehitettävästä varhaiskasvatustalvasta. Aineiston keruu toteutettiin ajalla 13.-26.2.2023. Vanhempien kyselyyn tuli 79 vastausta ja lasten menetelmään osallistui 26 lasta.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusaineistot analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä ja ne yhdistettiin aineistotriangulaatiolla. Tulosten yläluokiksi muodostuivat avoimen varhaiskasvatustoiminnan rakenne, toimintaympäristöt, työntekijä, tiedotus ja toimintaan mukaan tulemistä helpottavat tekijät. Tuloksista ilmeni perheiden toivovan Iisalmeen lapsille omaa avoimen varhaiskasvatuksen kerhoa sekä lapsille ja vanhemmille yhteistä ohjattua toimintaa. Toiminnan toivottiin olevan kaikille avointa, ilman ennakoilmoittautumista. Toimintaympäristöiksi ehdotettiin Perheentalon ja liikennepuiston lisäksi vaihtuvia luonto- ja liikuntakohteita sekä tutustumista Iisalmen eri paikkoihin, joissa voi viettää lasten kanssa aikaa. Avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan sisällöksi toivottiin monipuolista pedagogista toimintaa, sosiaalisuutta ja suunnitelmallisuutta. Lapsilta tuli runsaasti toiveita luonnosta, liikunnasta, kulkuneuvoista ja eläinten hoidosta. Vanhemmat toivoivat taidetta ja kulttuuria, luontoa, liikuntaa ja leikin kautta oppimista. Maksutonta ruokailu koettiin tärkeäksi, sen nähtiin helpottavan arkea ja toimintaan tulemistä. Toimintaan toivottiin monipuolista varhaista tukea lapsille ja vanhemmille. Työntekijän merkityksellinen rooli korostui vastauksissa. Vanhempien mukaan työntekijä voi helpottaa toimintaan mukaan tulemistä kohtaamalla kaikki tasapuolisesti, olemalla rohkaiseva, ymmärtäväinen ja sensitiivinen. Työntekijällä nähtiin olevan iso merkitys turvallisen ilmapiirin luomisessa ja ryhmäytymisessä. Työntekijälle toivottiin alan koulutusta, osaamista ohjaamisesta ja monimuotoisten perheiden kohtaamisesta. Toiminnasta toivottiin monikanavaista tiedottamista.</p> <p>Tuloksia on hyödynnetty Iisalmen avoimen varhaiskasvatuksen kehittämishankkeessa. Jatkotutkimuksia toivotaan avoimen varhaiskasvatuksen varhaisen tuen vaikuttavuudesta. Toiveena on saada lisää lapsinäkökulmaisia tutkimuksia.</p>	
Avainsanat avoin varhaiskasvatus, varhainen tuki, osallisuus ja lapsinäkökulma	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Master's Degree Programme in Social Services, Early Support Specialist	
Author Annika Luokkanen	
Title of Thesis Families Making an Impact - the Needs and Wishes of Families in Iisalmi about the Development of Open Early Childhood Education and Care	
Date 21 May 2023	Pages/Appendices 58/8
Client Organisation /Partner City of Iisalmi	
<p>Abstract</p> <p>The aim of this thesis was to involve families with children aged 0 to 5 in the development of open early childhood education and care in Iisalmi. The purpose of the research was to answer the following research questions: What are the wishes and needs of families with children aged 0 to 5 that could be satisfied with open early childhood education and care? What kind of activities would the families like to have in Iisalmi?</p> <p>The framework of the thesis consists of early support, participation and the child as an active agent. The study was carried out with qualitative methods and divided into two parts. The parents/guardians were asked to fill out a semi-structured questionnaire. The children aged 2 to 5 participated in an activity where they were asked to draw pictures or select pictures of activities. The data was collected on 13 – 26 February 2023. 79 adults filled out the questionnaire and 26 children participated in the picture activities.</p> <p>The collected data was analysed through grounded theory and triangulation. Five higher categories were formed: structure of the activities, environment, employee, information and ease of joining the activities. The data showed that families requested a club for children and additional structured activities for families. The respondents hoped that the activities would be free to everyone and without prior registration. The desired environments for the activities were Familyhouse and the traffic park in Iisalmi, nature and sports venues and trips to different places. The wishes about the content of the activities included a wide range of organised social and pedagogical activities. Children's requirements included nature, sports, vehicles and animal care. Adults' requirements included art and culture, nature, sports and learning by playing. Free-of-charge meals were seen as a means to make everyday life and joining the activities. The respondents regarded early support important for both children and parents. The staff of open early childhood education and care was seen to play a major role in lowering the threshold to participate in the activities. The parents' responses showed that they expect professionalism and sensitivity from the staff. Informing families properly about the activities in various channels also plays an important role.</p> <p>The results of the survey were utilized in a project to develop open early childhood education and care in Iisalmi. A further study could be done into the effectiveness of early support in open early childhood education. There is a need to conduct more studies that show the child's perspective.</p>	
<p>Keywords</p> <p>open early childhood education and care, early support, participation, child perspective</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	AVOIMEN VARHAISKASVATUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN IISALMEEN	8
2.1	Avoin varhaiskasvatus	8
2.2	Varhaiskasvatus ja kohtaamispaikkatoiminta Iisalmessa	9
2.3	Varhaista tukea avoimella varhaiskasvatuksella	11
3	PERHEIDEN TUENTARPEET VARHAISEN TUEN NÄKÖKULMASTA	14
3.1	Vanhempien hyvinvointi ja tarpeet	15
3.2	Lasten hyvinvointi ja tarpeet.....	17
4	OSALLISUUS JA LAPSINÄKÖKULMA.....	18
4.1	Perheiden osallisuus.....	18
4.2	Lapsikäsitys.....	19
4.3	Lapsinäkökulma tutkimuksessa	20
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	21
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
6.1	Tutkimusmenetelmät.....	22
6.2	Tutkimusympäristö ja kohdejoukko	22
6.3	Tiedonkeruumenetelmät ja aineiston keruu	22
6.3.1	Vanhempien kysely.....	23
6.3.2	Lasten tilannekuvamenetelmä	24
6.4	Aineiston analysointi	25
7	TULOKSET	28
7.1	Vastaajien taustatiedot.....	28
7.2	Toiminnan rakenne	29
7.2.1	Toimintamuoto	29
7.2.2	Osallistujat	30
7.2.3	Määrä ja ajankohta	30
7.2.4	Maksuttomuus.....	31
7.3	Toimintaympäristö	31
7.3.1	Luonto ja liikuntapaikat.....	31
7.3.2	Kulttuuripaikat, koulut ja muut kohteet	32
7.3.3	Vaihtuvat kohteet	32

7.3.4	Muut toiveet.....	32
7.4	Toiminnan sisältö.....	32
7.4.1	Monipuolinen pedagoginen toiminta.....	33
7.4.2	Suunnitelmallisuus.....	34
7.4.3	Sosiaalisuus.....	34
7.4.4	Ruokailu.....	34
7.4.5	Lapsen varhainen tuki.....	35
7.4.6	Vanhemmuuden varhainen tuki.....	36
7.5	Työntekijän merkityksellinen rooli.....	39
7.6	Toimintaan tulemista helpottavia asioita.....	40
7.7	Monikanavainen tiedottaminen.....	41
8	POHDINTA.....	43
8.1	Tulosten tarkastelua ja johtopäätökset.....	43
8.1.1	Yhteisöllisyys ja ryhmään kuuluminen.....	43
8.1.2	Työntekijän vanhemmuutta tukevia toimintatapoja.....	44
8.1.3	Lapsen varhainen oppimisen ja hyvinvoinnin tuki.....	45
8.1.4	Luontoympäristöillä, liikunnalla ja eläimillä myönteisiä vaikutuksia hyvinvointiin.....	46
8.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	47
8.3	Ammatillinen kasvu.....	51
8.4	Hyödynnettävyys ja kehittämisideat.....	51
	LÄHTEET.....	53
	LIITE 1: AINEISTONHALLINTASUNNITELMA.....	59
	LIITE 2: VANHEMPIEN KYSELYN SAATEKIRJE.....	60
	LIITE 3: TIEDOTE LAPSEN HUOLTAJALLE.....	61
	LIITE 4: VANHEMMILLE SUUNNATTU KYSELY.....	62

1 JOHDANTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtion erityisavustuksia avoimen varhaiskasvatuksen kehittämiseen vuodelle 2023 kahdeksalle avustusta hakeneelle kunnalle tai kuntayhtymälle. Avustuksen tavoitteena on tukea kuntia kehittämään avointa varhaiskasvatusta, niiden toimintakäytäntöjä sekä toiminnan suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta. Avoimen varhaiskasvatuksen toteuttamista ohjaa varhaiskasvatustalaki (540/2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, mutta paikallisissa toiminnan käytännöissä on suurta vaihtelevuutta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022 a.)

Iisalmen kaupunki on yksi valtion erityisavustuksen saaneista kunnista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022 b), minkä myötä Iisalmen kaupunki palkkasi hankekoordinaattorin kehittämään Iisalmeen avointa varhaiskasvatusta. Minä siirryin tähän hankekoordinaattorin tehtävään vakituisesta Perheentalo Onnin ja Ilonan toiminnanohjaajan työstäni avoimen varhaiskasvatuksen kehittämishankkeen ajaksi.

Hankkeen tavoitteena on kehittää perheiden tarpeisiin ja toiveisiin vastaavaa avointa varhaiskasvatusta Iisalmeen osaksi Perheentalo Onnin ja Ilonan ja lasten liikennepuiston kohtaamispaikkatoimintaa sekä mahdollisesti myös jalkautuvana toimintana perheiden lähelle ja luontokohteisiin. Hankkeen kohderyhmänä ovat iisalmelaiset 0–5-vuotiaat lapset perheineen. Avoimen varhaiskasvatuksen hankkeen tavoitteena on tuottaa lapsen edun mukaista laadukasta avointa varhaiskasvatusta, lisätä ja vahvistaa pienten lasten perheiden osallistumista ja osallisuutta sekä monipuolistaa varhaiskasvatuksen palvelutarjontaa kynnyksettömällä varhaiskasvatuspalvelulla. Toiminnalla haluaan mahdollistaa kotihoidossa olevien lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen, perheiden varhainen tuki ja vähentää perheiden yksinäisyyttä.

Avointa varhaiskasvatusta kehitetään monitoimijaisesti yhdessä perheiden ja yhdeksän eri organisaation kanssa. Keskeisimmät kehittäjätahot ovat Iisalmen kaupungin varhaiskasvatus ja Mannerheimin lastensuojeluliiton Iisalmen ry:n ylläpitämä perheiden kohtaamispaikka Perheentalo Onni ja Ilona. Lähtöajatuksena on ollut suunnitella avointa varhaiskasvatusta Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) kohtaamispaikkatoiminnan mukaisesti osaksi vahvoja yhteistyöverkostoja. Tavoitteena on aloittaa perheiden tarpeisiin vastaavaa avointa varhaiskasvatusta Iisalmissa syksyllä 2023.

Kehitettävä avoin varhaiskasvatustoiminta vastaa lähtökohdiltaan erinomaisesti LAPE muutosohjelman mukaisiin perhekeskustoimintamallin kohtaamispaikkatoiminnan tavoitteisiin. Perhekeskuksen tehtävänä on edistää ja varmistaa lapsiperheiden hyvinvointia. Se verkostoi ja yhteensovittaa eri sektoreiden tarjoamat lapsiperhepalvelut. Perhekeskustoimintamallin mukaan perhekeskuksen yhteydessä tulisi olla vähintään yksi kohtaamispaikka, jossa järjestetään maksutonta monitoimijaista kohtaamispaikkatoimintaa kuten avointa toimintaa, vertaisryhmätoimintaa, leikki- ja varhaiskasvatustoimintaa, osallisuuden mahdollisuuksia, tietoa, ohjausta ja neuvontaa sekä jalkautuvia asiantuntijapalveluita. Kohtaamispaikkatoiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten ja perheiden osallisuutta, tukea vanhemmuutta, edistää perheiden voimavaroja ja hyvää arkea, vähentää lasten ja vanhempien kokemaa yksinäisyyttä ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Perhekeskustoiminnan periaatteita ovat

lapsi- ja perhelähtöisyys, palveluiden yhdenvertainen saatavuus, oikea-aikaisuus ja jatkuvuus, varhainen tuki, laadukas ja vaikuttava toiminta sekä kustannusten hillitseminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022 a.)

Tämä opinnäytetyö on osa avoimen varhaiskasvatuksen kehittämishankkeen tarvekartoitusta ja sen toimeksiantajana toimii Iisalmen kaupunki. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää iisalmelaisten 0–5-vuotiaiden lasten perheiden tarpeita ja toiveita avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämisen tueksi laadullisen tutkimuksen keinoin. Tavoitteena on tuottaa sellaista tietoa, jonka avulla voidaan olla mahdollistamassa tarpeisiin ja toiveisiin vastaavaa, saavutettavaa ja laadukasta avointa varhaiskasvatusta. Perheiden tarpeita ja toiveita selvitetään laadullisen tutkimuksen keinoin vanhemmille suunnatulla kyselyllä ja lasten osallistavan tilannekuvamenetelmän avulla. Tutkimusaineisto analysoidaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin.

Tulevana varhaisen tuen asiantuntijana varhaisen tuen näkökulma kulkee tässä opinnäytetyössä mukana. Siihen kietoutuu perheiden osallisuuden toteutuminen ja lapsinäkökulman huomioiminen opinnäytetyön prosessin jokaisessa vaiheessa. Henkilökohtainen tavoitteeni on oppia lisää perheiden tarpeista, varhaisen tuen mahdollisuuksista ja kehittämisestä sekä osallisuutta vahvistavista menetelmistä. Koen merkitykselliseksi sen, että opinnäytetyöni kautta olen mahdollistamassa vaikuttavan ja tarpeisiin vastaavan toiminnan kehittämistä. Erityinen ja ihana haasteeni tässä opinnäytetyössä on päästä asettumaan lapsen saappaisiin niin, että lasten ääni tulee aidosti kuuluville ja vaikuttamaan.

2 AVOIMEN VARHAISKASVATUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN IISALMEEN

Tässä luvussa avataan avoimen varhaiskasvatuksen käsitettä ja tarkastellaan erilaisia tulkintoja avoimesta varhaiskasvatuksesta, sillä tällä hetkellä lainsäädäntö mahdollistaa hyvin monimuotoista avointa varhaiskasvatusta. Iisalmeen kehitetään syksyllä 2023 aloitettavaa avointa varhaiskasvatusta, jonka yhtenä tavoitteena on tarjota toiminnan myötä aiempaa varhaisempaa ja vahvempaa tukea lapsille ja vanhemmille. Tässä luvussa esitellään Iisalmen kaupungin varhaiskasvatuksen tilannetta ja Perheentalo Onnin ja Ilonan kohtaamispaikkatoimintaa, sillä avointa varhaiskasvatusta suunnitellaan perhekeskustoimintamallin mukaisesti osaksi kohtaamispaikkatoimintaa ja muita verkostoja.

2.1 Avoin varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pedagogiikkaan painottuvaa, suunnitelmallista ja tavoitteellista lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta. Sitä voi saada pääsääntöisesti alle oppivelvollisuusikäiset lapset. Kunta on veloitettu järjestämään kunnan tarpeen mukaista varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisin toimintamuodoin kuin paikallinen tarve on. Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa varhaiskasvatustilain mukaan päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana. Jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus saada varhaiskasvatusta päiväkodissa tai perhepäivähoitossa. Tämän lisäksi kunnalla tai kuntayhtymällä on mahdollisuus järjestää avointa varhaiskasvatusta alueellisen tarpeen mukaan. Avoin varhaiskasvatus poikkeaa päiväkotitoiminnasta ja perhepäivähoitosta siten, että varhaiskasvatustilain koskee sitä osittain ja sovelletusti. Esimerkiksi laissa ei ole määritelty ryhmäkokoja ja henkilöstömitoitusta avoimeen varhaiskasvatustoimintaan. (Varhaiskasvatustilain 1 luku.)

Avoin varhaiskasvatustoiminta on vapaampaa toteutukseltaan ja painopisteiltään kuin muut varhaiskasvatuksen toimintamuodot. Sitä voidaan järjestää esimerkiksi kerho- ja leikkipuistotoimintana. Avoin varhaiskasvatustoiminta on suunnitelmallista, ohjattua ja tavoitteellista. Se voi tarjota esimerkiksi leikkiä, ulkoilua, taide- ja liikuntakasvatusta. Pedagogisen toiminnan lisäksi avoimessa varhaiskasvatuksessa voi olla huoltajille ohjattua yhdessäoloa lasten kanssa sekä mahdollisuuksia muihin sosiaalisiin kontakteihin. Mitä säännöllisemmin ja useammin lapset osallistuvat avoimeen varhaiskasvatustoimintaan sitä laajemmin ja kattavammin on otettava huomioon varhaiskasvatustilain mukaiset tavoitteet. (Opetushallitus 2022, 19.) Tietyt varhaiskasvatustilain mukaiset tavoitteet voivat painottua enemmän, riippuen toiminnan luonteesta. (Varhaiskasvatustilain 1 luku 3 §.)

Pedagogiikka on noussut vuosien 2012–2018 suomalaisen koulujärjestelmän suuren opetussuunnitelmauudistuksen myötä varhaiskasvatuksen keskiöön (Kangas, Lastikka & Karlsson 2021, 12). Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on ammatillista ja institutionaalista toimintaa, jossa suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti lapsen ja kasvattajan vuorovaikutuksessa pyritään vaikuttamaan lapsen oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka toteutuu tutkitun tiedon pohjalta rakennettujen tavoitteiden, menetelmien, sisältöjen ja oppimisympäristöjen avulla sekä jatkuvan arvioinnin ja kehittämisen kautta. Siinä korostuu leikki, lapsen aktiivisuus ja osallisuus ja sitä toteutetaan yhteistyössä vanhempien ja ammattilaisten kanssa. (Alila & Ukkonen-Mikkola 2018, 8.)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on ainoa kaikkea varhaiskasvatustoimintaa ohjaava ja säätelevä asiakirja. Se velvoittaa kunnat, yksityiset toimijat, päiväkotien johtajat, varhaiskasvatuksen opettajat ja koko henkilökunnan toimimaan yhdenmukaisten arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Se toimii pohjana varhaiskasvatuksen suunnittelulle, toteutukselle ja kehittämiselle sekä antaa työkaluja henkilökunnalle. (Kangas, Lastikka & Karlsson 2021, 11.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet osoittavat, että varhaiskasvatus on osa suomalaista koulujärjestelmää ja se nähdään tärkeänä vaiheena lapsen oppimisen ja kasvun polulla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on inklusiivisten periaatteiden mukaisesti tukea lapsen elinikäistä oppimista, oppimisen edellytyksiä sekä koulutuksellista tasa-arvoa. Sen periaatteita ovat lapsen oikeudet, tasa-arvo, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, sosiaalinen osallisuus, yhteisöllisyys ja moninaisuuden arvostaminen. (Opetushallitus 2022, 7.)

Fjällström (2018) on selvittänyt pro gradu –tutkielmassaan eri kuntien edustajien näkemyksiä ja tulokintoja avoimen varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Tulosten mukaan avoimen varhaiskasvatuksen järjestämistä perusteltaessa ilmeni kolme erilaista tulokulmaa: valinnan vapautta korostava, huolenpitoa korostava ja resursseihin painottuva tulokulma. Valinnan vapautta korostavassa näkemyksessä avoin varhaiskasvatus nähtiin vastaavan moninaisiin perheiden tarpeisiin. Näkemyksen mukaan vanhemmat nähtiin parhaina asiantuntijoina, mutta lapsi jäi taustalle. Huolenpitoa korostavassa näkökulmassa avoin varhaiskasvatus nähtiin matalan kynnyksen konkreettisena paikkana lapsiperheille ja sitä ohjasi vahva arvonäkökulma. Toiminta mahdollisti apua, vertaistukea ja vertaissuhteita lapsille ja vanhemmille. Lapsi nähtiin aktiivisena osallistujana. Resursseihin painottuvassa näkemyksessä avoin varhaiskasvatus nähtiin kevyempänä varhaiskasvatuksen muotona, jossa lapsi nähtiin käyttäjänä, jolla on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Tässä näkökulmassa avoin varhaiskasvatus saatettiin myös nähdä ylimääräisenä varhaiskasvatuksen toimintamuotona, jolloin sitä ei nähty tarpeelliseksi järjestää esimerkiksi kustannussyistä.

Alila ja Porterin (2008) avoimia varhaiskasvatuspalveluita koskevan selvityksen pohjalta esitettiin, että avoin varhaiskasvatus tulisi nostaa tasaveroiseksi toiminnaksi muiden varhaiskasvatuspalveluiden rinnalle. Kehittämisehdotuksissa oli ohjauksen vahvistaminen, valvonnan, arvioinnin ja tilastoinnin lisääminen, pedagogiikan, sisällön ja henkilöstön osaamisen kehittäminen, asiakkaisen osallisuuden vahvistaminen, yhteistyön kehittäminen ja tutkimuksen ja kehittämisen lisääminen. Näiden lisäksi esitettiin leikkitoiminnan korvaamista avoimen varhaiskasvatuksen käsitteellä sekä muiden avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotojen nimeämistä varhaiskasvatuskerhoksi, varhaiskasvatuksen avoimeksi toiminnaksi, varhaiskasvatuksen puistotoiminnaksi ja muuksi avoimeksi varhaiskasvatukseksi. Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä avoin varhaiskasvatus, jolla tarkoitetaan kaikkia avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja.

2.2 Varhaiskasvatus ja kohtaamispaikkatoiminta Iisalmessa

Iisalmessa varhaiskasvatusta tarjotaan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa tuntiperustaisena hoitona perheen tarpeen mukaan. Kunnan omaa varhaiskasvatustoimintaa järjestää viisi päiväkotia ja 18 perhepäivähoitajaa. Kaupungin valvomaan yksityistä varhaiskasvatuspalvelua tarjoaa 5 päiväkotia, 8 perhepäivähoitajaa ja 2 ryhmäpäiväkotia. Avointa varhaiskasvatusta ei järjestetä tällä hetkellä. Palvelusetelillä tuetaan perheiden mahdollisuutta valita yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen

välillä. Toiminta-ajatuksena Iisalmen varhaiskasvatuksessa on laadukkaan, lapsuuden ainutkertaisuutta arvostavan, varhaiskasvatuksen tarjoaminen. Toiminnan lähtökohtana on psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen turvallisuus ja hyvinvointi sekä perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. Myönteisyys nähdään Iisalmen varhaiskasvatuksen voimavarana. (Iisalmen kaupunki 2023 a.) Iisalmelaisista lapsista 80 % osallistui varhaiskasvatukseen koko- tai osa-aikaisesti tammikuussa 2023. (Iisalmen kaupunki 2023 b.)

Perheentalo-yhteistyö toimii Iisalmessa yhteistyöverkoston voimin. Keskeisinä toimijoina ovat kolme eri järjestöä: Mannerheimin lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry, Iisalmen Pelastakaa lapset ry sekä Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry. Perheentalo-yhteistyön tavoitteena on tukea lapsiperheiden arkea ja osallisuuden mahdollisuuksia yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Sen päämääränä ja toiminta-ajatuksena on lapsiperheiden varhaisen tuen kumppanuusmallin vakiinnuttaminen. (Perheentalo-yhteistyö julkaisuaika tuntematon a.) Perheentalo-yhteistyö on ollut mukana LAPE-muutosohjelman valtakunnallisessa kohtaamispaikkatoiminnan kehittämistyössä sekä järjestölähtöisen perhekeskustoimintamallin alueellisessa ja valtakunnallisessa kehittämistyössä Perheet keskiöön -hankkeen kautta. Pohjois-Savo Perheentaloineen oli yksi maakunnallisesta perhekeskustoimintamallin pilottialueesta. (Iisalmen kaupunki 2020.)

Keskeiset Perheentalo-yhteistyön toiminnan periaatteet ovat lapsi ja perhe keskiössä, osallisuus, saavutettavuus, asiantuntijuus, sosiaalisuus ja lapsen oikeudet. Pää tavoitteena Perheentalo-yhteistyössä on ”Yhdessä lapsen parhaaksi!”. Muita tavoitteita ovat lasten ja lapsiperheiden arjessa suoriutumisen edistäminen, vapaaehtoisten osallistumisen mahdollisuuksien lisääminen, yhteisöllisyyden edistäminen sekä järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen. Tavoitteena on lisäksi kehittää lasten ja lapsiperheiden osallisuutta vahvistavia menetelmiä ja vahvistaa oikeusperustaisen ajattelua. (Perheentalo-yhteistyö julkaisuaika tuntematon b.)

Perheentalo-yhteistyön toimintaa on Mannerheimin lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry:n hallinnoima Perheentalo Onni ja Ilona, joka on Iisalmessa toimiva perheiden avoin kohtaamispaikka. Onnissa ja Ilonassa järjestetään lapsiperheille 5–6 päivänä viikossa monipuolista matalan kynnyksen toimintaa kuten avointa leikkitoimintaa, vertaisryhmätoimintaa, asiantuntijatapahtumia, ruokailua kerran viikossa ja lapsiperheiden tapahtumia. Toiminta on maksutonta ja avointa kaikille yli kuntarajojen. Vertaisryhmät ovat ammatillisesti ohjattuja ja myös avoimessa leikkitoiminnassa on ohjaaja paikalla huolehtimassa arjen sujuvuudesta, kohtaamassa ja tarvittaessa antamassa palvelunohjausta perheille. Toiminnoissa korostetaan lapsikeskeisyyttä, perhelähtöisyyttä sekä vuorovaikutuksellisuutta. Perheiden arjenhallintaa tuetaan ja ohjataan. (Perheentalo-yhteistyö julkaisuaika tuntematon c.) Perheentaloissa toteutetaan varhaisen tuen mukaista ja matalan kynnyksen lapsiperheiden hyvinvointia ja osallisuutta tukevaa toimintaa, jonka pyritään olevan kaikkien lapsiperheiden saavutettavissa. (Perheentalo-yhteistyö julkaisuaika tuntematon b.)

Iisalmessa on kehitetty Kohtaamisen tuen -työryhmässä perhekeskustoimintamallin mukaisesti tiiviissä yhteistyössä matalan kynnyksen palveluita ja kohtaamispaikkoja. Työryhmässä on mukana varhaiskasvatus, Pohjois-Savon hyvinvointialue (entinen Ylä-Savon Sote), seurakunta ja eri järjestöjä. Käytännössä kehittämistä on tehty esimerkiksi Iisalmen kaupungin liikennepuistoon, jossa on

toteutettu kesän aikana monitoimijaisesti matalan kynnyksen ohjattua toimintaa perheille. (Rautaparta-Pennanen 2022.) Liikennepuistossa on kohtaavan työn lisäksi maksutonta polkuautoilua ja kattava leikkipuisto. Lapset ovat vanhempiensa vastuulla, mutta paikalla on aukioloaikoina ohjaajia auttamassa ja opastamassa. Liikennepuiston toiminnasta vastaa Iisalmen kaupungin sivistys- ja hyvinvointitoimialan varhaiskasvatus yhteistyössä teknisen toimialan viher- ja liikunta-alueiden kanssa. (Iisalmen kaupunki, julkaisuaika tuntematon.)

Iisalmen hyvinvointikertomuksen 2018–2021 mukaan Iisalmen varhaiskasvatuksen haasteena on ollut huoltajien ja lasten osallisuuden lisääminen varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa sekä kiinteistöjen huono kunto. Perheiden hyvinvoinnin osalta haasteena on nähty perheiden osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Vahvuudeksi on nimetty ylläsektorinen yhteistyö ja järjestöjen, kolmannen sektorin ja seurakunnan täydentämät palvelut. (Iisalmen kaupunki 2018, 8–9.)

2.3 Varhaista tukea avoimella varhaiskasvatuksella

Varhaiskasvatuksen opettajana, perheiden parissa työskennelleenä sosionomina ja tulevana varhaisen tuen asiantuntijana avoimen varhaiskasvatuksen varhaisen tuen näkökulma tulee vahvasti esiin opinnäytetyön viitekehyksessä. Varhaisen tuen näkökulmaan sisältyy tässä työssä sekä vanhemmuuden tuki että lapsen oppimisen, kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin varhainen tukeminen.

Varhaisella tuella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä sellaista tukea tai toimintaa, jota tarjotaan henkilöille tai ryhmille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta voidaan välttää mahdollisia ongelmia tulevaisuudessa. Tuen tulee olla oikea-aikaista, oikein kohdennettua ja sitä tulee saada riittävässä määrin ja intensiivisesti, jotta sillä aidosti ennaltaehkäistään suurempien ongelmien syntymistä. Varhaisessa tuessa on huolehdittu palveluiden ja toimintojen yhteensovittamisesta, eri osapuolten tehtävistä ja yhteisistä käytännöistä. (Esim. Hastrup, Pelkonen & Varonen 2021, 15.) Varhaista tukea kuvataan monessa yhteydessä ennaltaehkäisevänä ja hyvinvointia vahvistavana toimintana. Selkeää määritelmää varhaiselle tuelle on ollut haastavaa löytää, sillä käsitteenä se on vielä suhteellisen uusi. Olen päättänyt tarkastelemaan sitä lapsiin ja perheisiin kohdistuvan lainsäädännön kautta sekä nostamaan ajankohtaisia linjauksia, joissa kuvataan varhaiseen tukeen liittyviä toimintamalleja, kuten perhekeskustoimintamallia.

Lastensuojelulain (417/2007, 1 luku 3a §) mukaan kunnan ja hyvinvointialueen on järjestettävä lasten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi varhaiskasvatuksessa. Sillä edistetään ja turvataan lapsen hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä tuetaan vanhemmuutta. Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014, 1 luku 1 §, 4 §) on tavoitteena edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä turvata asiakkaan edun toteutumisen siten, että asiakas saa tarpeisiin nähden oikea-aikaisen, oikeanlaisen ja riittävän tuen sekä voi vaikuttaa ja osallistua omiin asioihinsa. Sosiaalihuoltolain (2 luku 10 §) mukaan kehitettäessä ja annettaessa lapsille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluita on huolehdittava, että niiden avulla tuetaan lapsen hoidosta ja vanhempia tai muita kasvatuksesta vastaavia henkilöitä kasvatustehtävässään. Lasten ja lapsiperheiden erityisen

tuen tarve tulee selvittää ja huomioida palvelussa ja erityistä huomiota on kiinnitettävä lasten tarpeisiin ja toiveisiin.

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan oikea-aikaisella, yksilöllisellä ja tarpeisiin vastaavalla tuella edistetään lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Samalla ennaltaehkäistään lapsen haasteiden kasautumista, monimuotoistumista sekä syrjäytymisen riskiä. (Opetushallitus 2022, 56.) Avointa varhaiskasvatusta ei kuitenkaan koske lapsen tuen järjestämisen velvoitteet samoin, kuin päiväkotij- ja perhepäivähoitotoiminnassa (varhaiskasvatustilaki 1 luku 1 §).

Jo usean vuosikymmenen ajan on perhepolitiikassa tavoiteltu painopisteen siirtymistä korjaavista toimenpiteistä ennaltaehkäiseviin palveluihin, esimerkiksi lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistamisen Lasten Kaste -kehittämistyöllä (Hastrup, Hietanen-Peltola, Jahnukainen, Pelkonen 2013) vuosina 2008–2015. Jatkoa kehittämistyölle tuli Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeen LAPE-muutosohjelman myötä. Sen tavoitteena oli vuosina 2015–2019 ottaa käyttöön valtakunnallisesti lapsiperheille suunnattu perhekeskustoimintamalli, joka kokoaa yhteen matalan kynnyksen julkisten lapsiperhepalveluiden yhteyteen järjestöjen, seurakuntien ja vertaistuen palvelut. Tavoitteena oli kehittää palveluita aiempaa lapsi- ja perhelähtöisemmiksi, vaikuttavimmiksi, kustannustehokkaimmiksi ja paremmin yhteensovitetuiksi. Lapsen etu ja vanhemmuuden tuki nähtiin ensisijaisena ja peruspalveluissa painopiste siirrettiin varhaiseen tukeen. (Valtioneuvosto 2017.)

LAPE-muutosohjelman toimeenpanoa jatkettiin Sanna Marinin hallituksen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelmassa 2020–2023. Sen tavoitteena on parantaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta, jatkuvuutta ja oikea-aikaisuutta sekä siirtää edelleen toiminnan painotusta varhaiseen tukeen. Tavoitteena on myös varmistaa palveluiden laatu ja vaikuttavuus sekä vahvistaa monialaisuutta ja yhteen toimivuutta. Tavoitteiden toteutuessa on mahdollista myös vähentää kustannuksia. Digitaalisuuteen liittyvät toimenpiteet läpileikkaavat kaikkien tavoitteiden toteutumista. (Terveystyden ja hyvinvoinninlaitos 2022 a.)

Varhaiskasvatuksella on kasvatustieteellisen roolinsa ja kasvatustehtävänsä lisäksi myös perheiden hyvinvointia vahvistava rooli. Lapsen ja perheen hyvinvoinnin näkökulmasta on merkityksellistä, että varhaiskasvatus ja muut lapsiperhepalvelut muodostaisivat yhteistyöllään tukiverkon kokonaisuuden. Parhaimmillaan toimiva yhteistyön verkosto lisää luottamusta erilaisista tilanteista selviytymiseen ja helpottaa avun hakemista myös vaikeissa tilanteissa. (Kangas, Lastikka & Karlsson 2021, 25.) Tällä hetkellä Iisalmessa Perheentalo Onnin ja Ilonan avoimeen leikkitoimintaan jalkautuu kerran kuussa varhaiskasvatuksen erityisopettajia. He ovat arjessa mukana, jotta perheillä olisi helppoa tulla keskustelemaan ja löytämään yhdessä ratkaisuja arjen pulmallisiin tilanteisiin. (Perheentalo-yhteistyö 2023.)

Perheentalon toiminnassa korostuu osallisuuden vahvistuminen, sosiaalipedagoginen työote ja kohtaaminen, mutta pedagoginen toiminta on jäänyt resurssien puutteen vuoksi vähäisemmäksi. Työntekijöillä on usein varhaiskasvatustyön osaamista, mutta työaika ei riitä pedagogisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen siinä määrin, että sitä voitaisiin kutsua avoimeksi varhaiskasvatukseksi. Erilaisten selvitysten mukaan perheiden yksi isoimmista tuen tarpeista liittyy kasvatukselli-

siin asioihin (esim. Toroskainen 2022; Tuukkanen 2018). Uskon, että yhdistämällä kohtaavaan työhön tavoitteellista ja suunnitelmallista pedagogiikkaa, esimerkiksi avointa varhaiskasvatusta, voidaan tukea lapsen kasvua ja kehitystä varhaisessa vaiheessa ja tukea vanhemmuutta entistä vahvemmin.

3 PERHEIDEN TUENTARPEET VARHAISEN TUEN NÄKÖKULMASTA

Perheet rajataan tässä työssä tarkoittamaan 0–5-vuotiaiden lasten perheitä, joihin kuuluu vähintään yksi 0–5-vuotias lapsi ja vähintään yksi lapsen vanhempi tai huoltaja. Vanhemmalla tarkoitan tässä työssä lapsen elämässä olevaa vanhempaa tai hänen huoltajaansa. Lasten ikä on rajattu 0–5 vuoteen, sillä avoin varhaiskasvatus kohdistuu alle kouluikäisiin lapsiin. Tässä luvussa tarkastellaan perheiden tarpeita tutkimustiedon sekä selvitysten kautta. Jotta varhaista tukea voidaan tarjota, tulee ensin ymmärtää, mihin tarpeisiin sen tulee vastata.

Arkikielessä tarpeista puhutaan yleensä asioina, joita itse kukin kulloinkin tarvitsee. Joitain asioita pidetään tarpeellisina ja toisia tarpeettomina. Biologiassa tarpeet ovat liitetty vietteihin, kun taas psykologisen tarveajattelun mukaan yleisinhimilliset tarpeet ja niiden tyydyttymisen tarve suuntaavat käyttäytymistämme. (Hellström 2010, 242.)

Suomalaiseen kasvatusajatteluun on 1900-luvun alussa vaikuttanut psykologian tutkija Eino Kaila. Hänen mukaansa tarvedynamiikan avulla voidaan selittää ihmisen toimintaa ja persoonallisuutta. Tarpeen hän näki eräänlaisena jännitystilana, jolla oli suunta ja vahvuus. Kaiken suorituksen takana on jokin tarve, joka jännittyy, kunnes tulee tyydytetyiksi. Tyydyttymisestä seuraa kylläisyys ja kyllästyminen. (Kaila, 1934.) Kasvatusajattelu muuttui Kailan myötä tarvekeskeisemmäksi. Esimerkiksi V.J. Ihalaisen (1962) mukaan kaiken kasvatuksen tuli vastata yksilön tarpeisiin ja tyydyttää niitä, niissä kehitysvaiheissa ja olosuhteissa missä hän milloinkin oli. Koskenniemen (1944) mukaan tarpeet nimenomaan edistivät kehitystä ja niiden tyydyttäminen mahdollisti uusien tarpeiden esiin nousemisen ja jatkuvan kasvun. Tarvekäsitteys oli osa lapsikeskeisen pedagogiikan perustaa. Kasvattajan tuli tuntea kasvatettavat, jotta hän pystyi mukauttamaan olosuhteet sellaisiksi, että moninaiset tarpeet tulisivat oikea-aikaisesti tyydytetyiksi. (Hellström 2010.)

Nykyaikainen psykologisia tarpeita selittävä itsemääräämisteoria on Decin ja Ryanin (1985; 2000) esittämä tarvemalli, jossa he määrittelevät perustarpeen voimaannuttavaksi tilaksi, joka tyydyttyessään johtaa hyvinvointiin ja terveyteen, mutta täyttämättä jäädessään heikentää terveyttä ja aiheuttaa pahoinvointia. Sisäinen motivaatio koostuu kolmesta psykologisesta perustarpeesta: liittymisen tarpeesta, kompetenssista ja autonomiasta. Liittymisen tarpeessa yhdistyy pyrkimys toisiin liittymisestä, välittämisestä ja välitetyksi tulemisestä. Kompetenssi tarkoittaa halua hallita omaa tekemistämme ja onnistua siinä. Autonomialla taas tarkoitetaan pyrkimystä saada olla itse oman toimintansa alkuun laittajana.

Näitä kolmea tarvetta on suhteutettu vanhempien lapsilähtöisyyteen lasten tarpeisiin vastaamisessa, jolloin ne on kuvattu lapsen tarpeiksi yhteenkuuluvuudesta, kyvykkyydestä ja autonomiasta. Yhteenkuuluvuus tarkoittaa kokemusta hoivasuhteesta ja yhteisöön kuulumisesta. Tähän tarpeeseen vanhemmat voivat vastata lämmöllä ja rakkaudella, kiintymystä sisältävällä vuorovaikutuksella. He ovat sensitiivisiä lapsen ilmaisuja kohtaan ja lohduttavat sekä antavat tukea lapsen pahaan mieleen. Ellei tarpeeseen vastata, vanhemmat torjuvat lapsensa. He ovat kylmiä, etäisiä ja jopa vihamielisiä sekä voivat osoittaa tyytymättömyyttä ja halveksuntaa lasta kohtaan. (Pulkkinen 2022, 135–137.)

Kyvykkyyden tarpeeseen liittyy lapsella tunne omasta osaamisestaan ja tehokkuudestaan sekä kyvystä toteuttaa suunnitelmia alusta loppuun saakka. Tähän tarpeeseen vanhemmat voivat vastata

struktuurilla, luomalla rakenteita. He perustelevat rajoituksensa ja ilmaisevat selkeästi odotuksensa lapsen käyttäytymiselle, antavat tukea ja myönteistä palautetta osuvasti. Tämän tarpeen torjuminen on lapsen kyvykkyyden mitätöintiä. Tällöin vanhempi toimii epäselvästi tai arvaamattomasti lapsen käyttäytymistä koskeviin tavoitteisiin ja odotuksiin. He voivat olla rajoittamatta tai antavat todella löysiä rajoituksia tai vastaavasti ovat äärimmäisen kriittisiä ja aliarvioivat lapsen suorituksia. (Pulkinen 2022, 135–137.)

Autonomian tarve on lapselle aitoa kokemusta siitä, että voi itse päättää omista valinnoistaan ja käyttäytymisestään. Tähän tarpeeseen vastataan rohkaisemalla. Vanhemmat voivat antaa lapselle psykologista vapautta ja vaihtoehtoja. He ovat hyväksyviä, ottavat lapsen näkökulman ja rohkaisevat lasta aloitteellisuuteen. Vanhemmat luovat demokraattista ilmapiiriä toiminnallaan ja säännöistä sovitaan järkevin perustein. Lapsen autonomiaa mitätöidään painostuksella ja hallinnalla. Vanhemmat vievät läpi oman tahtonsa lasten asioissa tungettelemalla, manipuloinnilla tai painostamalla. Painostus voi olla psykologista kontrollia, uhkailua tai ruumiillista kuritusta. Nämä kontrollin tavat estävät lapsen itsenäisyyden kokemuksen kehittymistä. (Pulkinen 2022, 135–137.)

On merkityksellistä ymmärtää, että torjumalla nämä lapsen tarpeet aiheutetaan lapselle vakavaa tarpeiden tyydyttymisen pettymistä. Ne horjuttavat lapsen psyykkistä hyvinvointia ja johtavat kielteiseen käyttäytymiseen. Vanhempi tarvitsee mentalisaatiokykyä eli pyrkimystä ymmärtää lapsen käyttäytymisen taustalla olevia mielen sisältöjä, jotta kykenee ymmärtämään lapsen tarpeita. Pulkinen ehdottaakin rajojen ja rakkauden tilalle uutta peukalosääntöä: *"rakkaus, rakenteet ja rohkaisu, ja suurin niistä on rakkaus."* (Pulkinen 2022, 137–138.)

Decin ja Ryanin itsemääräämisteoriaan sisältyneet tarpeet ovat yleistettäviä kaikkialla maailmassa ja ovat merkityksellisiä ihmisen hyvinvoinnille ja kasvulle läpi elämän (Bornstein 2019). Ne koskevat myös vanhempien omia tarpeita, joita he odottavat toisten ihmisten ottavat huomioon eri yhteyksissä. Vanhemmalta evätyt tuen puute saatetaan kokea torjumisena, epäselvät odotukset kaaokseksi ja ympäristöstä tuleva säätely painostukselta. Nämä tarpeiden täyttymättä jäämiset voivat johtaa kasvatusotteen kirpoamiseen. (Pulkinen 2022, 138.)

3.1 Vanhempien hyvinvointi ja tarpeet

Tilastoraportin (Vuorenmaa 2019, 1) mukaan nelivuotiaiden lasten vanhemmista iso osa voi hyvin, on tyytyväisiä perheensä arjen sujuvuuteen ja vanhemmuuteensa. Kuitenkin joka kolmas koki laininlyövänsä kotiasioita työnsä vuoksi. Joka viidennellä oli ilmennyt masennusoireita ja joka seitsemännellä oli ollut taloudellista niukkuutta. Yhden vanhemman perheillä oli useimmiten kasautunut jaksamisen haasteita. Jopa kolmannes perheistä tarvitsi lisätukea terveydenhoitajien mukaan, yleisimmin jaksamiseen ja lapsen kehitykseen liittyen. Lähes jokainen vanhempi kaipasi tukea lapsiperhepalveluiden ammattilaisilta, mutta ei välttämättä ilmaissut tarvetta työntekijöille. Useimmiten jätettiin kertomatta vanhemmuuteen tai parisuhteeseen liittyviä tuen tarpeita, mutta lapseen liittyvät kerrottiin lähes aina. Tulosten mukaan koko perheen hyvinvointi olisi tärkeää huomioida kaikissa lapsiperheiden palveluissa.

Vanhempien keskeisimpiä ilon aiheita, tuentarpeita ja huolta-aiheuttavia tekijöitä selvitettiin Pelastakaa lapset ry:n Mitä lapsiperheille kuuluu? -selvityksellä (Toroskainen 2022), johon osallistui 603

suomalaista vanhempaa tai huoltajaa. Vastaajista 85 % olivat Itä-Suomen alueelta. Selvityksen mukaan suurimpana ilonaiheina koettiin omat lapset. Iloa toi lapsen kanssa yhdessäolo, yhteinen tekeminen ja harrastaminen, lapsen uusien taitojen oppiminen, lapsen iloitseminen, yhdessä hassuttelu ja nauraminen lapsen kanssa sekä lapsen onnistumiset ja siitä riemuitseminen. Ulkopuolelta tulleet positiiviset lapseen liittyvät sanoittamiset toivat vanhemmalle iloa. Muita iloa tuottavia asioita olivat parisuhde, ystävät, tukiverkosto ja muiden lapsiperheiden kanssa koettu yhteisöllisyys. Vanhempana jaksamisessa onnistumisen tunteet ja oman ajan saaminen koettiin merkityksellisiksi. Vanhemman oma jaksaminen ja hyvinvointi liitettiin keskeisesti vanhemmuudessa ”onnistumiseen”. Myös perusarjen pienet ja suuret asiat sekä perheen yhteinen aika tuottivat vanhemmille iloa ja toivat arkeen voimaa, vaikka haasteitakin on. (Toroskainen 2022, 3–5.)

Vanhempien keskeisimmiksi tuen tarpeiksi ja huolta aiheuttaviksi tekijöiksi nousivat kasvatukselliset kysymykset (38 %) vanhemman oma jaksaminen (25 %), tarve vertaisuuteen ja yhteisöllisyyteen (22 %) sekä taloudelliset haasteet (15 %). Itä-Suomen osalta vähän yli puolet vanhemmista koki saavansa riittävästi tukea vanhemmuuteen, neljännes ei osannut sanoa ja viidennes vanhemmista ei kokenut saavansa riittävästi tukea. Osuudet mukailevat koko Suomen vastauksia, mutta riittävästi tukea oli kuitenkin Itä-Suomessa koettu saavan huomattavasti Etelä-Suomea enemmän. (Toroskainen 2022, 4–6.)

Kyselyssä useat vanhemmat toivat esiin huolensa omasta jaksamisestaan ja sen vaikutuksista lapseen ja omaan kasvatustehtäväänsä. Lisäksi jaksamista haastoivat vanhemmuuden, työn ja parisuhteen yhdistämisen vaikeus. Omat hengähdysketket koettiin tärkeiksi, mutta kaikilla niihin ei ollut mahdollisuutta. Parisuhdeajan saaminen koettiin tärkeäksi, mutta tukiverkkojen puuttumisen vuoksi sitä oli usein vaikea järjestää. Vanhemmat kokivat toisinaan myös syyllisyyttä oman ajan ottamisesta ja lasten hoitoon viemisestä. Keskeisenä teemana jaksamiseen liittyen nousi vanhempien luottamuksen puute omiin taitoihinsa ja kykyihinsä kasvatustehtävässään sekä riittämättömyyden tunteet vanhemmuudessa. (Toroskainen 2022, 7.)

Vastauksista tulee selvästi esiin vanhempien huoli yksinäisyydestään, tukiverkkojen puutteesta ja lapsen yksinäisyydestä. Päiväkodissa olevien lasten vanhempia huolesti, saako lapsi riittävästi syliä, ystävyysuhteita ja tuleeko lapsi kiusatuksi. Vertaistuen tarve korostui ja kohtaamispaikkoja ja muita matalankynnyksen palveluita pidettiin tärkeinä vertaistuen mahdollistajina ja mahdollisuuksina saada ystävyysuhteita. Näiden toivottiin myös mahdollistavan lapsille leikkikavereita ja tekemistä. Tiedontarve kasvatuksellisiin kysymyksiin linkitettiin usein vertaistuen tarpeeseen. Osa vastanneista toivoi erilaisia asiantuntijatilaisuuksia, joissa voisi jakaa ajatuksiaan muiden vanhempien kanssa. Osa vanhemmista huolesti taloudellinen tilanne. Sen koettiin heijastuvan arkeen, yhteiseen tekemiseen, lapsen harrastamisen mahdollisuuteen ja vanhemman riittämättömyyden tunteisiin. (Toroskainen 2022, 9–11.)

Pohjois-Savoon tehdyn Vanhemmuuden ryhmämuotoisen tuen maakuunnallista kehittämistä varten kerätyn asiakasymmärrys -raportin (Moursdas & Mulari 2022, 58) mukaan selkeä enemmistö vanhemmista (75 %) oli kokenut hyötyvänsä vanhemmuuden ryhmämuotoisista toiminnoista, naiset miehiä enemmän. Erityisesti hyödyiksi koettiin vertaistuen saaminen, tiedonsaanti ja sosiaaliset suhteet ja vaihtelu arkeen sekä vanhempien että lasten osalta.

3.2 Lasten hyvinvointi ja tarpeet

Tuoreen tutkimuksen (Kallinen, Nikupeteri, Laitinen, Lantela, Turunen, Nurmi & Leinonen 2021) mukaan lapsen hyvinvointi lasten kertomana rakentuu turvallisuuden rakentumisesta, kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta, tietämisen ja päätöksenteon mahdollisuudesta ja aktiivisesta osallisuudesta ja toimijuudesta. Tutkimuksesta ilmenee lapsilla olevan rajalliset mahdollisuudet toimia aktiivisina osallistujina omassa arjessaan. Tuloksissa korostuu pienten arkisten asioiden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jotta lapset voisivat tulla kuulluiksi omissa hyvinvointia koskevissa asioissaan, tulee aikuisen kohdata lapset arjessa, suhtautua heihin aktiivisina ja tietoa tuottavina yksilöinä ja arvostaa lasten hyvinvoinnilleen antamia merkityksiä.

Tilastoraportissa (Vuorenmaa 2019, 1) selvitettiin neljävuotiaiden lasten hyvinvointia. Raportin mukaan suurin osa nelivuotiaista lapsista voi hyvin. Kuitenkin usealla lapsella oli elämässään kuormittavia tekijöitä, esimerkiksi joka kolmatta lasta oli kiusattu. Varhaiskasvatuksessa koettiin huolta poikien osalta enemmän kuin tyttöjen. Neuvolan terveydenhoitajien mukaan erillään asuvilla perheille ja poikien perheillä oli yleisimmin lisätuen tarpeita.

Pienten lasten tarpeita on selvitelty viime aikoina selvästi vähemmän, kuin vanhempien tarpeita. Sen vuoksi koen erityisen tärkeänä opinnäytetyön lapsinäkökulman ja lasten äänen esille tuomisen. Kehitettävän avoimen varhaiskasvatuksen tulisi vastata sekä lapsen että vanhemman tarpeisiin.

4 OSALLISUUS JA LAPSINÄKÖKULMA

Tässä opinnäytetyössä osallisuus on vahva teema koko prosessin ajan. Vanhempien kyselyn ja lapsille suunnatun menetelmän kautta toiveena on osallisuuden tunteen vahvistuminen, kun he pääsevät osallistumaan sen kautta Iisalmeen avoimen varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Tavoitteena on mahdollistaa perheille kokemus siitä, että he ovat osa iisalmelaisten perheiden yhteisöä ja heidän mielipiteillään on aidosti merkitystä sen toiminnan kehittämisessä. Myös lait velvoittavat ottamaan huomioon lasten ja vanhempien toiveet varhaiskasvatusta suunniteltaessa. Tässä luvussa tarkastellaan perheiden osallisuutta, lapsikäsitystä ja lapsinäkökulmaista tutkimusta.

4.1 Perheiden osallisuus

Osallisuus on tunne ja kokemus yhteydestä muihin, omasta merkityksellisyydestään ja tietoisuuden omista vaikuttamisen mahdollisuuksistaan yhteisössä, joka voi olla yhtä lailla pieni ja konkreettinen yhteisö kuin laajemmin yhteiskunta tai ihmiskunta. Osallisuus muodostuu kuulumisen, osallistumisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemusten kautta yhteisössä siten, että nämä kaikki toteutuvat yhdessä. Esimerkiksi pelkkä osallistuminen yhteisön toimintaan ei vielä ole osallisuutta. (Nivala & Ryyänen 2013, 26–27.) Kuuluminen (belonging) käsitteenä kuvaa osallistumisen (participation) lisäksi englannin kielessä suomalaista sosiaalipedagogista osallisuuden käsitettä (Nivala & Ryyänen 2019, 140). Kuulumista voidaan kuvata prosessina, jossa kehittyy yksilöllinen tunne yhteydestä johonkin, esimerkiksi paikkaan, kulttuuriin tai ihmisiin. Sitä ei välttämättä tiedosta ennen kuin joutuu uhatuksi tai sitä häiritään. (May 2013, 82–83.) Kuulumisen tunteella on vahva yhteys yksilön hyvinvointiin (Miller 2003, 215–223).

Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimus on velvoittava ihmisoikeussopimus, joka määrittelee lapsen oikeudet neljän pääperiaatteen mukaan: lasta ei saa syrjiä, lapsen etu tulee ottaa huomioon, lapsen näkemystä tulee kunnioittaa ja lapsella on oikeus elämään ja kehittymiseen. Nämä oikeudet koskevat kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia. (Unicef 2023.) Varhaiskasvatustilain mukaan lapsen mielipiteet ja toivomukset on iän ja kehityksen edellyttämällä tavalla selvitettävä ja otettava huomioon varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa. Lapsen huoltajilla on oltava myös osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuus lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatustilain 4 luku 20 §.)

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2022, 32) mukaan varhaiskasvatuksen inklusiivisessa toimintaympäristössä tulee edistää osallisuutta kaikessa toiminnassa. Huoltajien, lasten ja työntekijöiden aloitteita, mielipiteitä ja näkemyksiä tulee arvostaa. Tämän toteutuminen edellyttää tietoista osallisuutta edistävien rakenteiden ja toimintatapojen kehittämistä. Osallisuus vahvistuu lapsen sensitiivisen kohtaamisen ja myönteisen kuulluksi ja nähdyksi tulemisen myötä. Myös osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin edistää osallisuutta, niin lapsilla kuin huoltajillakin. Osallisuuden kokemuksen kautta kehittyy lapselle ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuista ja valintojen seurauksista. Perheiden osallisuuden käsite tässä opinnäytetyössä sisältää tasavertaisesti sekä lapsen että vanhempien osallisuuden. Useissa tutkimuksissa, joissa on selvitetty perheiden tarpeita ja toiveita avoimen varhaiskasvatuksen suhteen, on keskitytty vanhempiin. Tässä työssä haluan nostaa rinnalle lapsinäkökulman ja lasten osallisuuden.

4.2 Lapsikäsitys

Millaisena lapsi nähdään nykyajan Suomessa ja varhaiskasvatuksessa? Lasten vaikuttaminen ja osallisuus ovat vielä varsin uusia käsitteitä. Lapsen asema, aktiivinen osallistuminen ja tasa-arvo ovat toki puhuttaneet varsin pitkään. (Karlsson 2012, 26.) Lapsikäsitys vaikuttaa siihen, millaisena lapsi ja lapsuus nähdään. Yleisesti lapset nähdään aktiivisina toimijoina ja toimintakulttuurinsa sekä ympäristönsä rakentajina, mutta toisaalta samaan aikaan hoivattavina, suojeltavina sekä erityisasemassa olevina. Suomalaisen kasvatustieteen näkökulmasta lapsi on utelias, leikkivä ja aktiivinen, joka vaikuttaa muiden lasten ja aikuisten kanssa yhdessä ympäristöönsä ja toimintakulttuuriin. (Kangas, Lastikka & Karlsson 2021.)

Lapsikäsitys sisältää oletuksen siitä, mikä on lapsen perusolemus ja lapsuuden merkitys kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä (Karlsson 2000). Perusolettamus lapsesta, kuten ihmiskäsitys yleisestikin, on melko pysyvä, mutta näkökulma lapseen ja lapsuuteen vaihtelee kontekstin ja tilanteen mukaan (Tuukkanen 2018, 11). Tarkastelen lapsikäsitystä lainsäädännön, yhteiskunnan ja kasvatustieteiden näkökulmasta. Avaan myös omaa lapsikäsitystäni ja taustaolettamuksia, sillä tutkijan omat käsitykset vaikuttavat tutkimuksen kaikkiin vaiheisiin. Ellei tutkijan taustakäsityksiä esimerkiksi lapseen, aikuiseen ja tietoon liittyen tiedosta, on vaarana toimia ristiriitaisesti tavoittamatta lapsen näkökulmia. (Karlsson 2012, 36.) On hyvä myös huomioida, että vallalla oleva yhteiskunnallinen lapsikäsitys ja rahoittajaorganisaation lapsikäsitys vaikuttaa välillisesti siihen, millaiseen tutkimukseen rahoitusta ohjataan (Tuukkanen 2018, 11).

Lapsikäsitukseen sisältyy lapsen ja lapsuuden suhde aikuiseen ja aikuisuuteen (Pulkkinen 2018, 5). Hakalehdon (2016) mukaan lapsen oikeuksien sopimus kuvaa lapsikäsitystä moninaisesti ja osaltaan jännitteisesti. Toisaalta lapsi nähdään lainkuuliaisena, järkevänä, oikeuksiensa haltijana ja aktiivisena omiin asioihin osallistujana, toisaalta erityisen suojelun kohteena (Hakalehto 2016.) Myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa molemmat näkemykset lapsesta tulevat esiin. Oppimiskäsitys pohjautuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja varhaiskasvatukseen, joissa korostuvat näkemykset lapsesta aktiivisena toimijana. Arvoperustassa lapsuuden itseisarvoa korostetaan, sekä jokaisen lapsen ainutlaatuisuutta ja arvoa juuri omana itsenään. Varhaiskasvatuksen tehtäväksi nähdään velvollisuus suojella lasta ja hänen oikeuttaan turvalliseen ja hyvään lapsuuteen. (Opetushallitus 2022, 20–22.) Toisaalta lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sekä lastensuojelulaissa painottuu käsitys kehittyvästä lapsesta suojeltavana toimenpiteiden kohteina (Pulkkinen 2018). Tällainen lapsikäsitteen kaksijakoisuus on nähtävillä myös eri tieteenalojen välillä. Kasvatustieteissä ja kehityspsykologiassa lasta tarkastellaan usein kasvavana ja kehittyvänä, "ei vielä valmiina" henkilönä, lapsen nähdään tarvitsevan kehittymiseen aikuisen tukea ja apua ikä- ja kehitystason mukaisesti. Sosiologisen lapsuustutkimuksen kentällä painottuu puolestaan moderni lapsikäsitys, jossa lapsi nähdään kyvykkäänä toimijana. (Prout & James 1997.)

On helppo yhtyä Tuukkanen (2018, 11) ajatuksiin siitä, että lapsikäsitys hahmottuu usein näiden ääripäiden välimaastosta. Nämä lapsikäsitkset voidaan nähdä enemmän toisiaan täydentävinä, kuin toisiaan poissulkevinä. Lapsen tulee saada suojelua, huolenpitoa sekä kykenevän ja aktiivisen toimijan aseman yhteiskunnassa. Jokainen lapsuus ja lapsi on arvokas ja sen vuoksi jokaisen lapsen tulisi saada tuoda esille omia kokemuksiaan. Näin ollen aikuisilta kerätty tieto ei voi täysin korvata sitä

kokemustietoa, jota vain lapset voivat itse antaa. Aikuiset eivät voi täysin ymmärtää lapsuutta parhaillaan elävän kokemus- ja ajatusmaailmaa, sillä he eivät elä sitä itse.

4.3 Lapsinäkökulma tutkimuksessa

Tässä opinnäytetyössä pyritään tavoittamaan lapsinäkökulma mahdollisimman hyvin, sillä siitä saatavaa tietoa tullaan käyttämään lapsiin kohdistuvan toiminnan kehittämiseen. Lapsinäkökulmalla tavoitellaan lapsen omia ajatuksia, näkemyksiä, kokemuksia ja tietoa. Lapsinäkökulmaisessa tutkimuksessa tavoitteena on kuulla lasten viestejä, nostaa esiin lasten kokemuksia, näkökulmia ja painotuksia eri konteksteissa. Siksi lapset ovat mukana tuottamassa tietoa itse. Lasten tuottaman tiedon ja aikuisten nostamien näkökulmien lisäksi on tärkeää tarkastella aihetta myös lapsen näkökulmista. Lapsuuden erityispiirteet otetaan huomioon, mutta lasta ei silti tulisi romantisoida tai eristää ikäryhmistään. (Karlsson 2012, 23–24.) Varhaiskasvatustoiminnan keskiössä ovat lapsen hyvinvointi, oppiminen ja kehitys. Lapsinäkökulman ymmärtäminen ja yksittäisen lapsen sekä laajemman lapsinäkökulman huomioiminen on tärkeää, jotta lapsen oikeudet ja lapsen etu toteutuisivat. (Kangas, Lattikka & Karlsson 2021.)

Lapsinäkökulmaisessa tutkimuksessa on aina huomioitava tiedon kontekstisidonnaisuus. Tieto saa erilaisia sisältöjä sen mukaan kenelle, milloin ja missä se esitetään. (Karlsson 2012, 36.) Tutkimus ja toiminta ovat aina kannanottoja, joihin liittyy arvovalintoja. Valitessaan näkökulmaa, teemaa ja menetelmiä, valintaan vaikuttaa tutkijan ja yhteisön tärkeänä ja mielekkäinä pitämät tekijät. (Karlsson 2012, 36.) Tätä opinnäytetyötä tehdään lapsinäkökulmaisesti, joten taustaoletuksia ja teoreettista perustaa on pyritty avaamaan, ettei toimittaisi ristiriitaisesti tavoittamatta aidosti lapsinäkökulmaa. Opinnäytetyön tiedonkeruuvaiheessa kiinnitetään erityistä huomiota lasten menetelmän lapsilähtöiseen toteuttamiseen ja lapsen tuottamien asioiden tulkitsemiseen.

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää iisalmelaisten 0–5-vuotiaiden lasten ja heidän vanhempiensa/hoitajiensa tarpeita ja toiveita avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen pohjaksi. Tavoitteena on selvityksen pohjalta saada sellaista tietoa, jonka avulla voidaan Iisalmeen kehittää perheiden tarpeisiin vastaavaa avointa varhaiskasvatusta. Kehitettävällä avoimella varhaiskasvatuksella toivotaan voivan antaa varhaisessa vaiheessa vahvempaa ja monipuolisempaa tukea lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä vanhemmuuteen. Toiminnan myötä Iisalmen palveluverkosto monipuolistuisi ja laadukas varhaiskasvatus olisi yhä useamman 0–5-vuotiaan lapsen saatavilla. Monitoimijaisella yhteistyöllä perheiden osallisuutta voitaisiin tukea aiempaa vahvemmin.

Tutkimustehtävänä opinnäytetyössä on saada selville tietoa, johon voitaisiin vastata avoimella varhaiskasvatustoiminnalla.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisia tarpeita iisalmelaisilla 0–5-vuotiaiden lasten perheillä on, joihin voisi vastata avoimella varhaiskasvatustoiminnalla?
2. Millaista avointa varhaiskasvatusta 0–5-vuotiaiden lasten perheet toivovat Iisalmeen?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyö käynnistyi Iisalmen avoimen varhaiskasvatuksen kehittämishankkeen myötä. Hankkeessa tavoitteena on aloittaa Iisalmissa syksyllä 2023 perheiden tarpeisiin ja toiveisiin vastaavaa avointa varhaiskasvatusta. Opinnäytetyön viitekehyksessä on tarkasteltu tutkimusten ja kirjallisuuden valossa avointa varhaiskasvatusta, perheiden osallisuutta, perheiden tuen tarpeita ja lapsinäkökulmaa tutkimuksessa. Lisäksi avattiin opinnäytetyön taustalla vaikuttavaa lapsikäsitystä. Aineiston keruu toteutettiin ajalla 16.-29.2.2023.

6.1 Tutkimusmenetelmät

Tämä opinnäytetyö toteutetaan laadullisen tutkimuksen menetelmillä, joilla pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan perheiden tarpeita ja toiveita avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen tueksi. Laadullisella tutkimuksella tavoitellaan ilmiön syvällistä ymmärtämistä ja kuvaamista (Kananen 2014, 18–19). Käytännössä tämä näkyy mielenkiintona ihmisten kokemuksia ja ajatuksia kohtaan sekä tavoitteena löytää erilaisia näkökulmia ilmiön tarkasteluun (Juuti & Puusa 2020, 9, 14).

Laadulliselle tutkimukselle on usein tyypillistä harkinnanvarainen otanta, jossa ei pyritä yleistämiseen vaan mahdollisimman perusteelliseen analysoimiseen. Usein tutkimuksen analysointi on prosessinomaista, jota on vaikea pilkkoa selkeisiin osiin. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään välttämään suoria oletuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista, vaan enemmän halutaan yllättyä ja löytää uusia näkökulmia. Tämä edellyttää tutkijalta tietoisuutta omia ennako-oletuksia kohtaan ja myös sen ymmärtämistä, että aiemmilla kokemuksilla on vaikutusta havaintoihimme. (Eskola & Suoranta 2014, 15–20.) Laadullinen ja määrällinen tutkimus voi parhaimmillaan täydentää toisiaan (Kananen 2014, 18–19). Tässä opinnäytetyössä on hieman viitteitä myös määrällisestä tutkimuksesta, mutta pääpaino pysyy kaiken aikaa laadullisessa tutkimuksessa.

6.2 Tutkimusympäristö ja kohdejoukko

Tutkimusympäristönä toimi Iisalmen kaupunki ja kohdejoukkona iisalmelaiset 0–5-vuotiaat lapset sekä heidän vanhempansa/huoltajansa, sillä kehitettävä avoin varhaiskasvatustoiminta tulee kohdistumaan heille. Iisalmissa oli 1 164 alle kouluikäistä lasta tammikuussa 2023.

Tiedonkeruumenetelmistä kertovilla mainoksilla ja saatekirjeillä ohjattiin osallistumaan kohdejoukoksi ajateltuja ihmisiä. Erityisesti pyrittiin tavoittamaan juuri niitä perheitä, joita avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen kiinnostaa ja jotka mahdollisesti tulevaisuudessa haluaisivat avoimeen varhaiskasvatukseen osallistua. Tavoitteena oli saada mahdollisimman monipuolisesti erilaisia perheitä osallistumaan tutkimukseen. Suurena apuna tässä oli Iisalmen avoimen varhaiskasvatuksen kehittämishankkeen monitoimijainen työryhmä, joka koostui perheistä ja perhepalveluiden eri organisaatioista.

6.3 Tiedonkeruumenetelmät ja aineiston keruu

Tiedonkeruumenetelminä tässä opinnäytetyössä käytettiin vanhemmille suunnattua kyselyä ja lapsille osallistavaa tilannekuvamenetelmää. Lapsinäkökulma oli mukana myös vanhemmille suunnatussa kyselyssä.

6.3.1 Vanhempien kysely

Vanhemmille toteutettiin laadullinen kysely, jossa oli hieman viitteitä määrällisestä tutkimuksesta (liite 4). Kysely muodostui pääsääntöisesti avoimista kysymyksistä, mutta mukana on muutamia monivalintakysymyksiä. Joissain kysymyksissä oli täsmennyksiä tai esimerkkejä kysyttävästä asiasta. Täsmennyksillä ja esimerkeillä toivottiin perheiden saavan lisää tietoa kehitettävästä avoimesta varhaiskasvatuksesta ja antavan perheille mahdollisuuden vastata monipuolisemmin kysymyksiin. Esimerkkien käyttöä pohdittiin kriittisesti, sillä ymmärrettiin, että ne voisivat myös ohjata ja rajata vastaajien ajattelua. Esimerkit nousivat avoimen varhaiskasvatuksen kehittämishankkeen työryhmässä perheiltä ja yhteistyötahoilta, joten ne koettiin voivan ottaa mukaan. Kysely lähetettiin kaikille työryhmän jäsenille kommentoitavaksi ennen tiedonkeruun toteutusta. Kaksi vanhempaa ja yksi yhteistyötahon työntekijä täyttivät kyselyn kokeeksi ja antoivat siitä palautetta. Palautteen pohjalta kyselyä vielä muokattiin helpommin ymmärrettäväksi ja osa kysymyksistä poistettiin.

Kyselyn tavoitteena oli saada sellaista tietoa perheiden tuen tarpeista ja toiveista, jota voidaan hyödyntää avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämisessä. Toiveena oli saada monipuolista tietoa liittyen avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoon, sisältöön, ajankohtaan, määrään, toimintaympäristöön ja tiedotukseen. Kyselyllä toivottiin saatavan tietoa siitä, mitkä asiat helpottaisivat perheiden tulemistakaan toimintaan. Ihan uusia ja odottamattomiakin toiveita ja ideoita toivottiin tulevan.

Kysely toteutettiin sähköisesti Forms-ohjelmalla ja sitä jaettiin sosiaalisessa mediassa eri sivujen kautta: Iisalmen Puskaradio-ryhmässä Facebookissa, avoimen varhaiskasvatuksen hankkeen Instagram-tilillä, Perheentalon ja Iisalmen kaupungin sosiaalisessa mediassa. Perheentalo Onnissa ja Ilonassa kävijöille mahdollistettiin kyselyn täyttäminen Perheentalon tietokoneella. Kysely lähetettiin sähköisesti Iisalmen kaupungin varhaiskasvatuksessa olevien 0–5-vuotiaiden lasten vanhemmille (403 perhettä) sekä yksityisille päiväkodeille, joiden toivottiin välittävän sen omille asiakasperheilleen. Kyselyn QR-koodi oli eri lapsiperhepalveluiden toimintapaikoissa perheiden nähtävillä. Perheiden parissa työskentelevät ammattilaiset tarjosivat kohdennetusti kyselyyn vastaamisen mahdollisuutta asiakasperheilleen, joille avoin varhaiskasvatus voisi olla ajankohtainen asia. Tarvittaessa he auttoivat perheitä kyselyyn osallistumisessa. Esimerkiksi maahanmuuttopalveluiden työntekijä hankki tulkin kolmelle perheelle, jolla ei ollut suomen kielen taitoa ja he täyttivät kyselyn yhdessä. Tutkija oli heidän toiveestaan mukana tilanteessa, jotta perheet saivat kysyä lisätietoa kysymyksistä ja avoimesta varhaiskasvatuksesta tulkin avulla. Tutkija ei kuitenkaan itse osallistunut kyselyn täyttämiseen.

Kyselyn vastaanottaneiden kokonaismäärää ei voida tietää tarkasti, eikä kyselyn jakamista tarkoituksellisesti rajattu liikaa. Iisalmen varhaiskasvatuksen kautta kysely lähti 403 perheelle sekä yksityisten päiväkotien johtajille lähetettäväksi heidän asiakasperheilleen. Kyselyn toivottiin tavoittavan mahdollisimman monta iisalmelaista alle kouluikäisten lasten perhettä. Vastauksia kyselyyn saatiin 79. Kysely oli avoinna kaksi viikkoa.

6.3.2 Lasten tilannekuvamenetelmä

Lasten tarpeita ja toiveita selvitettiin tilannekuvamenetelmän (Kalliomeri, Mettinen, Ohlsson, Soini & Tulensalo, julkaisuaika tuntematon) avulla. Tavoitteena oli auttaa lasta luomaan niin sanottu tilannekuva lapsen "tavallisesta päivästä" ja selvittää sen avulla, mitkä asiat lapsen arjessa ovat iloa tuovia, harmitusta aiheuttavia ja mitä lapsi toivoisi arkeen lisää. Näistä tuloksista toivottiin löytyvän sellaisia tarpeita ja toiveita, joita voitaisiin huomioida avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämisessä.

Tilannekuvamenetelmä järjestettiin Perheentalo Onnissa ja Ilonassa kolmena päivänä yhden viikon aikana avoimen leikkitoiminnan aikana ja monikulttuurisessa perheryhmässä. Sosiaalisen median eri kanavien kautta pyrittiin houkuttelemaan osallistumaan menetelmään erityisesti lapsia, jotka voisivat olla mahdollisia avoimen varhaiskasvatuksen kävijöitä tulevaisuudessa. Kaikki halukkaat lapset saivat kuitenkin osallistua ja kaikille osallistujille annettiin pieni lelupalkinto. Menetelmään osallistui 26 lasta.

Menetelmä valmisteltiin huolellisesti ja lapsilähtöisyyttä sekä lasten oikeuksia pohdittiin yhdessä eri ammattilaisten kanssa. Varhaiskasvatuksen opettaja oli apuna suunnittelemassa,ideoimassa ja mukana arvioimassa menetelmää. Menetelmää kokeiltiin yhden lapsen kanssa. Tila, jossa menetelmä toteutettiin, järjesteltiin mahdollisimman vähävirikkeiseksi; kaikki ylimääräiset kalusteet, lelut ja julisteet poistettiin tai peitettiin. Kuvat ryhmiteltiin aihealueittain eri puolille tilaa, jotta lapsi saisi luontevasti liikkua tehtävää tehdessä. Toiminnallisuuden ajateltiin helpottavan keskittymistä ja tuovan tehtävään mielenkiintoa. Kuvat järjesteltiin lapsen tasolle, lattialle tai matalalle korokkeelle. Aihealueiden kuvat olivat leikkiin, retkeilyyn, kokemuksellisiin toimintoihin, arjen askareisiin liittyviä kuvia sekä kuvia, jotka liittyivät siihen, kenen kanssa asioita haluaisi tehdä.

Aikäisen tutkimisen eettisten periaatteiden mukaan lapsille annettiin ymmärrettävällä tavalla tietoa tiedonkeruumenetelmästä. Osallistuvat lapset olivat 2–5-vuotiaita, joten kirjallinen lupa osallistumisesta pyydettiin lapsen huoltajalta (liite 3). Lapsi sai itse päättää ensisijaisesti osallistumisestaan tilannekuvamenetelmään lapsen itsemääräämisoikeuden ja vapaaehtoisuuden periaatteen mukaisesti, vaikka vanhempi olisi jo antanut siihen kirjallisen luvan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.)

Ennen osallistumistaan tilannekuvamenetelmään lapselle kerrottiin ikätasoisesti tehtävän tekemisestä sekä siitä, miksi tietoa kerätään ja mihin sitä käytetään. Kerrottiin, että lapsi saa itse päättää milloin haluaa lopettaa tehtävän tekemisen. Muistutettiin, että väärä vastaus ole ja että lopuksi tuloksista otetaan kuva talteen niin, ettei lapsi itse niissä näy. Lapselle näytettiin muistivihkoa ja kerrottiin, että tutkija kirjoittaa ylös lapsen kertomia asioita, jotta muistaa ne vielä myöhemmin. Lapsi sai myös katsoa muistiinpanoja ja kysyä niistä halutessaan. Lapsi sai itse päättää, oliko vanhempi mukana tiedonkeruutilanteessa. Tarvittaessa lapsen annettiin leikkiä ja purkaa mahdollista jännitystään toisessa tilassa ennen osallistumistaan.

Tilannekuvamenetelmän aikana tutkija pyrki saamaan lapselle mukavan ja rennon olon istumalla lattialla lapsen tasolla ja luomalla lämmintä ja innostavaa vuorovaikutusta lapsen kanssa. Lapsi sai aluksi ihmetellä ja tutkia kuvia, jonka jälkeen tutkija otti esille kartonkisen auringon. Lapselle kerrottiin, että hän saa tuoda Ilojen aurinkoon niitä kuvia, joissa on hänelle mukavia ja iloa tuottavia asi-

oita. Kun lapsi oli etsinyt riittävästi kuvia, otettiin esille Harmitusten haamu, johon lapsi sai etsiä asioita, jotka eivät hänen mielestään ollut mukavia tai joista hän ei yhtään pitänyt. Jos lapsi vielä jaksoi hyvin, niin esille otettiin vielä Toiveiden puu ja lasta ohjeistettiin tuomaan siihen kaikkein tärkeimmät, tarkasti mietityt, toiveet.

Lopuksi, kun lapsi itse ilmoitti haluavansa lopettaa tai muuten ilmaisi tehtävän olevan valmis, lapsi sai pienen palkinnon, kehuja ja kiitosta osallistumisestaan. Lapsen valitsemista kuvista otettiin valokuva puhelimella, ja se vielä näytettiin lapselle ja muistutettiin, mihin tuloksia käytetään. Lapselle myös kerrottiin, että kaikkia toiveita ei voida välttämättä toteuttaa, mutta yritetään parhaamme. Lopuksi vielä kysyttiin miltä tehtävän tekeminen tuntui ja vastaus oli poikkeuksetta ”kivalta”.

Lapset pääsääntöisesti innostuivat osallistumisesta nopeasti, osa lapsista halusi käydä ensin katso-massa tilaa ja ehkä seurasi kauempaa toisen lapsen osallistumista ensin. Lapset tuntuivat ymmärtävän ohjeet hyvin ja lähes kaikki lapset miettivät tarkkaan valintojaan. Lapset, jotka osasivat ilmaista itseään puhumalla, kertoivat valitsemistaan kuvista ja perustelivat valintojaan. Tutkija kysyi lapsilta kuvista: ”Kertoisitko tästä minulle?” tai ”kertoisitko mitä tämä kuva sinulle tarkoittaa?” Lapset myös ilmaisivat eri tavoin asioita, jotka olivat heille erityisen tärkeitä. Esimerkiksi he saattoivat pitää jotain tiettyä kuvaa kädessä kaiken aikaa tai palasivat ihastelemaan samaa kuvaa aina uudestaan. Useim-miten mieluisimmat asiat löytyivät nopeasti ja lapsi sanoitti niiden merkitystä sekä etsi muita asiaan liittyviä kuvia lisää.

Menetelmällä oli tarkoitus löytää toiveiden ja mieluisten tekemisten lisäksi lasten tuen tarpeita. Havaintona ja tulkintana pohdittiin, että useat lapset eivät ehkä malttaneet miettiä ikävämpiä asioita iloisten asioiden jälkeen. Tämä saattoi johtua lasten tilannesidonnaisuudesta, joka lasten kanssa tutkimusta tehtäessä on huomioitava. (Karlsson 2012, 36.) Osa lapsista pohti Harmituksen haamun asioita tarkkaan ja kertoivat esimerkiksi peloistaan tai ikävistä kokemuksistaan. Tuloksia lasten tuen tarpeista tuli verraten vähän, mutta osittain niitä voitiin hyödyntää tuloksissa peilaamalla niitä vanhempien sanoittamiin lapsen tuen tarpeisiin. Toiveita ja mieluisia asioita löytyi helposti ja paljon.

Osalla lapsista vanhempi oli mukana tehtävässä, mikä oli hieman haastavaa joidenkin lasten kohdalla. Muutama vanhempi yritti hieman ohjailta lapsen valintoja, vaikka aluksi heille oli kerrottu, että lapsi itse päättää valinnoistaan. Toisaalta osa vanhemmista täydensi kertomilla asioillaan lapsen valintoja tai vahvisti niitä. Erityisesti näin tehtiin, jos vastaaja oli hyvin pieni lapsi, eikä vielä puhunut itse. Palautteena useilta vanhemmilta tuli, että he olivat iloisesti yllättyneitä siitä, miten osuvasti heidän mielestään jopa pienimmät lapset olivat valinneet kuvia. Muutaman lapsen kohdalla näytti, että kuvat valittiin summittaisesti, eli lapsi vain haki kuvia katsomatta niitä juuri ollenkaan, mutta kun heidät pysäytti lempeästi ja selitti tehtävän uudestaan, he alkoivat pohtia valintojaan tarkemmin.

6.4 Aineiston analysointi

Vanhempien kyselyn ja lasten tilannekuvamenetelmän aineistot analysoitiin aineistolähtöisen sisälönanalyysin menetelmällä. Aineistolähtöisessä analyysissä aikaisemmalla tiedolla, havainnoilla tai teorioilla ei tulisi olla tekemistä analyysin toteuttamisessa tai lopputuloksessa. Kuitenkin on ymmärrettävä, että täysin objektiivisia havaintoja ei ole nykytiedon mukaan mahdollista tehdä, sillä jo tutkijan valitsemat menetelmät, käsitteet ja tutkimusasetelma vaikuttavat tuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi

2018, 108–109.) Tässä opinnäytetyössä on pyritty avaamaan ennakkokäsityksiä ja suhtautumaan niihin tietoisesti koko prosessin ajan.

Sisällönanalyysin tavoitteena voi olla sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston kautta ilmiö tulee näkyväksi. Analyysissä aineisto pyritään kuvaamaan selkeästi ja tiiviisti menettämättä sen tarjoamaa informaatiota. Konkreettista ilmauksesta siirrytään kohti abstrakteja käsitteitä ja lopuksi voidaan esittää jopa yksi yhteinen tulkintaa kuvaava ilmaus. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103–146.) Tässä opinnäytetyössä sisällönanalyysiä on pyritty kuvaamaan ilman vahvaa tulkintaa, matalan abstraktion tasolla (Graneheim, Lindren ja Lundmann 2017). Tulosten yhteenvedossa on kuitenkin mukana myös aineiston pohjalta muodostunutta syvempään ymmärrykseen pyrkivää tulkinnallisuutta perheiden tarpeista ja toiveista avoimelle varhaiskasvatustoiminnalle. Tavoitteena oli saada tuloksiksi tutkimuskysymyksiin vastaavia konkreettisia toiveita ja ideoita, mutta myös syvällisempää ymmärrystä perheiden tarpeista, jotta kehitettävä avoin varhaiskasvatus vastaisi mahdollisimman hyvin perheiden tarpeisiin.

Aineisto koostui aluksi sekä kirjoitetusta tekstistä että kuvista. Analyysiyksiksi valittiin teksti eli lasten valitsemat kuvat ja heidän niille antamat merkitykset kirjoitettiin auki heti analysoinnin alkaessa. Sen jälkeen aineisto pelkistettiin eli aineistosta etsittiin tutkimustehtävän vastaavat ilmaisut, tarvittaessa ne pilkottiin ja karsittiin pois kaikki ylimääräinen. Mitään ei kuitenkaan vielä hävitetty lopullisesti. Tätä pelkistämisen, pilkkomisen ja tiivistämisen vaihetta ohjasivat tutkimuskysymykset ja tutkimustehtävä. Seuraavaksi aineisto ryhmiteltiin uudelleen sen mukaan, mitä oltiin etsimässä ja ryhmän sisällöt kuvattiin yläkäsitteillä ja alakäsitteillä. Näistä ryhmittelyistä syntyi opinnäytetyön tuloksia, joiden avulla pyrittiin ymmärtämään merkityskokonaisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–127.) Tuloksissa ryhmittelyjä avataan yksityiskohtaisesti, sillä tutkimuskysymyksiin haettiin konkreettisia selkeitä vastauksia. Perheiden lapsilukumäärää, lasten hoitomuotoa ja toiveita toimintamuodolle kysyttiin monivalintakysymyksillä, muut kyselyn kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Toimintamuodon toiveet yhdistettiin avoimista kysymyksistä saatuihin vastauksiin. Vastaajien lapsilukumäärällä ja hoitomuodolla haluttiin tehdä näkyväksi vastaajien taustatietoja eli ymmärtää ketkä olivat kyselyyn vastanneet.

Aineiston analysointi tehtiin Excel-ohjelmalla ja kaikki prosessin vaiheet säilytettiin niin, että oli helppoa palata taaksepäin tarkastamaan tai varmistamaan eri vaiheita. Aineisto on tärkeää tuntea perusteellisesti (Eskola & Suoranta 2014, 152), joten aineisto luettiin monta kertaa läpi. Kun aineisto oli analysoitu edellä kuvatulla tavalla, kaikki vaiheet käytiin huolellisesti useaan kertaan uudestaan läpi. Tässä vaiheessa tuli nähtäville oma oppimisen kaari ja jopa todellisia virheitä. Ensimmäiset osiot tehtiin varmuuden vuoksi täysin uusiksi. Haastava analyysivaiheessa oli tehdä valintoja siitä, mitä tietoja on järkevää pilkkoa ja mitä pitää yhdessä. Osa analyysiyksiköistä olisi sopinut useaan eri ryhmään. Joitain niistä päädyttiinkin käyttämään kahdessa eri ryhmässä, mutta alleviivauksella täsmennettiin sitä, mikä osa tekstissä erityisesti liittyi juuri kyseiseen ryhmään. Liiallista pilkkomista vältettiin, jottei se vaikeuttaisi myöhemmän vaiheen tulkintaa. Tulkintavaiheessa alkuperäisiin ilmauksiin palattiin usein.

Vanhempien kyselyn ja lasten tilannekuvamenetelmän tulokset analysoitiin aluksi erillisinä, mutta lopussa ne yhdisteltiin aineistotriangulaation avulla. Aineistotriangulaatilla tarkoitetaan useampien

aineistojen yhdistämistä toisiinsa. Triangulaation käyttöä perustellaan tutkimuskohteen kattavan kokonaiskuvan saamisella. (Eskola & Suoranta 2014, 69.) Tässä opinnäytetyössä sitä haluttiin käyttää, jotta saataisiin mahdollisimman monipuolinen ja syvä ymmärrys lasten ja vanhempien tarpeista ja toiveista. Osa aineistosta yhdistettiin toisiinsa ja osaa tarkasteltiin "vierekkäin" eli vertaillen ja täydentäen. Tämän tarkoituksena oli, että näkyväksi tuli myös lasten ja vanhempien näkökulmien eroavaisuudet sen lisäksi, että ne myös täydensivät ja tukivat toisiaan.

Eskolan ja Suorannan (2014, 62–63) mukaan kylläntymispisteen eli saturaation saavuttaminen tutkimusaineistossa tarkoittaa, että aineisto alkaa toistamana itseään eikä lisätiedolla saavuteta enää merkittävää uutta tietoa. Tutkijan on tiedettävä, mitä aineistostaan hakee, jotta voi määrittää saturaation. Tässä opinnäytetyön aineistossa saturaatio toteutui, sillä tuloksista ilmeni monipuolisia vastauksia tutkimuskysymyksiin ja niissä oli riittävän paljon toistuvuutta eli samankaltaisia vastauksia. Aineistoa tuli määrällisesti ja laadullisesti niin runsaasti, että oli suhteellisen helppo muodostaa niistä ylä- ja alaluokkia sekä ymmärtää tulosten kokonaisuutta. Laadullisen tutkimuksen aineiston kattavuus syntyy aineiston koon, analyysin ja tulkinnan onnistumisen sekä tutkimustekstin kirjoittamisen kokonaisuudesta (Eskola & Suoranta 2014, 61).

7 TULOKSET

Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä opinnäytetyön tulokset, perheiden tarpeet ja toiveet avoimeen varhaiskasvatustoimintaan, jakautuivat seuraaviin yläluokkiin: avoimen varhaiskasvatustoiminnan rakenne, toimintaympäristöt, työntekijä, tiedotus ja toimintaan mukaan tulemista helpottavat tekijät. Toimintaan mukaan tulemista helpottavat tekijät sisältyvät kaikkiin muihin yläluokkiin, mutta sitä käsitellään myös omana alalukunaan, sillä ne ovat itsessään merkityksellisiä ja hyödynnettäviä tuloksia. (Kuva 1.)

KUVA 1. Perheiden tarpeet ja toiveet avoimeen varhaiskasvatustoimintaan

Perheiden toiveet ja tarpeet avoimeen varhaiskasvatustoimintaan

Rakenne	Sisältö	Toimintaympäristöt Perheentalon ja liikennepuiston lisäksi	Työntekijä	Tiedotus
Toimintamuoto	Pedagoginen toiminta	Luonto	Ammatillinen osaaminen	Sosiaalinen media
Osallistujat	Suunnitelmallisuus	Liikuntapaikat	Turvallista ilmapiiriä luova	Tietoa eri toimijoilta
Määrä ja ajankohta	Sosiaalisuus	Koulut	Muut toiveet	Internetsivut
Maksuttomuus	Ruokailu	Kulttuuri		Henkilökohtainen tiedotus
	Lapsen varhainen tuki	Muut nimetyt paikat		Yleinen tiedotus
	Vanhemmuuden varhainen tuki	Muut toiveet		Helposti ja ajoissa
Toimintaan mukaan tulemista helpottaa...				

Tuloksissa avataan sisällön analyysillä syntyneitä ylä- ja alaluokkia, sekä niissä esiintyviä painotuksia. Laadullisessa tutkimuksessa yksittäisillään tuloksilla voi olla merkitystä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tässä opinnäytetyössä on myös huomioitu määrällisyyttä vastauksissa niin, että paljon toivotuille ja useissa vastauksissa toistuvilla asioilla on annettu tulokinnassa painoarvoa.

7.1 Vastaajien taustatiedot

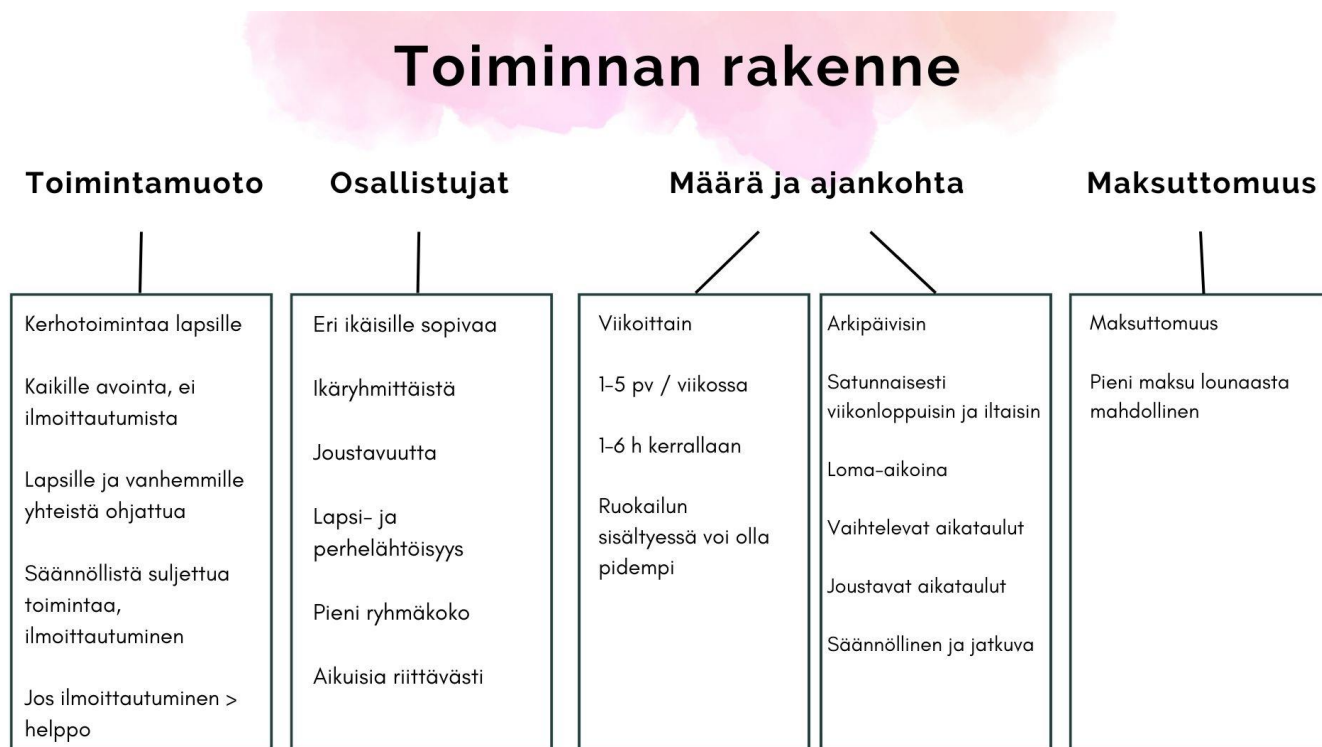
Vanhempien kyselyn vastaajilla oli enintään kolme lasta. Vastaajista enemmistöllä (37) lapsi oli koti-hoidossa vanhemman, isovanhemman tai muun läheisen kanssa. 30 vastaajalla lapsi oli kokoaikaisena ja 11 vastaajalla osa-aikaisena päiväkodissa. Kuudella vastaajalla lapsi oli kokoaikaisena perhe-päivähoidossa ja viidellä perhepäivähoidossa osa-aikaisena.

Lasten kyselyyn osallistuneet lapset olivat 2–5-vuotiaita.

7.2 Toiminnan rakenne

Avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan rakenteeseen liittyen muodostuivat sisällönanalyysin avulla yläluokiksi toiveet avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoon, osallistujiin, määrään ja ajankohtaan sekä maksuttomuuteen (Kuva 2). Toimintamuotoa selvitettiin osittain monivalintakysymyksellä, muita avoimilla kysymyksillä.

KUVA 2. Toiminnan rakenne

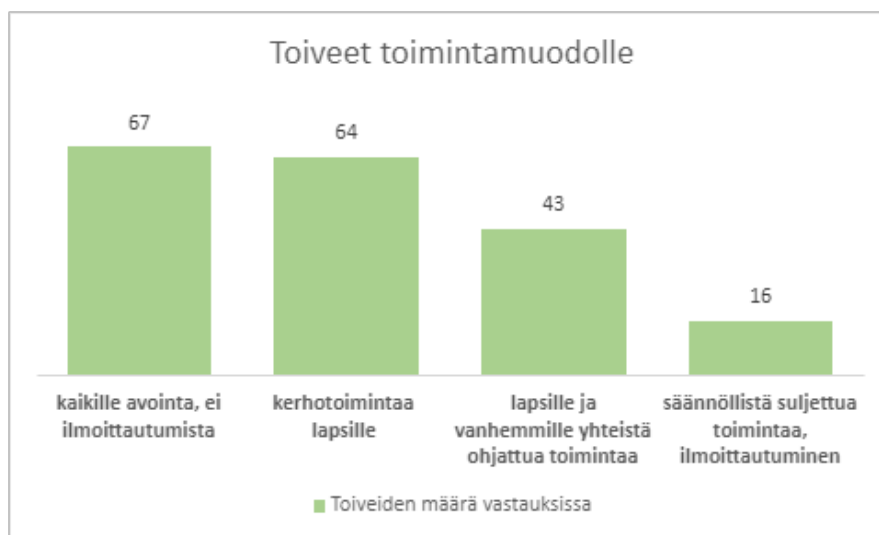

7.2.1 Toimintamuoto

Toiveita toimintamuotoon selvitettiin kyselyssä monivalintakysymyksellä, jossa oli mahdollista valita useita vaihtoehtoja. Vastausvaihtoehtoina olivat kerhotoimintaa lapsille, lapsille ja vanhemmille yhteistä ohjattua toimintaa, avointa kaikille halukkaille ilman ilmoittautumista, säännöllistä suljettua toimintaa ilmoittautumisella ja muu, mikä? Viimeisimpään pystyi sanallisesti kertomaan, mitä muuta vastaajat toivoivat. Sisällönanalyysissä nämä monivalintakysymysten vastaukset sekä muiden kysymysten toimintamuotoon liittyvät vastaukset yhdistettiin.

Suurimman kannatuksen avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodoista saivat (kuva 3) kaikille avoin toiminta ilman ilmoittautumista (67 mainintaa), lasten kerhotoiminta (64 mainintaa) sekä vanhemmille ja lapsille yhteinen ohjattu toiminta (43 mainintaa). Säännöllistä suljettua toimintaa ilmoittautumisella toivottiin 16 vastauksessa. Lisäksi muut toiveet tulivat retkistä, kesäajan puistotoiminnasta, alakouluikäisten mahdollisuudesta osallistua ohjattuun toimintaan kesäaikaan ja toiminnasta, jonne voisi jättää lapsen ilman vanhempaa.

KUVA 3. Toiveet toimintamuodolle

Mahdollisen ilmoittautumisen toivottiin olevan helppoa. Ilmoittautuminen oli erään vastauksen mukaan paikallaan, jos osallistujia olisi paljon. Enimmäkseen kuitenkin toivottiin, ettei ilmoittautumista olisi. Ilmoittautumisen koettiin olevan haastavaa ja nostavan kynnystä lähteä mukaan toimintaan.

7.2.2 Osallistujat

Osallistujiin liittyen kerhotoimintaan toivottiin sekä ikäryhmittäisiä ryhmiä että eri-ikäisille yhteisiä kerhoja, jotta sisarukset pääsisivät samaan kerhoon. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan toivottiin olevan lapsi- ja perhelähtöistä sekä joustavaa esimerkiksi niin, että toiminnassa saisi olla mukana halutessaan ilman vanhempia tai vanhemman ja esimerkiksi sisaruksen kanssa. Vastauksissa toivottiin, ettei toiminta olisi liian sitovaa. Pientä ryhmäkokoja ja riittävää määrää ohjaajia suhteessa lapsimäärään nähtiin tärkeänä.

7.2.3 Määrä ja ajankohta

Alaluokiksi toiminnan määrälle ja ajankohdalle muodostuivat aineiston pohjalta toiminnan määrä päivinä ja viikkoina, toimintakerran kesto tunteina ja muut aikatauluihin liittyvät toiveet.

Vanhemmat toivoivat toimintaa olevan viikoittain, 1–5 kertaa viikossa. Osa toivoi toimintaa olevan mahdollisimman paljon, vaikka päivittäin. Eniten toivottiin 2–3 kertaa viikossa. Sopiva tuntimäärä yhdelle toimintakerralle oli vastausten mukaan 1–6 tunnin väliin, runsaimmin toivottiin 2–4 tuntia. Vastauksissa pohdittiin ruokailun vaikutusta toiminnan tuntimäärään. Ruokailun sisältyessä avoimeen varhaiskasvatukseen, toiminta-ajan ajateltiin voivan olla pidempi.

Toiminnan ajankohtiin tuli runsaasti ja monipuolisesti toiveita. Arkipäiviä (maanantaista perjantaihin) toivottiin kaikista eniten, mutta toiveita tuli myös viikonlopuille ja loma-ajoille. Arkipäivien aamupäivälle kello 8.00–13.00 välille tuli eniten toiveita, mutta runsaasti toivottiin myös keskipäivän ja ilta-päivän aikoja kello 10.00–15.00 sekä iltaan sijoitettavia aikoja kello 14.00–19.00. Kelloaikatoiveet viikonlopuille painoutuivat ajalle kello 10.00–18.00. Hienoisella enemmistöllä tiistai oli suosituin päivä toiminnalle.

Vastauksissa nousi useita toiveita vaihtelevista aikatauluista. Osa ehdotti, että toiminta vaihtelisi aamu- ja iltpäivien välillä, arkena ja viikonloppuna. Myös viikonpäivät ja kelloajat voisivat joidenkin vastaajien mukaan vaihdella. Osa vastaajista toivoi aikatauluihin joustavuutta. Tähän liittyi toiveita

joustavasta aloitusajankohdasta, toiminnassa mukana olemisen määrästä sekä ilmoittautumatta mukaan tulemisesta. Toiminnan toivottiin olevan säännöllistä ja jatkuvaa.

7.2.4 Maksuttomuus

Toiminnan toivottiin olevan maksutonta, ettei rahallinen tilanne estä tulemistakaan toimintaan. Pieni maksu voisi olla esimerkiksi lounaasta erään vastaajan mukaan.

7.3 Toimintaympäristö

Vanhempien kyselyssä kysyttiin avoimella kysymyksellä, millaisia muita toiveita toimintaympäristöistä perheillä olisi Perheentalon ja liikennepuiston lisäksi. Lasten menetelmästä nousseita lasten valitsemia mieluisia ja toivottuja toimintaympäristöjä yhdistettiin analyysissä vanhempien esittämiin toiveisiin, mutta niitä myös tarkasteltiin erillisinä toiveina. Toimintaympäristön toiveisiin muodostuivat analyysissä alaluokiksi luonto-, liikunta-, kulttuuri- ja kouluympäristöt. Lisäksi toivottiin vaihtuvia kohteita, esitettiin nimettyjä toiveita ja muita toimintaympäristöön liittyviä toiveita. Selkeästi eniten toivottiin luontoa ja liikunnallisia ympäristöjä, vaihtuvia kohteita ja tutustumista eri paikkoihin. (Kuva 4.)

KUVA 4. Toimintaympäristö

Toimintaympäristö

Luonto	Liikuntapaikat	Kulttuuri	Koulut	Muut paikat	Vaihtuvat kohteet	Muut toiveet
Luonto/metsä	Liikuntahalli	Kirjasto	Kyläkoulut	Päiväkodit	Monipuoliset ja vaihtelevat kohteet	Samana pysyvä paikka lasten kerhoille
Leikkiuistot	Uimahalli	Kulttuurikeskus	Koulut	Perhetupa Väkkäri	Tutustumista eri paikkoihin	Autottomien huomiointi
Nuotiopaikat	Jumppasalit Urheilukentät	Kirjastoauto Nukketeatteri	Koulujen jumppasalit	Pemo Seurakunnan tilat Muut kerhotilat	Vaihtelua	Turvallinen, kiireetön ja rauhallinen ympäristö Erityistarpeiden huomiointi

7.3.1 Luonto ja liikuntapaikat

Lasten ja vanhempien vastauksissa selkeiksi suosikeiksi yli kaikkien muiden nousivat luontoon liittyvät toimintaympäristöt. Vanhemmat ehdottivat luontokohteiksi Sikokalliota, Mansikkaniemeä, Paloisvuorta, Kangaslampea, Peltosalmea ja Koljonvirran leirintäaluetta. Vahvana toisena suosikkina olivat leikkiuistot.

Vanhemmilta tuli suuri määrä toiveita liikunnallisista ympäristöistä, joista suosituin oli liikuntahalli. Myös erilaisia liikuntapaikkoja kuten koulujen liikuntasaleja, urheilukenttiä ja uimahallia toivottiin.

Toive liikunnasta tuli myös lapsilta. Lapset toivoivat erityisesti uintia ja pallopelejä, mutta myös luis-telua, hiihtoa, mäenlaskua, kalastusta ja erilaisia temppuileja, kuten temppurataa.

7.3.2 Kulttuuripaikat, koulut ja muut kohteet

Vanhemmat toivoivat kyläkoulujen ja koulujen yhteyteen toimintaa. Kulttuuriin liittyvät ympäristöt saivat myös toiveita, erityisesti lapsilta. Näitä olivat kirjasto, kirjastoauto, kulttuurikeskus, museovie-railut, taidenäyttely, nukketheateri ja kirjakauppa. Muita nimettyjä ympäristöjä oli Perhetupa Vä-kärä, Pemo (Ylä-Savon ammattiopiston opetusmaatila Peltoniemi), seurakunnan tilat ja muut kerho-tilat.

7.3.3 Vaihtuvat kohteet

Vanhemmilta tuli paljon toiveita vaihtuvista kohteista. Vaihtuviksi kohteiksi toivottiin eniten luonto-kohteita, leikkipuistoja ja uusiin paikkoihin tutustumista. Mainittiin myös erilaisiin palveluihin tutustu-mista sekä tutustumista sellaisiin paikkoihin, joissa voi viettää aikaa lasten kanssa. Näkökulmana vaihtuviin kohteisiin mainittiin paikkakunnalle muuttaneiden mahdollisuus tutustua eri toimintaympä-ristöihin ja kaikille perheille tutustumisen mahdollisuuksia paikkoihin ja palveluihin, joissa voisi viet-tää lasten kanssa aikaa. Vastaajien mukaan vaihtelu olisi mukavaa. Eräässä vastauksessa ehdotettiin toiminnan järjestämistä erilaisiin tapahtumiin omana pisteenään.

7.3.4 Muut toiveet

Toiminnan etäisyys kaupungista sai sekä puolesta että vastaan toiveita vanhemmilta. Toisaalta pe-räänkuulutettiin autottomien huomiointia ja keskustan läheisyyttä, mutta myös syrjemmässä asuvien huomiointia. Saman kylän lapsiperheiden toivottiin pääsevän tutustumaan toisiinsa maaseudulla jär-jestettävän toiminnan avulla ja toiminnan kyläkouluilla arveltiin virkistävän kylien toimintaa. Useat lapset toivoivat bussiretkiä. Erään vanhemman vastauksessa pohdittiin, voisiko toiminnassa päästä tutustumaan paikallisliikenteen käyttöön, jolloin perheillä voisi madaltua kynnyksen niiden käyttöön myös omatoimisesti.

Vastauksissa oli myös toiveita tutusta ja turvallisesta paikasta, jossa olisi kiireetön ilmapiiri ja joka mukautuisi eri-ikäisille lapsille. Perheentalo mainittiin esimerkkinä hyvästä ympäristöstä. Vanhempien mukaan toimintaan tulemistä helpottaisi tilojen fyysinen esteettömyys, erityistarpeiden huomioimi-nen ja rauhallinen toimintaympäristö.

7.4 Toiminnan sisältö

Toiveita avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan sisällöstä selvitettiin avoimilla kysymyksillä. Kyse-lyssä vanhemmilta kysyttiin sekä heidän omia toiveitaan avoimeen varhaiskasvatukseen että millai-seen toimintaan vanhemmat uskoivat lapsensa haluavan osallistua. Jälkimmäisen kysymyksen yhtey-dessä mainittiin, että vanhempi voi halutessaan kysyä asiaa suoraan lapseltaan ja kirjoittaa hänen antamansa vastauksen. Lapsilta toiveita selvitettiin tilannekuvamenetelmässä kuvien avulla.

Toiminnan sisällön alaluokiksi muodostuivat monipuolinen pedagoginen toiminta, toiminnan suunni-telmallisuus, sosiaalisuus, ruokailu ja varhainen tukeminen (kuva 5).

KUVA 5. Toiminnan sisältö

Toiminnan sisältö

Monipuolinen pedagoginen toiminta		Suunnitelmallisuus	Sosiaalisuus	Ruokailu	Varhainen tukeminen	
LASTEN TOIVEET	AIKUISTEN TOIVEET	Monipuolisuutta	Yhdessä tekemistä Yhdessäoloa	Yhteinen ruokailu	LAPSET	VANHEMMAT
Luonto	Taide ja kulttuuri	Vaihtelevaa	leikkikavereita	Maksuton	Lapsen varhainen tuki	Vanhemmuuden tuki
Liikunta	luonto	Ohjattua toimintaa	Turvallisia aikuisia	Lämmin ruoka tai pieni eväshetki (tai omat eväät)	Iloa tuottavat asiat	Iloa ja jaksamista tuovat asiat
Kulkuneuvot	liikunta	Struktuuri	Positiivisia kohtaamisia	Terveellinen		
Eläintenhoito	Oppiminen leikin ja toiminnallisuuden kautta		lapsen ja vanhemman yhteistä tekemistä	Helpottaa perheiden toimintaan mukaan tulemistä		
Leikki			Eri sukupolvia toimintaan			
Ryhmä Hau & Pipsa Possu						
Taide ja kulttuuri						

Lasten vastauksissa painottuivat pedagogisen toiminnan eri sisällöt ja sosiaalisuus, vanhempien vastauksissa vahvasti mukana oli toive toiminnan suunnitelmallisuudesta. Sisällön analyysissä vanhempien ja lasten vastauksia käsiteltiin rinnakkain, vertaillen ja täydentäen. Lasten vastauksissa heidän nimeämänsä iloa tuottavat asiat ja toiveet käsiteltiin toiveina, mutta lasten erityisesti toiveiksi nimeämille asioille annettiin suurempi painoarvo.

7.4.1 Monipuolinen pedagoginen toiminta

Lasten vastauksissa ehdottomiksi suosikeiksi nousivat luontoon ja liikuntaan liittyvät toiveet, kulkuneuvot, eläintenhoito sekä mediahahmot Ryhmä Hau ja Pipsa Possu. Monipuoliset leikit ja arjen askareet olivat lasten mukaan iloa tuottavia ja mieluisia tekemisiä. Taiteiden tekemistä sekä kulttuuri-kokemuksia toivoi osa lapsista.

Luontoon liittyviä toiveita tuli ylivoimaisesti eniten. Toiveita tuli ulkoiluun, metsäretkiin, leikkipuistoihin, lumiukkojen tekemiseen, kalastukseen ja erilaisiin ulkoliikuntalajeihin, kuten luisteluun, hiihtoon ja mäenlaskuun. Liikunnallisissa toiveissa uinti sai eniten kannatusta ja pallopelit lähes yhtä paljon. Osa lapsista toivoi erilaisia temppuileijua, kuten pomppimista ja tempurataa.

Hyvin runsaasti toivottiin oikeita kulkuneuvoja, kuten hälytysajoneuvoja, autoja ja bussilla matkustamista. Hyvin monet lapset toivoivat oikeiden eläinten hoitoa ja ratsastusta. Erityisesti maatilan eläimistä, kissoista, koirista, oravista ja hevosista pidettiin. Mediahahmot Ryhmä Hau ja Pipsa Possu olivat vastausten mukaan monien lasten suosikkeja. Toiveet liittyivät leikkeihin, leluihin ja videoiden katsomiseen.

Lasten vastausten mukaan monipuoliset leikit tuottivat lapsille iloa, kuten esimerkiksi kotileikki, lautapelit, kirjan lukeminen, lääkäroleikit, digilaitteet ja -pelit sekä legoleikit. Toiveiksi lapset kuitenkin

nimesivät niistä vain muutamia: kotileikki, lukeminen, legot ja pehmolelut. Lasten vastausten mukaan myös arjen askareet tuottivat iloa, mutta toiveiksi sieltä nousivat vain muutamalla lapsella ruuan syöminen ja ruuanlaitto, hampaiden harjaus ja uusi tyynty päiväunille.

Lapset toivoivat vastausten mukaan myös monenlaista taiteen tekemistä kuten musiikkia, muovailua ja askartelua. Kulttuurikokemuksiin liittyen toivottiin erityisesti nukketeatteria ja kirjastoautoa. Taiteiden tekeminen ja kulttuurikokemukset olivat lasten mukaan mieluisia tekemisiä.

Vanhemmat toivoivat pedagogiseen toimintaan taidetta ja kulttuuria, ulkoilua, liikuntaa, oppimista, yhteistä leikkiä, ympäristöön tutustumista ja arjen taitojen opettelua. Eniten näistä sai toiveita taide ja kulttuuri, mutta ulkoilu ja liikunta olivat myös selkeitä suosikkeja.

Vanhempien vastaukset siitä, mitä he uskoivat lastensa toivovan, myötäilivät pitkälti vanhempien omia toiveita. Ne kuitenkin erosivat hieman lasten itsensä kertomista toiveistaan. Vanhempien vastauksissa painottuivat lapsia enemmän toiveet taiteeseen liittyen, kun taas lapsilla useat muut toiveet ohittivat taiteet. Vanhempien mukaan lapset toivovat monipuolista ja vaihtelevaa toimintaa. Lapset toivoivat paljon eläinten hoitoa, kun taas vanhemmilla siitä oli vain joitain mainintoja.

7.4.2 Suunnitelmallisuus

Vanhempien vastauksissa korostuivat toiveet leikin kautta oppimisesta ja toiminnan suunnitelmallisuudesta. Toiminnan sisällön toivottiin olevan vastaavaa kuin muussa varhaiskasvatuksessa ja että se olisi pedagogisesti suunniteltu lasten ja perheiden tarpeista lähtöisin. Toiminnan suunnitelmallisuuden toiveeseen sisältyi toiveita monipuolisesta, vaihtelevasta ja mukavasta tekemisestä, mahdollisesti vaihtuvista teemoista. Ohjattua toimintaa haluttiin runsaasti ja sen rinnalle vapaata toimintaa.

Toiminnalle ehdotettiin vastauksissa selkeää toistuvaa struktuuria, johon sisältyisi ohjattua toimintaa, ruokahetki ja aikaa vapaalle leikille sekä esimerkiksi aamupiiri. Yhdessä tekemistä sekä kiireetöntä yhdessäoloa toivottiin. Toivottiin toiminnan myös selkeästi erottuvan ja täydentävän muita lapsiperheiden palveluita.

7.4.3 Sosiaalisuus

Lapset ja vanhemmat toivoivat vastauksissaan toimintaan sosiaalisuutta, jolla he tarkoittivat yhdessä tekemistä, yhdessäoloa, leikkikavereita, turvallisia aikuisia ja positiivisia kohtaamisia. Eräässä vastauksessa toivottiin eri sukupolvia mukaan toimintaan. Lasten ja vanhempien vastauksista nousi toiveita lapsen ja vanhemman yhteisistä tekemisistä. Eräs lapsi toivoi uusia ystäviä.

7.4.4 Ruokailu

Vanhemmat toivoivat lähes yksimielisesti toimintaan jonkinlaista yhteistä ruokailua. Eniten toivottiin maksutonta, avoimen varhaiskasvatuksen toimesta järjestettyä ruokailua tai pientä eväshetkeä lapsille ja vanhemmille. Ruokaideoina tulivat terveelliset ja helpot syötävät, kuten keitto, leipä, ruokainen salaatti, aamupala, iltapala, suolainen välipala, ei sokeriherkkuja. Useat vastaajat arvelivat ruokailun helpottavan osallistumista. *”Ruokailu helpottaa toimintaan lähtemistä, kun ei tarvitse suunnitella ja valmistella lähtöä niin paljon. Lounaan jälkeen olisi helppoa mennä kotiin päiväunille”*, pohdittiin eräässä vastauksessa.

Mahdollisella ruokailulla nähtiin olevan yhteyttä toiminnan keston. Jos ruokailu sisältyy, niin toiminta voisi olla useamman tunnin ajan. Ruokailua toivottiin myös sen vuoksi, että toiminnan ajankohdasta yleensä osuu jokin ruokailuaika. Perheentalon keittokeskiviikon ja päiväkodin omaisesta ruokailusta esitettiin toivomukset. Vaihtoehtona nähtiin omien eväiden mukaan ottaminen. Yksi vastaaja ei pitänyt ruokailua pakollisena.

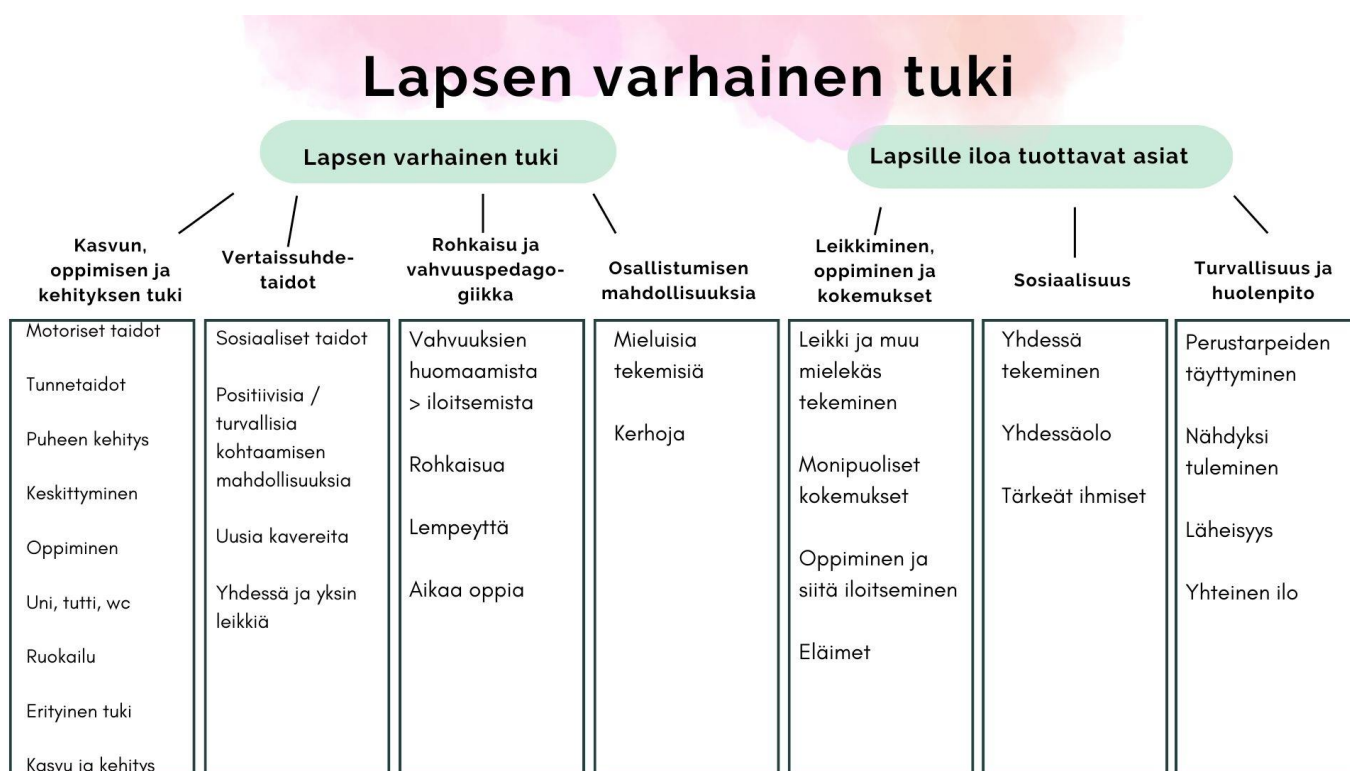
Lasten vastauksissa ruokailu oli pääsääntöisesti mukava asia, ja mainintoja herkkuhetkistä sekä eväshetkistä tuli. Vanhemmat kertoivat vastauksissaan eväshetkien olevan lapsille merkityksellisiä ja iloa tuottavia, mutta myös vanhemmille hyvän ruuan nähtiin tuovan iloa ja jaksamista.

7.4.5 Lapsen varhainen tuki

Vanhemmilta kysyttiin, että millaista tukea vanhemmat toivoisivat lapselleen ja mitkä asiat tuottavat iloa heidän lapsensa arkeen. Lasten menetelmässä tuen tarpeita selvitettiin kuvien ja Harmitusten haamun avulla ja ilonaiheita Ilojen auringon avulla. Sisällönanalyysillä selvisi vanhempien toivovan lapselleen varhaista tukea (kuva 6), joka muodostui vastausten mukaan oppimisen, kasvun ja kehityksen tukemisesta, vertaissuhdetaitojen tukemisesta, lempeästä rohkaisusta ja vahvuusperustaisesta pedagogiikasta sekä osallistumisen mahdollisuuksista. Vanhempien mukaan lapsille iloa arkeen tuottaa leikkiminen, oppiminen ja kokemusten saaminen, sosiaalisuus sekä turvallisuus ja huolenpito.

Lasten vastauksissa nousi arjen haastaviksi ja ikävältä tuntuiksi asioiksi erilaiset arjen askareet, pelot, sosiaalisuuteen liittyvät asiat, liikunnalliset tekemiset, kulkuneuvot, tietyt lelut ja leikit sekä metsä. Lasten vastauksissa iloa heille tuottivat monipuoliset leikit ja kokemukset sekä yhdessäolo ja yhdessä tekeminen.

KUVA 6. Lapsen varhainen tuki

Vanhemmat toivoivat vastauksissaan lapsilleen tukea erityisesti erilaisten taitojen oppimiseen, kehityksen ja kasvun tukemiseen. Tukea toivottiin motorisiin taitoihin, tunnetaitoihin, puheen kehitykseen, keskittymiseen ja erityiseen tukeen. Lisäksi tukea toivottiin uniasioihin, tutista irtautumiseen, kuivaksi oppimiseen ja ruokailuun liittyen. Sosiaalisten taitojen vahvistuminen, uusien kavereiden ja ystävien saaminen ja mahdollisuudet positiivisiin kohtaamisiin lasten ja turvallisen aikuisten kanssa korostuivat vanhempien toiveissa. He toivoivat, että lasta autettaisiin löytämään omia vahvuuksiaan, ja että niistä iloittaisiin yhdessä. Lapsille toivottiin rohkaisua uusien asioiden pariin ja aikaa oppia omaan tahtiin, lempeää ja rohkaisevaa kohtaamista. Vanhemmat toivoivat lapsilleen osallistumisen mahdollisuuksia ja mielekästä tekemistä.

Vanhemmat toivat vastauksissaan esiin turvallisuuden ja lapsen saaman huolenpidon tärkeyden, jotta lapsi voisi kokea iloa. Esimerkiksi toimiva arki, turvallinen koti, lepo ja perustarpeiden täyttyminen mainittiin. Tärkeänä ilonlähteenä nähtiin myös lapsen saama läheisyys, nähdyksi ja kuulluksi tulon kokemus ja yhteinen iloitseminen. Lapset nauttivat vanhempien mukaan hellyydenosoituksista ja hassutteluista, sekä lähellä olemisesta. Myös kiireettömästä läsnäolosta lapset iloitsevat. Erään vanhemman vastaus siitä, mikä tuo iloa hänen lapsensa arkeen: *”Pienet asia, seikkailut lähi leikki-puistoon, uimaretki uimahalliin ja pillimehut uinnin jälkeen. Ei kaipaa sen kummempia, läheisyyttä rakkautta ja että hänen asioista ollaan kiinnostuneita.”*

Lapset toivat esille arjen haastavia asioita vähän verrattuna ilon aiheisiin ja toiveisiin. Vähiten lapset pitivät arjen askareista, kuten potalla tai pöntöllä käymisestä, käsien pesusta, hampaiden harjauksesta, siivoamisesta ja syömisestä. Osa lapsista ei välittänyt liikunnallisista toiminnoista, kuten pallopeleistä. Lapset kertoivat peloistaan, jotka liittyivät metsään, ötököihin, pimeään ja painajaisiin. Eräs lapsi ei pitänyt muille esiintymisestä, koska hänellä oli siitä epämiellyttävä kokemus. Yksittäisiä mainintoja oli esimerkiksi erilaisista leikeistä, yksin tai yhdessä leikkimisestä ja rokotteen saamisesta lääkärikäynnillä.

7.4.6 Vanhemmuuden varhainen tuki

Vastausten mukaan avoimesta varhaiskasvatuksesta toivottiin myös saavan tukea vanhemmuuteen. Vanhemmat toivoivat tukea ja tietoa kasvatukseen, rohkaisua vanhempana, tukea omaan jaksamiseen ja arjen sujumiseen, kotihoidon mahdollistumiseen sekä taloudelliseen tilanteeseen (kuva 7). Vanhemmat kertoivat vastauksissaan, että heille iloa ja jaksamista tuo sosiaaliset suhteet, fyysisten tarpeiden täyttyminen, mielekäs tekeminen, kiireetön yhdessäolo, ilon kokeminen, kodin ulkopuolinen aika ja avun saaminen (kuva 8).

KUVA 7. Vanhempien toiveet tuesta

Vanhemmuuden varhainen tuki

Vanhempien toiveet tuesta

Tukea ja tietoa kasvatukseen	Rohkaisua	Omaan jaksamiseen	Arjen sujumiseen	Kotihoidon mahdollistamiseen	Taloudelliseen tilanteeseen
Kasvatukselliset pulmatilanteet	Positiivinen sanoittaminen / Hyvän huomaaminen	Lastenhoitoapua	Arjen hallintataitoihin (esim. ruuanlaitto, terveelliset elämäntavat)	Lapsen oppimisen mahdollisuus	Maksuttomuus
Tietoa lapsen kehityksestä ja siihen vastaamisesta	Vertaistuki	Sosiaalisia kontakteja / uusia ystäviä	Tukea arjen haasteisiin	Aito mahdollisuus valita kotihoito	Edullisia aktiviteetteja
Tunnetaitoihin	Tuki ja tieto	Tukea pelkoihin /uhkakuviin			
Positiiviseen kasvatukseen		Mielekkään tekemisen löytämiseen			
Temperamenttiasioihin					
Uni, tutti, kuivaksiopettelu, ruoka					

KUVA 8. Iloa ja jaksamista vanhemmuuteen

Vanhemmuuden varhainen tuki

Iloa ja jaksamista vanhemmuuteen

Sosiaaliset suhteet	Fyysisten tarpeiden täytyminen	Mielekäs tekeminen	Kiireetön yhdessäolo	Ilon kokeminen	Kodin ulkopuolinen aika	Avun saaminen
Oma lapsi	Ulkoilu	Yhdessä tekeminen	Perheen kanssa yhdessäolo	Lapsen ilo	Riittävä oma aika	Tukiverkosto
Perhe	Liikkuminen	lapsen kanssa		Yhteinen ilo	Työ	Hetken hengähdykset
Vertaistuki	Hyvä ruoka	Oma harrastus	Läheisten kanssa kiireetön yhdessäolo	Onnistumiset	Osallistuminen perheille suunnattuihin toimintoihin	Lapsen oleminen hoidossa
Sosiaaliset kontaktit	Riittävä uni	Lasten mielekäs tekeminen				
Kohtaamiset	Terveys	Monipuolinen ja mukava toiminta				
Läheiset kodin ulkopuoliset suhteet	Arjen rutiinit					
Rakkaus	Hyvät elämäntavat					

Vanhemmat toivoivat eniten tukea ja tietoa lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä siihen vastaamiseen. Tukea ja tietoa toivottiin kasvatuksellisiin pulmatilanteisiin, tunnetaitojen opetteluun, uniasioihin, syömiseen liittyviin haasteisiin, kuivaksi opetteluun, tutista irtautumiseen, positiiviseen kasvatuksen ja lapsen temperamenttiin liittyen.

Vanhemmat kertoivat vastauksissaan kaipaavansa tukea ja rohkaisua vanhempana toimimiseen. Siihen, että joku huomaa ja sanoittaa vanhemmuudessa onnistumisia, kehuu, rohkaisee ja vahvistaa vanhemman omia valintoja. Tai että joku sanoittaa lapsista positiivisia asioita. *”Että joku vahvistaisi sitä omaa näkemystä ja kehusi että hienosti on jonkun jutun tehnyt. Se että joku vaikka kehuu lapsen vaatteita tai kasvatus juttua tuo jo hyvän mielen ja tukee vanhemmuutta sitä kautta.”* Vertaistuki nähtiin tärkeänä tuen muotona.

Vanhemmat toivoivat tukea omaan jaksamiseensa, esimerkiksi lastenhoitoavulla. He kertoivat pienkin oman hetken tai asioinnin ilman lasta tukevan jaksamista. Tukiverkon nähtiin helpottavan jaksamista, jos sellainen oli, ja osa toivoi avoimen varhaiskasvatuksen madaltavan kynnystä löytää uutta tukiverkostoa elämään. Omaan hyvinvointiin liittyen tukea toivottiin uusien ystävien löytämiseen, yksinäisyyden vähenemiseen, pelkoihin ja maailman tilanteen uhkakuviin sekä mielekkään tekemisen löytymiseen.

Arjen sujumiseen toivottiin tukea esimerkiksi arjenhallintataitoihin, arjen haastaviin tilanteisiin sekä asioiden hoitamiseen ilman lapsia. Vanhemmat toivoivat, että kotihoidon vaihtoehtoa tuettaisiin ja lapsille olisi tarjolla oppimisen mahdollisuuksia ja helppoja aktiviteetteja. Taloushuolet mainittiin myös tuentarpeina.

Kaikista eniten vastausten mukaan vanhemmille tuottaa iloa ja jaksamista arkeen sosiaaliset suhteet, joita oli oma lapsi ja oma perhe, vertaistuki, sosiaaliset kontaktit ja kohtaamiset, muut läheiset kodin ulkopuoliset ihmissuhteet ja rakkaus. Samassa elämäntilanteessa olevien kohtaaminen ja kokemusten jakaminen sekä muiden aikuisten seura toi iloa ja jaksamista. Mukavavaksi koettiin myös se, jos joku kysyy kuulumisia.

Vanhempien jaksamista tuki fyysisten tarpeiden täytyminen, eniten vastauksia sai ulkoilu ja liikunta. Myös hyvä ruoka, riittävä uni, terveys, arjen rutiinit ja hyvät elämäntavat nousivat vastauksista.

Mielekäs tekeminen lisäsi iloa ja jaksamista vanhemmille. Näistä mielekkäimmiksi vanhemmat kertoivat yhdessä lapsen kanssa tekemisen ja oman harrastuksen. Myös lasten mielekkäät tekemiset ja monipuolinen ja mukava toiminta lisäsi iloa ja jaksamista.

Kiireetön yhdessäolo ja yhteinen ilon kokeminen toivat vastausten mukaan arkeen iloa ja jaksamista. Erityisesti kiireettömästä ajasta nautittiin oman perheen ja läheisten kanssa. Perheen ja lapsen kanssa yhdessä tekeminen mainittiin myös useassa vastauksessa. Lapsen ilo, onnistumisen ilot ja yhteisen ilon kokeminen toi iloa ja jaksamista vanhemmille. Eräs vastaaja kertoi iloa ja jaksamista tuovista asioistaan näin: *”Leikin ilo, lapsen taidot, oppiminen ja kehittyminen. Lapset omat erityispiirteet/taidot ja niiden tukeminen ja vahvistaminen. Yhdessäolo. Yhteiset lepo hetket.”* Lapsen

kanssa oleminen ja monet lapseen liittyvät asiat, kuten lapsen omat erityispiirteet, oppiminen ja kehittyminen toivat monille vanhemmille vastausten mukaan runsaasti iloa, mutta myös riittävä oma-aika kodin ulkopuolella koettiin tärkeäksi. Esimerkkinä mainittiin Perhetupa Väkkärässä ja Perheentalolla käyminen. Edes hetkellinen oma aika tai itsekseen asiointi, omat harrastukset, työ, oma oppiminen ja ammatillinen kehittyminen toivat iloa ja jaksamista vanhemmuuteen. Lisäksi mainittiin uusien kokemusten saaminen lapsen kanssa.

Tukiverkko ja avunsaanti lastenhoitoon lisäisi vanhempien vastausten mukaan jaksamista. Eräissä vastauksessa nostettiin esille näkökulma, että avoin varhaiskasvatustoiminta voisi tuoda matalalla kynnyksellä tukiverkkoa niille, kenellä sitä ei vielä ole. Eräs vanhempi koki jaksamista auttavan tällä hetkellä lapsen oleminen varhaiskasvatuksessa. Eräissä vastauksissa kerrottiin jaksamista ja iloa tuovan oma lemmikki ja usko.

7.5 Työntekijän merkityksellinen rooli

Työntekijän rooliin liittyen sisällönanalyysillä muodostuivat alaluokiksi toiveet työntekijän ammatilliseen osaamiseen, toiveet työntekijän kykyyn luoda turvallista ilmapiiriä ja muihin työntekijään liittyviin toiveisiin (kuva 9). Vastausten mukaan työntekijällä oli iso vaikutus siihen, että toimintaan koetaan olevan helpompi tulla mukaan.

KUVA 9. Työntekijä

Vanhemmat toivoivat vastauksissaan työntekijän ammatilliseen osaamiseen liittyen, että työntekijällä olisi alan koulutus, hyvät kohtaamisen taidot, osaamista ja rohkeutta kohdata monimuotoisia perheiden sekä ohjaustaitoja. He esittivät myös toiveensa sukupuolisensitiivisestä työotteesta, ensiaputaidoista ja yhteistyötaidoista. Yhden vastaajan mukaan alan koulutus ei olisi välttämätöntä. Ehdotettiin, että avoimessa varhaiskasvatuksessa tehtäisiin yhteistyötä sellaisten ammattilaisten kanssa,

joilla olisi erityisosaamista esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien, maahanmuuttajaperheiden ja saateenkaariperheiden kanssa. Toivottiin työntekijällä olevan keinoja ja välineitä toimia ilman yhteistä kieltä.

Vastauksissa korostui toive turvallista ilmapiiriä luovasta työntekijästä, joka rohkaisisi mukaan toimintaan myös arempia osallistujia ja auttaisi ryhmäytymisessä. Toivottiin, että työntekijä ymmärtäisi niitä osallistujia, joille on vaikeaa osallistua isoihin avoimiin ryhmiin. Eräs vastaaja toivoi näin: *”Tärkeää olisi sama kohtaava, mukaansa tempaava, lämmin aikuinen ja ryhmäytyminen/osallisuus porukassa. Vähän sellaista, mitä päiväkodissa saa kokea. Nämä olisivat sellainen lisä arkeemme jota kaipaisin.”* Nähtiin, että samana pysyvät ja tutuiksi tulevat työntekijät helpottaisivat ryhmäytymistä.

Vanhemmat toivoivat, että työntekijä ymmärtäisi haastavissa elämäntilanteissa olevia ja että hän olisi sosiaalinen, helposti lähestyttävä ja tasavertainen. Hänen toivottiin osallistuvan lasten leikkeihin, olevan suunnitelmallinen ja luotettava sekä luonnossa viihtyvä.

7.6 Toimintaan tulemista helpottavia asioita

Vanhemmilta kysyttiin, mitkä asiat helpottaisivat mukaan toimintaan tulemista. Vastauksia kysymykseen tuli runsaasti. Sisällön analyysillä alaluokiksi muodostuivat turvallisuuden tunne, toimintaympäristön esteettömyys, toiminnan rakenne sekä helppokäyttöisyys (kuva 10).

KUVA 10. Toimintaan tulemista helpottavat tekijät

Toimintaan tulemista helpottavat tekijät

Turvallisuuden tunne	Toimintaympäristön esteettömyys	Toiminnan rakenne	Helppo käyttöisyys
Tasavertainen kohtaaminen ja huomioiminen Rohkaiseminen Turvallinen ilmapiiri Ryhmäytyminen Työntekijän rooli merkityksellinen!	Toiminnan sijainti / etäisyys Rauhallinen ympäristö Pieni ryhmäkoko Erityistarpeisiin vastaaminen	Lapsilähtöisyys Ikätason huomioiminen Toiminnan sisältö Eri sukupolvia mukana Maksuttomuus Ruokailu Aikataulujen sopivuus	Osallistuminen helppoa Ei ilmoittautumista Joustava aikataulu Jos ilmoittautuminen > helppo Helppo tiedonsaanti Vapaaehtoisuus

Tärkeimpänä toimintaan tulevista helpottavana asiana koettiin turvallisuuden tunne, jossa työntekijän rooli oli erityisen merkityksellinen. Turvallisuuden tunnetta tukee vanhempien mukaan tasavertainen erilaisten perheiden ja osallistujien huomiointi, jokaisen kohtaaminen, rohkaiseminen, turvallisen ilmapiirin luominen ja ryhmäytyminen sekä monet työntekijään liittyvät asiat. Tasavertaiseen

lasten ja vanhempien kohtaamiseen liitettiin toive työntekijöiden osaamisen vahvistamisesta monimuotoisia perheitä kohtaan esimerkiksi suurperheiden, sateenkaariperheiden, erityistä tukea tarvitsevien perheiden ja maahanmuuttajaperheiden kohtaamiseen. Esitettiin myös idea yhteistyön tekemisestä eri toimijoiden kanssa, joilla on erityistä osaamista monimuotoisten perheiden kanssa toimimisesta. Toivottiin, että kaikki otettaisiin vastaan juuri sellaisina kuin ovat ja että työntekijöillä olisi välineitä ja keinoja olisi toimia ilman yhteistä kieltäkin. Työntekijän toivottiin olevan rohkea kohtamaan kaikenlaiset lapset ja vanhemmat tasapuolisesti.

Työntekijältä toivottiin jokaisen mukaan tulijan kohtaamista heti toimintaan tullessa. Vastausten mukaan toimintaan tulemista helpottaa, jos työntekijällä on aikaa kohdata jokainen tulija ja vaihtaa edes muutama sana. Työntekijän toivottiin auttavan ryhmäytymisessä ja rohkaisevan mukaan myös arempia osallistujia. Kiireettömyys kohdata mukana olijat nähtiin helpottavan toimintaan osallistumisesta. Osa vastaajista toivoi, ettei joutuisi ryhmässä erityisesti esille: *”Kaikki mikä suuntaa huomiota pois osallistujista on minusta kiva, ei tarvitse itsestään tehdä numeroa tai esittäytyä”*. Toivottiin, että toimintaan ei muodostuisi ”kuppikuntia” ja että saisi tuntea osallisuutta ja ryhmäytymistä.

Vanhemmat toivat vastauksissaan esiin lapsen näkökulmasta turvallisuuden tunteen ja nähdäksii tulemisen merkitystä. Rauhallista ympäristöä ja samana pysyviä tuttuja työntekijöitä toivottiin ja sen nähtiin auttavan lasta rohkaistumaan uusien asioiden pariin. Vanhempien mukaan lapsille iloa ja turvallisuuden tunnetta tuottaa aikuisen läsnäolo, kiireettömyys, läheisyys ja yhdessä iloitseminen.

Vastaajien mukaan toimintaan mukaan tulemista helpottaa, jos toimintaympäristö on esteetön, rauhallinen, toiminnan sijainti itselle sopiva ja ympäristö vastaa lasten tarpeisiin. Lapsille toivottiin rauhoittumistilaa ja pientä ryhmäkokoja. Perheentalo nähtiin toimivana tilana lapsille.

Osan vastaajista oli sitä mieltä, että toiminnan rakenteeseen liittyvät asiat voivat helpottaa mukaan tukemista. Toivottiin toiminnan olevan lapsilähtöistä ja joustavaa, osa toivoi samanikäisille omaa ryhmää ja toisille taas sopisi paremmin, että toiminnassa voisi olla eri-ikäisiä. Toiminnan sisällöllä, maksuttomuudella ja aikataulujen sopivuudella nähtiin olevan merkitystä siihen, tulisiko toimintaan lähdettyä. Ruokailun nähtiin helpottavan mukaan tulemista.

Vastauksissa toivottiin toiminnan helppokäyttöisyyttä, kuten sitä ettei tarvitsisi ilmoittautua tai sitoutua liikaa. Aikataulujen toivottiin olevan joustavia. Helppoa tiedonsaantia toivottiin ja erityisesti neuvolan ajateltiin olevan hyvä väylä tavoittaa perheitä.

7.7 Monikanavainen tiedottaminen

Kyselyn vastauksissa toivottiin tiedotusta monikanavaisesti sosiaalisen median, internetsivujen, eri tahojen kautta, yleisenä tiedotuksena sekä henkilökohtaisena tiedottamisena (kuva 11).

KUVA 11. Tiedottaminen

Tiedottaminen

Sosiaalinen media	Internet	Tietoa eri tahoilta	Yleinen tiedotus	Henkilökohtainen tiedotus	Monikanavainen	Muut
Instagram & Facebook Mainittu erityisesti: Perheentalo Iisalmen kaupunki Toiminnalle oma	Kotisivut Iisalmen kaupunki Perheentalo Toiminnalle oma	Iisalmen kaupungin oma tiedotus Varhaiskasvatus Perheentalo Neuvola Sosiaalitoimi Perhetupa Väkkärä	Mainosjulisteet Ilmoitustaulut Lehti-ilmoitukset Tapahtumakalenterit	Sähköposti Tekstiviesti Omalta ohjaajalta Eri tahoilta	Eri kanavien kautta tiedottaminen Kaikki eivät käytä sosiaalista mediaa tai lue lehtiä	Kaikkien saavuttaminen Helppo tiedonsaanti Tiedonsaanti ajoissa

Sosiaalinen media koettiin vastausten mukaan useimmiten helpoimmaksi tiedonsaannin kanavaksi. Facebook ja Instagram olivat suosittuja, sekä erityisesti nostettiin esiin Perheentalon sosiaalinen media. Myös kaupungin omilta sosiaalisen median sivuilta toivottiin tietoa. Toiminnalle ehdotettiin muutamassa vastauksessa omaa somekanavaa ja kotisivua. Yleisesti internetistä ja Iisalmen kaupungin kotisivuilta toivottiin tiedotusta ja mainintoja oli myös Perheentalon kotisivuista.

Vanhempien vastauksista nousi toive Iisalmen kaupungin virallisten kanavien kautta tiedottamisesta: sosiaalinen media, internetsivut, Edlevo (varhaiskasvatuksen tiedotuskanava) ja kaupungin oma viestintä suoraan perheille. Yleisesti tietoa haluttiin saada varhaiskasvatuksen kautta esimerkiksi esitteinä ja tiedotteina, Perheentalon ja neuvolan välityksellä. Lisäksi toivottiin eri tahojen kertovan toiminnasta, edellisten lisäksi mainittiin sosiaalitoimi ja Perhetupa Väkkärä.

Tiedotusta tahdottiin monikanavaisesti ja pyydettiin huomioimaan, etteivät kaikki perheet käytä sosiaalista mediaa tai lue lehtien ilmoituksia. Mainosjulisteet, lehti-ilmoitukset ja tapahtumakalenterit nähtiin hyvinä yleisinä tiedotuksina. Myös henkilökohtaista tiedotusta toivottiin, esimerkiksi omalta ohjaajalta, sähköpostilla, tekstiviestinä tai kotiin tulevana mainoksena.

Lisäksi tuli toive, että tiedotus tapahtuisi hyvissä ajoin. Toimintaan mukaan tulemistä helpottaisi vanhempien mukaan helppo tiedonsaanti.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tuloksista löytyy runsaasti sellaisia toiveita, joita voidaan hyödyntää Iisalmen avointa varhaiskasvatusta kehitettäessä. On tärkeää kuitenkin ymmärtää, että tyhjentävä ja absoluuttisen totuus ei tässä opinnäytetyössä, eikä liene koskaan, ole mahdollista saavuttaa. Vastauksia tuli kattavasti ja tuloksista piirtyy punainen lanka siihen, mitä perheet toimintaan haluavat. Tarpeet ja perheet kuitenkin muuttuvat ja vaihtuvat ajan saatossa. Toiveenani on, että toimintaa kehitettäisiin alusta asti sellaiseksi, että se muokkaantuu ja elää niiden perheiden tarpeiden mukaan, jotka siihen osallistuvat. Lasten mielenkiinnon kohteiden hyödyntäminen, perheiden moninaisten tarpeiden huomioiminen ja tieto siitä, että voi vaikuttaa toimintaan, ovat mielestäni tärkeitä pysyviä raameja toiminnalle.

8.1 Tulosten tarkastelua ja johtopäätökset

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin iisalmelaisten 0–5-vuotiaiden lasten ja heidän vanhempiensa toiveita ja tarpeita, joihin voitaisiin vastata avoimella varhaiskasvatustoiminnalla.

Tulosten perusteella iisalmelaiset perheet toivovat avoimeen varhaiskasvatukseen sekä lapsille omaa kerhotoimintaa että vanhemmille ja lapsille yhteistä avointa toimintaa. Toiminnan toivottiin olevan monipuolista, hyvin suunniteltua ja ohjattua sekä tutustuttavan perheitä toisiinsa ja eri ympäristöihin. Luonto, liikunta, kulkuneuvot ja eläimet nousivat lasten vastauksissa esille erityisesti. Työntekijän rooli nähtiin merkityksellisenä monella tapaa. Vanhemmat toivoivat runsaasti toimintaan taidetta ja kulttuuria, luonto ja liikuntaa. Vanhemmat kokivat, että lämmin ja kohtaava työntekijä helpottaa mukaan tulemistä ja auttaa ryhmäytymisessä myös ujompia osallistujia. Erityisen tärkeänä nähtiin kaikkien tasavertainen kohtaaminen ja osaaminen monimuotoisten perheiden suhteen. Ruokailua toivottiin paljon ja sen nähtiin helpottavan arkea ja mukaan tulemistä. Tuloksissa ilmeni monenlaisia toiveita yhteisöllisyyden suhteen. Toivottiin yhteisiä tekemisiä, yhdessä ruokailua ja tunnetta ryhmään kuulumisesta ja osallisuudesta. Vanhemmat kaipasivat tukea ja rohkaisua vanhemmuuteensa ja lapselleen varhaista oppimisen tukea ja rohkaisua sekä osallistumisen mahdollisuuksia mieluisaan toimintaan.

8.1.1 Yhteisöllisyys ja ryhmään kuuluminen

Tuloksissa ilmeni monenlaisia toiveita yhdessä tekemisen ja yhteisöllisyyden suhteen. Vanhemmat toivoivat tukea lapsen ja vanhemman yhteiseen tekemiseen sekä mahdollisuuksia tähän mukavan toiminnan merkeissä. Vanhemmat kertoivat lapsilleen ja itselleen yhdessä tekemisen tuovan iloa, lapsille erityisen merkityksellistä oli päästä tekemään mukavia asioita oman vanhemman kanssa. Yhteisen ilon merkitystä nostettiin ja erityisesti yhteinen riemuitseminen onnistumisista oli vastausten mukaan tärkeää. Pelastakaa lapset ry:n (Toroskainen 2022, 5) vanhempien tuen tarpeiden selvityksen tuloksista ilmenee samoja huomioita. Selvityksen mukaan vanhemmille tuottaa lähes poikkeuksetta eniten iloa oma lapsi, lapsen kanssa vietetyt yhteiset mukavat hetket, lapsen kanssa harrastaminen, lapsen ilo, lapsen uusien taitojen oppimien, yhdessä hassuttelu ja nauraminen sekä onnistumisista yhdessä iloitseminen. Avointa varhaiskasvatusta kehitettäessä olisikin tärkeää huomioida, että muihin varhaiskasvatustalviin verrattuna avoimen varhaiskasvatuksen oma erityisyytensä

on juuri siinä, että toiminnalla voidaan tukea lapsen ja vanhemman lisäksi myös heidän yhdessä tekemistensä ja vuorovaikutustaan.

Vanhemmilta nousi tässä opinnäytetyössä myös monenlaisia toiveita yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumisen suhteen. Työntekijän rooli korostuu ryhmäytymisessä. Vanhemmat kertoivat toimintaan tuleminen olevan helpompaa, jos työntekijällä on aikaa kohdata, kannustaa mukaan ja ottaa kaikki tasapuolisesti huomioon. Ryhmäytymisen suhteen erityisesti toivottiin sensitiivisyyttä ja ymmärtävyyttä sen suhteen, ettei kaikille ole helppoa tulla mukaan toimintaan. Vastauksissa ehdotettiin yhteistyötä eri perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa, erityisesti monimuotoisten perheiden kohtaamisen tueksi.

Yhteisöllisyyteen ja sosiaalisuuteen liittyviä toiveita tuli useissa vastauksissa. Yhdessä tekemisen lisäksi toivottiin yhteistä, päiväkodin tai Perheentalon keittokeskiviikon oloista ruokailua, sekä tunnetta ryhmään kuulumisesta ja osallisuudesta. Lapsille toivottiin leikkikavereita ja positiivisia kohtauksia turvallisten aikuisten kanssa. Vanhemmille itselleen kodin ulkopuoliset sosiaaliset kontaktit olivat vastausten mukaan toivottuja ja ne tuovat iloa ja jaksamista.

Selvitysten mukaan useat vanhemmat ovat huolissaan heidän omasta ja lapsensa yksinäisyydestään sekä tukiverkkojen puutteestaan (Toroskainen 2022, 6). Lapsen syntymä voi muuttaa suuresti vanhempien sosiaalista elämää. Erityisesti se on uhka kotonaan lastaan hoitavalle vanhemmalle, joka saattaa kokea kodin ulkopuolisten sosiaalisten suhteiden katkeavan. (Tammentie, Paavilainen, Åstedt-Kurki & Tarkka 2004.) Kaikenikäisistä suomalaisista jopa neljä prosenttia koki olevansa yksinäinen kaiken aikaa tai suurimman osan ajasta (Tilastokeskus 2019; Juntila 2016, 149–156). Suomessa äidit jäävät edelleen useimmiten hoitamaan lasta kotiin (Närvi 2017, 64). Äideistä jopa 11,5 % koki itsensä yksinäiseksi usein, kun taas toisista vanhemmista noin 2 % (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2021).

Siilinjärven avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen tueksi toteutetussa opinnäytetyössä (Judin 2015, 2; 43) selvitettiin perheiden mielipiteitä ja kokemuksia Siilinjärven avoimen varhaiskasvatuksen palveluista. Tulosten mukaan varhainen tukeminen toteutui palveluissa sosiaalisen verkoston ja vertaistuen vahvistumisen myötä. Vanhemmat kokivat, että yhteisöllinen ja hyväksyvä ilmapiiri sekä työntekijöiltä saatu huomio voimaannuttaa vanhempia. Tulosten mukaan vanhemmat olisivat tarvinneet enemmän tukea rajojen asettamiseen ja lapsen tunteiden säätelyyn. Vanhemmat, joilla ei ollut omaa tukiverkkoa, eivät kokeneet voivansa kertoa omista haasteistaan avoimesti.

8.1.2 Työntekijän vanhemmuutta tukevia toimintatapoja

Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että vanhemmat toivovat Iisalmen avoimen varhaiskasvatustoiminnan luovan mieluisia toiminnanmahdollisuuksia ja yhdessä tekemistä, myönteistä ja turvallista ilmapiiriä sekä kannustavaa ja rohkaisevaa työntekijää. Tuoreessa tutkimuksessa (Rautaparta-Pennanen, Kekkonen, Collin, Böök & Rönkä 2022) tunnistettiin sellaisia työntekijän toimintatapoja, jotka vahvistavat vanhemmuutta ja resilienssiä. Tällaisia toimintatapoja olivat yhteisen tekemisen järjestäminen ja toiminnan sanoittaminen, kannustaminen ja vahvuuksien tunnistaminen, myönteinen ilmapiiri ja lähellä oleminen. Nämä toimintatavat löytyivät kaikki vanhempien ja osittain myös lasten vas-

tauksista. Vaikka vanhemmat eivät ilmaisseet omaa tarvettaan läheisyydelle, he kertoivat vastauksissaan läheisyyden, sylin ja hellittelyn tuovan lapsilleen iloa. Myös lasten vastausten mukaan sylissä oleminen toi lapsille iloa. Tutkimuksen (Rautaparta-Pennanen ym. 2022) mukaan sosiaalipedagoginen työote työntekijällä näyttäytyi hyvän vuorovaikutuksen rakentamisena, yhteisöllisyyden vahvistamisena sekä dialogisena kohtaamisena, jossa osallistujat kokivat voimaantumista ja saivat osallisuuden kokemuksia.

Varhaiskasvatuksella on kasvatuspoliittisen roolinsa ja kasvatustehtävänsä lisäksi myös perheiden hyvinvointia vahvistava rooli. Lapsen ja perheen hyvinvoinnin näkökulmasta on merkityksellistä, että varhaiskasvatus ja muut lapsiperhepalvelut muodostaisivat yhteistyöllään tukiverkon kokonaisuuden. Parhaimmillaan toimiva yhteistyön verkosto lisää luottamusta erilaisista tilanteista selviytymiseen ja helpottaa avun hakemista myös vaikeissa tilanteissa. (Kangas, Lastikka & Karlsson 2021, 25.) Tästä on kyse kansallisten linjausten mukaisessa perhekeskustoiminnassa, jossa yhteensovitetaan lapsiperhepalveluita, verkostoidutaan ja sovitaan yhteistyörakenteista ja käytännöistä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022 b).

Oman kokemukseni mukaan Iisalmessa ollaan hyvin pitkällä perhekeskustoimintamallin mukaisessa monitoimijaisessa yhteistyössä. Iisalmen perhepalveluissa on useita aktiivisia monialaisia työryhmiä, joissa kehitetään toimintaa, jaetaan tietoa, sovitaan jalkautumisista toisten palveluihin ja tehdään monenlaista yhteistyötä. Työryhmissä tutustutaan ja lisätään kaikille osapuolille tietoa eri toiminoista, jonka myötä palvelunohjaus helpottuu. Olen saanut olla mukana esimerkiksi kohtaavan tuen (KOHTU) työryhmässä, perhevalmennustyöryhmässä, Vauvaverkko-työryhmässä ja avoimen varhaiskasvatuksen monitoimijaisessa työryhmässä. Näissä olen kokenut vahvaa yhdessä tekemisen ja yhteiskehittämisen asennetta ja positiivista synergiaa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 mukaan Iisalmessa on kehittämiskohteena huoltajien toive vanhemmuuden tuesta ja vertaistuesta. Tarkoituksena on vahvistaa edelleen monialaista yhteistyötä, jossa Perhekeskus on avainasemassa. (Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä julkaisuaika tuntematon.)

Uskon, että vanhempien avun pyytämisen kynnyks voi hävitä, jos avoimessa varhaiskasvatuksessa onnistutaan luomaan osallistujille turvallinen tila. Palvelunohjauksellinen työote ja esimerkiksi Yhdessä aika -toimintamallin käyttäminen voisivat tarjota perheille heidän tarvitsemaansa varhaista tukea. Yhdessä aika -toimintamalli on Pohjois-Savon hyvinvointialueella jalkautumassa oleva monitoimijainen yhteistyömalli, jossa perheet saavat tarpeeseen vastaavaa tukea arkeensa yhdellä yhteydenotolla. (Innokylä julkaisuaika tuntematon.)

8.1.3 Lapsen varhainen oppimisen ja hyvinvoinnin tuki

Oriveden avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen tueksi toteutettu opinnäytetyön (Reuna 2017, 46–47) tulosten mukaan tavoitteellisella ja suunnitelmallisella kerhotoiminnalla voidaan lisätä kotihoidossa olevien lasten yksilöllistä kasvun tukemista ja varhaista tukea. Lapselle voitaisiin tarjota kohdennettua tukea riittävän ajoissa, jotta ongelmat eivät pääsisi kasautumaan. Myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2022, 56) mukaan lapsen oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta on tärkeää saada ajoissa yksilöllisesti kohdennettua ja tarpeen mukaista tukea,

jotta vältetään ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä syrjäytymisen riskiä. Tuen tulisi jatkua johdonmukaisesti varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.

Avoimen varhaiskasvatuksen kautta olisi mahdollista tarjota lapselle myös varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelua, joka yleensä kunnissa koskettaa vain perhepäivähoidossa tai päiväkodissa olevia lapsia. Näkisin tärkeänä, että avoimesta varhaiskasvatuksesta alulle saatu tuki siirtyisi lapsen mukana päiväkotiin tai perhepäivähoitoon. Vuoropuhelua avoimen varhaiskasvatuksen ja muun varhaiskasvatuksen välillä olisi tärkeää tukea.

Avoin varhaiskasvatus, johon lapset osallistuvat vanhempiensa kanssa, antaa mielestäni hyvän tilaisuuden vanhemmille oppia toimivia kasvatuksellisia toimintatapoja, joiden avulla lapsi voi oppia uusia taitoja tai esimerkiksi rohkaistua yrittämään uusia asioita. Varhaiskasvatuksen työntekijä voi näyttää omalla toiminnallaan mallia, jolloin vanhemman on helpompi havainnoida omaa lastaan eri tilanteissa. Mallioppimista tapahtuu mielestäni monella tasolla; vanhemmat oppivat toisiltaan, työntekijältä ja lapset toisiltaan.

8.1.4 Luontoympäristöillä, liikunnalla ja eläimillä myönteisiä vaikutuksia hyvinvointiin

Yllättävää tuloksissa oli toiveiden runsaus luonnon ja liikunnan suhteen sekä lapsilla että vanhemmilla. Viimeaikaisen tutkimuksen mukaan suomalaisten kouluikäisten lasten liikkumisen määrä on huolestuttavasti laskenut (Kokko & Martin 2023). 4–6-vuotiaat lapset liikkuvat tutkimuksen mukaan keskimäärin neljä tuntia vuorokaudessa. Kuitenkin vain 46–85 % 4–6-vuotiaista lapsista saavutti suositusten mukaisen kolmen tunnin fyysisen aktiivisuuden ja yhden tunnin reippaan ja rasittavan liikkumisen määrän. Pojat ovat molempien tutkimusten mukaan aktiivisempia kuin tytöt. Tulosten mukaan lapset pitivät liikkumisesta sitä enemmän mitä nuorempia he olivat. (Sääkslahti, Mehtälä & Tammelin 2021, 4; Kokko & Martin 2023.) Tutkimusten mukaan perheen yhteistä säännöllistä luonnossa liikkumista lisäsi äidin poissaolo työelämästä, nuorempi sisarus, vanhemman matala koulutus-taso, paremmaksi koettu subjektiivinen tulotaso sekä kahden aikuisen talous. (Kokkonen, Gustafsson, Paasio, Wiklund-Engblom, Törnwall, Erkkola, Roos & Ray 2021, 109.)

Luontoympäristöillä ja luonnossa olemisella on nähty olevan lukuisia positiivisia vaikutuksia terveyteen sekä aikuisilla (Twohig-Bennett & Jones 2018) että lapsilla (Chawla 2015). Lapsuuden luontokokemukset ovat merkityksellisiä, sillä niillä on yhteys luonnossa liikkumiseen myöhemmässä elämässä (Calogiuri 2016). Luonnossa aikuisen kanssa yhdessä liikkuminen lisää tutkimusten mukaan lasten viettämää aikaa luonnossa (Larson, Green & Cordell 2011). Tämän opinnäytetyön tuloksista ilmeni vanhempien kokevan, että liikunta ja ulkoilu lisää heidän jaksamistaan ja tuo iloa arkeen. Vanhemmat toivoivat, että iisalmelaiset eri ympäristöt tulisivat tutuiksi.

Avoimella varhaiskasvatuksella, jossa liikuttaisiin luonnossa eri kohteissa lasten ja vanhempien kanssa, toteutuisi monta tärkeää elementtiä: yhdessä tekeminen, luontosuhteen vahvistuminen, liikunnallisuus ja perheiden omaehtoisen luonnossa liikkumisen tukeminen. Omaehtoista luonnossa liikkumista voisi tukea myönteiset kokemukset lapsen kanssa luonnossa olemisesta ja eri luontoympäristöjen tutuksi tuleminen. Luonto voi toimia myös neutraalina kohtaamispaikkana, jossa voi olla helpompi ottaa vaikeitakin asioita puheeksi, esimerkiksi yhdessä kävellessä metsässä.

Korona-pandemian yllättäessä jouduttiin monia työmenetelmiä ja viestintätapoja muokkaamaan olosuhteisiin sopiviksi (Sosiaalibarometri 2020) ja esimerkiksi luontoympäristöjä alettiin hyödyntämään aiempaa enemmän perheiden kanssa työskentelyssä (Saarela julkaisuaika tuntematon). Meijän perhe liikkeellä -hanke (2020–2022) näki liikunnan, toiminnallisuuden ja luonnon merkityksellisenä perheiden hyvinvoinnin ja varhaisen tuen välineenä. Hanke tarkasteli perhekeskuksen tehtäviä liikunnan edistämisen näkökulmasta. Liikkuminen nähtiin keskeisenä tukimuotona ja työkaluna, jonka avulla voidaan vahvistaa perheiden jaksamista ja voimavaroja. Luonto voi toimia neutraalina, ei kenenkään, ympäristönä ja kohtaamispaikkana, jossa työntekijä ja perheet ovat ikään kuin luonnostaan tasavertaisia. Luonto rauhoittaa ja liikkeessä oleminen voi helpottaa vaikeista asioista puhumista ja tunteiden sanoittamista. (Koivuniemi & Saarela, 2022.)

Tutkimuksen tulosten mukaan lapset toivovat erityisesti toimintaan eläimiä ja eläintenhoitoa. Koira-avusteista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa tutkittiin Pro Gradu -tutkielmassa (Alasorvari & Hopiavuori 2014). Tulosten mukaan koira-avusteisella pedagogiikalla nähtiin paljon mahdollisuuksia lasten oppimisen, kehityksen ja kasvun tukemisessa varhaiskasvatusympäristössä. Tutkimusten mukaan lemmikkien, erityisesti koirien, kasvuympäristöissä mukana olemisella on monia positiivisia vaikutuksia. (Daly & Suggs 2010, 110).

Suhde eläimeen näyttäisi tukevan aikuisten hyvinvointia merkittävästi ja aikuisten osalta tutkimustietoa löytyykin hyvin (Melson 2001, 4). Eläimillä on Risley-Curtissin (2010) mukaan terapeuttisia vaikutuksia sekä lasten että aikuisten toimintaan (Bone 2013, 59). Lapset voivat saada eläimiltä fyysistä, emotionaalista, sosiaalista (Friesen 2010, 261) ja kognitiivista tukea (Melson 2003, 33). Vuosikymmenten aikana tehdyt tutkimukset osoittavat, että lemmikeillä on hyvinvointiin ja terveyteen positiivisia vaikutuksia. Haavoittuvassa asemassa oleville lapsille on nähty olevan erityisen paljon hyötyä suhteesta eläimiin. (Walsh 2009, 466, 469.)

Edellisessä työssäni kohtaamispaikan ohjaajana olen saanut olla mukana kehittämässä koronapandemian alkaessa uudenlaisia toimintatapoja perheiden kohtaamiseen. Pandemian yllättäessä ja sulkiessa ovet sisätiloihin, siirsimme nopeasti kohtaamispaikkatoiminnan luontoon: lasten liikennepuistoon, leikkipuistoihin ja eri nuotiopaikoille. Liikennepuistoon saimme myös vierailijaksi toisinaan kaverikoiria, joita perheet saivat rapsutella ja silittää. Lukukoiralta sai lukea kirjoja omassa rauhassaan puun alla. Näissä hetkissä koin itse voimakkaasti luonnon ja eläinten rauhoittavan vaikutuksen. Kehitettävään avoimeen varhaiskasvatukseen olisi hienoa saada mukaan eläimiä, esimerkiksi kaverikoiria, lukukoiria ja maatilan eläimiä. Tärkeää olisi, jos eläimet olisivat mukana toiminnassa säännöllisesti, jolloin ne tulisivat tutuiksi lapsille ja aikuisille. Uskon eläimien opettavan lapsille hoivaamista, empatiaa ja vastuunottoa. Uskon myös niiden rauhoittavan lasta ja auttavan sanoittamaan sitä kautta omia tunteitaan ja ajatuksiaan. Lukukoira voisi innostaa lapsia lukemisen ja kirjojen maailman.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tämä opinnäytetyö on pyritty tekemään hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021) mukaisesti, sillä tutkimus on eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain niitä noudattamalla. Opinnäytetyössä on noudatettu rehellisyyttä, yleistä

huolellisuutta ja tarkkuutta sen kaikissa vaiheissa. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiksi valittiin eettisesti kestäviä ja tieteellisen tutkimuksen kriteerit täyttäviä menetelmiä. Opinnäytetyön tuloksia julkaistessa toteutetaan avoimuutta ja vastuullista tiedeviestintää. Muiden töihin ja tutkimuksiin on viitattu asianmukaisella ja kunnioittavalla tavalla. Opinnäytetyö on suunniteltu, toteutettu, raportoitu sekä tallennettu vaatimusten edellyttämällä tavalla. Tarvittavat luvat hankittiin ennen opinnäytetyön toteuttamista ja tiedonkeruumenetelmillä saadun aineiston käytöstä sovittiin yhteisesti. Rahoituslähteet ja muut sidonnaisuudet on kuvattu avoimesti. Opinnäytetyöntekijä ei ole osallistunut sellaisiin arviointi- ja päätöksentekotilanteisiin, joissa hän voisi olla esteellinen.

Tutkijalla on aina vastuu tutkimuksen eettisyyden toteutumisesta. Hänen tulee arvioida ennakkoon mahdolliset riskit tutkimukseen osallistujalle ja suunnitella toiminnot haittojen välttämiseksi. Tarvittaessa tutkijan tulee pyytää ihmistieteiden eettistä toimikuntaa tekemään ennakoarvioinnin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.) Tässä opinnäytetyössä ei kerätty lapsilta eikä vanhemmilta tunnistettavia henkilötietoja. Tiedonkeruumenetelmiin osallistuvia ja osallistuvien lasten huoltajia informoitiin asiaan kuuluvasti. Opinnäytetyön tiedonkeruun menetelmiin ei sisällynyt erityisiä riskitekijöitä osallistuville tai hänen läheisilleen, eikä niissä puututtu fyysiseen koskemattomuuteen. Näin ollen ihmistieteiden eettisen toimikunnan ennakoarviointia eikä tietosuojailmoitusta tarvinnut tehdä.

Opinnäytetyön aiheen valinta tuli luontevasti oman hanketyön kautta, suoraan selkeään ja konkreettiseen tarpeeseen. Aihevalinta tuntui merkitykselliseltä, koska sen kautta voitiin olla vahvistamassa perheiden osallisuutta ja mahdollistamassa aidosti tarpeisiin vastaavan palvelun kehittämistä. Vanhempien hyvinvoinnista ja tuen tarpeista oli tehty lähiaikoina useita selvityksiä, joissa on ollut kattavasti mukana myös iisalmelaisia vanhempia. Lasten tarpeista ei löytynyt kovin paljoa uutta tutkimustietoa. Tämän vuoksi koin erityisen tärkeänä nostaa lasten tarpeet ja toiveet vahvasti näkyville ja ottaa lapset mukaan tuottamaan heihin liittyvää tietoa.

Valituilla tutkimusmenetelmillä saatiin tarpeenmukaista tietoa. Laadullisen tutkimuksen menetelmät olivat luonteva valinta, sillä tavoitteena oli saada syvempää ymmärrystä perheiden tarpeista ja toiveista avoimen varhaiskasvatustoimintaan. Lasten tilannekuvamenetelmän haasteista on pyritty olemaan tietoisia koko prosessin ajan, sillä aikuinen ei voi koskaan täysin tavoittaa lapsen näkemystä sellaisena, kun lapsi sen kokee. Opinnäytetyössä käytettiin lapsilähtöistä, turvallista ja innostavaa menetelmää lapsille, jotta he tulisivat kuulluksi ja ymmärretyksi omassa tärkeissä asioissaan.

Lasten osallistava menetelmä poikkesi vanhempien kyselystä siten, että se tehtiin tutkijan kanssa yhdessä. Tilannekuvamenetelmä oli verrattavissa haastattelutilanteeseen, jossa tutkimusvuorovaikutuksessa lapsi antaa tietoja kertomalla ja kuvien avulla. Näissä tilanteissa on erityisen tärkeää huolehtia osallistuvan lapsen oikeuksista ja kohtelusta. Lapsella oli oikeus lopettaa koska tahansa, ilman erityistä syytä. Lapselle kerrottiin ennen osallistumista ikätasoon nähden keskeiset asiat; miksi tietoa kerätään, mitä tilannekuvamenetelmässä tapahtuu, kuinka tietoa tullaan käyttämään sekä siitä, että osallistuminen on täysin vapaaehtoista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.)

Tilannekuvamenetelmään pyrittiin luomaan lapselle turvallinen, lapsiystävällinen ja lapsen tarpeet huomioiva tila, jossa lapsella olisi mahdollisuus ilmaista itseään hänelle sopivalla kommunikointitavalla. Vaihtoehtoina oli kuvien valitseminen, sanallisesti kertominen ja piirtäminen. Lapselta pyrittiin

varmistamaan, että hän ymmärtää mistä on kyse. Luottamuksellista vuorovaikutustilannetta pyrittiin luomaan asettumalla lattialle lapsen tasolle, olemalla kiinnostuneita lapsesta, lapsen ajatuksista ja valinnoista. Ymmärrettiin, että lapsella on voi olla monenlaisia tapoja kertoa asioitaan ja kannustettiin lasta ilmaisemaan itseään. Missään vaiheessa lasta ei pakotettu tai painostettu osallistumaan, vaan tehtävää edettiin lapsen ehdoilla. Lapsen kanssa työskennellessä kirjattiin ylös lapsen kertomia tulkintoja valinnoistaan. Kirjaaminen tehtiin lapsen nähden ja hänelle kerrottiin mitä ja miksi muis-tiinpanoja tehdään. Näin pyrittiin rakentamaan luottamusta ja antamaan lapselle mahdollisuus kommentoida tai tehdä ehdotuksia ja tarkennuksia. Työskentelyn jälkeen lapselle kerrottiin, mitä seuraavaksi tilannekuvamenetelmällä saaduilla tiedoilla tehdään ja miten ne vaikuttavat kehittämistyöhön. Lapselta pyydettiin myös palautetta. (esim. Kalliomeri ym. Julkaisuaika tuntematon, 16–19.)

Ennen tiedonkeruun toteutusta perehdyin tutkittavaan aiheeseen syvällisesti ja monipuolisesti, hyödyntäen uutta tutkimustietoa. Kyselyn kysymysten muodostamisessa ja niiden testaamisessa oli apuna perheitä ja ammattilaisia. Ohjaava opettaja on ollut myös apuna pohtimassa ja tuomassa eri näkökulmia esiin. Kyselystä tuli perheiden ja muiden ammattilaisten kertoman mukaan ymmärrettävä, melko helposti täytettävä ja informatiivinen. Kyselyllä saatiin tutkimustehtävän kannalta olennaista ja hyödynnettävää tietoa.

Opinnäytetyössä käytettiin harkinnanvaraista otantaa, vaikka osallistujia ei rajattukaan kovin tarkasti. Vaikka vastauksia pyrittiin saamaan mahdollisimman monipuolisesti erilaisilta perheiltä, eri perheiden parissa työskentelevien ammattilaisten avulla, on silti huomioitava, ettei niihin välttämättä osallistuneet sellaiset perheet, joilla on erityisen paljon kasautuneita haasteita elämässään. Avoimen varhaiskasvatuksen hankkeen kehittämistyössä tähän haasteeseen on pyritty vastaamaan siten, että tämän opinnäytetyön tuloksia täydennetään perheiden parissa työskentelevien ammattilaisten näkemysillä perheiden tarpeista. Opinnäytetyö on vain yksi, kylläkin merkittävä sellainen, osa perheiden tarpeiden selvittämisessä.

Jälkeenpäin tarkasteltuna lasten menetelmän tuen tarpeiden selvittäminen olisi voinut olla erillinen tiedonkeruutilanne, jolloin tietoa haasteista olisi ehkä saatu lapsilta kattavammin. Kokemukseni lasten menetelmästä oli, että lapset innostuivat niin kovasti mukavista ja iloisista asioista, etteivät jaksaneet pohtia haastavia ja vaikeita asioita. Toisaalta tuen tarpeista saatiin hyödynnettävääkin tietoa, eikä niiden kysyminen heikentänyt muita tuloksia.

Lasten menetelmässä kriittistä pohdintaa aiheutti se, että tutkija ja muut aikuiset valitsivat menetelmässä mukana olleet kuvat. Osattiinko valita riittävän paljon, oikeanlaisia ja monipuolisia kuvia ilman lasten mielipidettä asiaan? Jäikö jotain olennaista puuttumaan? Tähän haasteeseen pyrittiin vastaamaan sillä, että lapsille kerrottiin heidän voivan kertoa, piirtää tai kirjoittaa, jos kuvista puuttuisi jokin heidän tarvitsema kuva. Eräs lapsi lisäsi oravan ja toinen lapsi yritti kertoa hänelle tärkeästä videopelistä, jonka nimeä ei keksitty siinä hetkessä. Autot ja kulkuneuvot olivat tulosten mukaan tosi tärkeitä monelle lapselle, mutta kuvia työkoneista ei esimerkiksi ollut ymmärretty ottaa menetelmään mukaan. Olisivatkohan ne nousseet suosikiksi ohi hälytysajoneuvojen?

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy tutkijan omien sitoumuksien avaaminen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163). Opinnäytetyön prosessin aikana olen tarkastellut koko prosessin ajan omia asenteita,

ennakko-oletuksia ja toiveitani opinnäytetyön tulosten suhteen. Esimerkiksi työ- ja koulutustaustani vuoksi minulla on hyvä ymmärrys useiden perheiden tilanteista ja näkemyksiä siitä, millainen toiminta voisi olla perheille hyväksi. Näitä ajatuksia olen pyrkinyt tiedostamaan ja olemaan kriittinen opinnäytetyötä koskevia valintoja tehdessäni. Erityisesti opinnäytetyön tuloksia analysoidessani pysähdyin usein pohtimaan valintojani. Laadullisessa tutkimuksessa yksittäinenkin esiin tullut havaintoyksikkö voi olla merkityksellinen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tutkijana pohdin kriittisesti niitä valintoja, joissa nostin yksittäisiä tai vähän mainittuja havaintoja tuloksissa jollain tavalla merkityksellisiksi, sillä näitä valintoja väistämättä ohjaa oma ammatillinen ja kokemuksellinen tieto.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä voidaan edistää kriittisellä ja arvioivalla työotteella. Tässä opinnäytetyössä on koko prosessin ajan peilattu valintoja kriittisesti, refleктоitu ja haastettu pohtimaan miksi-, miten- ja mitä-kysymysten avulla. Arvioitaessa tutkimusta on hyväksyttävä, ettei täysin objektiivista ja absoluuttista tietoa voida saada. Tuloksiin vaikuttaa aina sen kontekstiin liittyvät tekijät. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Luotettavuutta on pyritty parantamaan käyttämällä aineistotriangulaatiota, mahdollisimman paljon avoimia kysymyksiä kyselyssä sekä kriittisen ja tietoisien pohdiskelun avulla. Ohjaava opettaja on ollut tärkeä tuki haastamaan ajattelua ja valintoja. On selvää, ettei tällä opinnäytetyöllä voida selvittää täydellistä totuutta, mutta pyrkimyksenä oli saada lasten ja vanhempien ääni kuuluville ja vaikuttamaan niin hyvin, kuin mahdollista.

Jälkeen päin ajateltuna en tekisi suuria muutoksia opinnäytetyön toteutukseen, jos tekisin sen uudestaan. Lasten menetelmän tekisin kuitenkin todennäköisesti kahdessa osassa, tuentarpeet ja toiveet erikseen. Lapset jaksaisivat näin keskittyä ehkä yhteen teemaan kerrallaan paremmin. Toisinaan pohdin prosessin aikana, että olisiko tutkimuksen tulokset saavutettu vähäisemmällä määrällä kyselyn kysymyksiä. Eskolan ja Suorannan (2014, 63) mukaan vastauksia tarvitaan vain sen verran kuin on välttämätöntä tutkimustehtävän kannalta. Toisaalta aineiston kattavuus lisää tulosten luotettavuutta. Pohdin pitkin matkaa myös vanhempien kyselyn kysymysten yhteydessä annettuja esimerkkejä, että ohjasivatko ne vastaajia liikaa. Millaisia vastauksia olisi tullut, jos esimerkkejä ei olisi ollut. Toisaalta esimerkkien tehtävänä oli myös lisätä ymmärrystä siitä, mitä avoin varhaiskasvatus voisi olla. Työn rajaaminen oli minulle toisinaan haastavaa. Esimerkiksi tulosten tarkasteluun olisin saanut valtavan määrän näkökulmia, jos olisin kaiken kiinnostavan voinut ottaa.

Opinnäytetyön aikataulu toteutui suunnitelman mukaisesti. Tammi-helmikuussa tein työsuunnitelman ja valmistelin kyselyn rungon ja lasten menetelmän. Helmikuussa kahden viikon aikana toteutin vanhemmille kyselyn ja kolmena päivänä lasten osallistavan menetelmän. Maaliskuussa analysoin tulokset ja huhti-toukokuussa kirjoitin opinnäytetyön raportin loppuun. Opinnäytetyön tuloksia hyödynnettiin avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen hankkeessa heti niiden valmistuttua huhtikuussa. Opinnäytetyö oli osa päivätyötäni eli palkallista hanketyötä, mikä mahdollisti työn toteutuksen suhteellisen lyhyessä ajassa. Aikataulupaineiden en antanut heikentää työn laatua missään vaiheessa. Palkan maksoi Iisalmen kaupunki pääosin Opetus- ja kulttuuriministeriön avustusrahasta ja opinnäytetyöhön tarvittavat muut kulut (laitteet, välineet, tulostustarvikkeet ym.) kustansi Iisalmen kaupunki.

8.3 Ammatillinen kasvu

Tämän opinnäytetyön myötä kokenut kehittyneeni erityisesti sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kompetensseihin (Soamk 2023) kuuluvissa asiantuntijuusosaamisessani sekä tutkimuksellisessa kehittämisosaamisessa. Olen päässyt analysoimaan kriittisesti yhteiskunnallisia muutoksia ja niiden sosiaalisia vaikutuksia yksilöiden elämänsäkulussa. Työn myötä olen syventänyt ammatillista osaamistani käsitteiden, varhaisen tuen sekä tutkimuksellisen tietoperustan ja erilaisten osallistavien työmenetelmien suhteen.

Erytyisesti koen kasvaneeni ammatillisesti kehittämisosaamisessa, joka väistämättä johtuu myös hanketyöstäni, jonka osa opinnäytetyö oli. Olen kehittänyt yhteiskunnan ja työelämän kehittämistarpeiden arvioinnissa ja niiden eettisessä ratkaisemisessa sekä tutkimuksellisten menetelmien käytössä. Opinnäytetyön prosessi on vahvistanut osaamistani innovoida, valmistaa ja johtaa projekteja sekä arvioida niitä. Onhan opinnäytetyön tekeminen itsessään jo melkoinen kehittämisprosessi.

Itselflektion myötä olen huomannut osaavani hyvin johtaa omaa työtäni. Olen taitava tekemään suunnitelmia, aikatauluja ja myös pysymään niissä, mutta tarvittaessa myös joustamaan ja tekemään niihin muutoksia. Osaan ottaa neuvoja vastaan ja kykenen tarkastelemaan omaa työskentelyäni kriittisesti. Välillä olen joutunut venymään ääri rajoillekin, jonka kautta olen ymmärtänyt kykeneväni pitkäjänteiseen tavoitteelliseen ja sinnikkyyttä vaativaan työhön. Oman hyvinvoinnin suhteen on pitänyt tehdä tietoisia valintoja ja etsiä tasapainoa vapaa-ajan ja opinnäytetyön tekemisen välille. Opinnäytetyön tekeminen on prosessi, jossa on saanut ja joutunut oppimaan asioita myös vaikeimman kautta. Jokainen mutka matkassa on lisännyt osaamistani, vaikka sen myöntäminen välillä onkin vaikeaa.

Opinnäytetyön myötä on vahvistunut ymmärrykseni siitä, miten monella tapaa avoin varhaiskasvatus voi tarjota varhaista tukea perheille. Työntekijän rooli on varhaisen tuen näkökulmasta merkityksellinen ja toivoisin myös lainsäädäntöön muutoksia sen suhteen. Tällä hetkellä varhaiskasvatuslaki (1 §) ei määrittele esimerkiksi avoimen varhaiskasvatuksen työntekijän osaamista, minkä näkisin erityisen tärkeänä työn laadun ja vaikuttavuuden näkökulmasta.

Olen hyvin ylpeä työni lopputuloksesta. Mielestäni saavutin sille asettamani tavoitteet ja perheiden ja lasten ääni tulee tuloksissa esiin. Uskon, että tällä opinnäytetyöllä hieman vahvistettiin osallistuneiden osallisuuden tunnetta.

8.4 Hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Opinnäytetyön tuloksia on hyödynnetty avoimen varhaiskasvatuksen hankkeen kehittämistyössä. Tuloksia on osittain jo julkaistu myös perheiden nähtävillä hankkeen Instagramissa ja niitä on perusteellisesti avattu hankkeen monitoimijaisessa kehittämistyöryhmässä. Tulosten pohjalta luotu ehdotus avoimen varhaiskasvatuksen vuoden mittaisesta kokeilusta hyväksyttiin Iisalmen sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa toukokuussa 16.5.2023 (Iisalmen kaupunki 2023 c). Uskon tämän päätöksen olevan perheille viesti siitä, että heidän mielipiteillään on todella merkitystä.

Avoimeen varhaiskasvatukseen liittyvät muut tutkimukset ovat pääsääntöisesti opinnäytetöitä, joten toivoisin jatkossa myös vertaisarvioituja tutkimuksia aiheeseen. Jatkotutkimusta toivon erityisesti

avoimen varhaiskasvatuksen vaikuttavuudesta varhaisen tuen menetelmänä. Olisi erityisen mielenkiintoista saada perheiltä tietoa siitä, onko toimintaan osallistuminen tuonut heille heidän tarvitsemaansa varhaista tukea. Onko toiminta vähentänyt yksinäisyyttä, rohkaissut vanhempia kasvatus-työssään, onko lapsen oppimisen taidot kehittyneet tai onko lapsi saanut tarvitsemaansa tukea varhaisessa vaiheessa avoimen varhaiskasvatuksen kautta? Onko avoin varhaiskasvatus ollut aidosti kynnysasetöntä eli onko se saavuttanut erilaisia perheitä? Kuinka lapset kokevat avoimen varhaiskasvatuksen merkityksellisyyden? Avoimen varhaiskasvatuksen kokeilu kestää Iisalmessa vuoden, joten oivallinen opinnäytetyö olisi keväälle 2024 toiminnan arviointi ja jatkokehittäminen esimerkiksi tutkimuksellisenä kehittämistyönä.

Avoimen varhaiskasvatuksen työntekijän osaamista ei ole varhaiskasvatuslaissa määritelty. Näkisin tärkeänä saada tutkimustietoa siitä, millaista osaamista avoimessa varhaiskasvatuksessa tulisi olla, jotta toiminta vastaa aidosti tarpeisiin. Olisiko aika määritellä varhaiskasvatuslakiin avoimen varhaiskasvatuksen työntekijän osaamisen kriteerit?

Lasten tuen tarpeisiin liittyviä tutkimuksia on hyvin vähän verrattuna vanhempien tuen tarpeisiin. Toivoisin, että lasten ääntä kuultaisiin jatkossa aiempaa enemmän varteenotettavana, tärkeänä ja hyödynnettävänä tietona. Toivon jatkotutkimuksissa käytettävän lapsikeskeisiä menetelmiä ja yhteiskehittämistä.

LÄHTEET

- Alasorvari, Vilja & Hopiavuori, Annika 2014. Koira-avusteinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa: ”pieniä rapsutuksia ja hännänheilutuksia”. Pro Gradu -tutkielma. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201406182091>. Viitattu 10.5.2023.
- Alila, Kirsi & Porter, Tuija 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:14. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72270/Selv200814.pdf>. Viitattu 6.2.2023.
- Alila, Kirsi & Ukkola-Mikkonen, Tuulikki 2018. Käsitemaalyysistä varhaiskasvatuksen pedagogiikan määrittelyyn. https://www.researchgate.net/publication/337137007_Kasitemaalyysista_varhaiskasvatuksen_pedagogiikan_maarittelyyn. Viitattu 3.2.2023.
- Bone, Jane 2013. The animal as fourth educator: A literature review of animals and young children in pedagogical relationships. *Australasian Journal of Early Childhood* 38(2), 57–64.
- Bornstein, Marc (toim.) 2019. *Handbook of parenting: Volume 1: Children and parenting*. New York, NY: Routledge
- Calogiuri, Giovanna 2016. Natural Environments and Childhood Experiences Promoting Physical Activity, Examining the Mediation Effects of Feelings about Nature and Social Networks. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 13 (439). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27110802/>. Viitattu 8.5.2023.
- Chawla, Louise 2015. Benefits of Nature Contact for Children. *Journal of Planning Literature* 30 (4), 433–452.
- Daly, Beth & Suggs, Suzanne 2010. Teachers' experiences with humane education and animals in the elementary classroom: Implications for empathy development. *Journal of Moral Education* 39(1), 101–112.
- Deci, Edward & Ryan, Richard (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum
- Deci, Edward & Ryan, Richard (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- Eskola, Jari & Suoranta Juha 2014. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 10. painos. Tallinna: Vastapaino
- Fjällström, Salla 2018. ”Semmonen kevyempi vaihtoehto” Diskurssianalyttinen tutkimus muun varhaiskasvatuksen merkityksestä kuntien varhaiskasvatuspalveluna. Pro gradu. Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201810082641>
- Friesen, Lori 2010. Exploring animal-assisted programs with children in school and therapeutic contexts. *Early Childhood Education Journal* 37, 261–267.
- Graneheim, Ulla, Lindgren, Britt-Lindgren & Lundan, Berit 2017. Methodological Challenges in Qualitative Content Analysis: A Discussion Paper. *Nurse Education Today* 56, 29–34.
- Hakalehto, Sivianna 2016. Lapsen oikeuksien sopimuksen lapsikäsituksesta. *Lakimies* 7–8, 1197–1198.
- Hastrup, Arja, Hietanen-Peltola, Marke, Jahnukainen, Johanna & Pelkonen, Marjaana (toim.) 2013. *Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen: Lasten Kaste -kehittämistyöstä pysyväksi*

toiminnaksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 3/2013. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-831-5>. Viitattu 7.2.2023.

Hastrup, Arja, Pelkonen, Marjaana & Varonen, Päivi 2021. Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulevilla hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan. Työpaperi 9/2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141560/URN_ISBN_978-952-343-635-0.pdf?sequence=1. Viitattu 10.5.2023.

Hellström, Martti 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Juva: WS Bookwell Oy

Iisalmen kaupunki 2018. Iisalmen kaupungin hyvinvointikertomus 2018–2021. <https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=919777e4-d322-4e33-b0b4-ae795faea6a2>. Viitattu 3.1.2023.

Iisalmen kaupunki 2020. Kaupunki-info. Menestystarinat. Perheentalo. Iisalmelainen toimintamalli lasten parhaaksi leviää maakunnassa. <https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Kaupunki-info/Menestystarinat/Perheentalo>. Viitattu 30.1.2023.

Iisalmen kaupunki 2022. Iisalmen kaupungin hyvinvointikertomus ja suunnitelma 2022–2025. <https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=8793d2ab-f5b1-43c5-a0f5-56a7ed034be9>. Viitattu 24.1.2023.

Iisalmen kaupunki 2023 a. Varhaiskasvatus ja esiopetus Iisalmessa. Varhaiskasvatusta tarjotaan perheen tarpeen mukaan osa- tai kokopäivähoitona päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. <https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kasvatus-ja-koulutus/Varhaiskasvatus-ja-esiopetus>. Viitattu 27.1.2023.

Iisalmen kaupunki 2023 b. Locus-tietokanta & Efficia.

Iisalmen kaupunki 2023 c. Pöytäkirja. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 6/2023, Pöytäkirja 16.5.2023. https://julkaisu.iisalmi.fi/ktweb-scr/pk_asil_tweb.htm?bid=11492. Viitattu 18.5.2023.

Iisalmen kaupunki, julkaisuaika tuntematon. Lasten liikennepuisto. <https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Asuminen-ja-ymparisto/Puistot,-leikkikentat-ja-viheralueet/Lasten-liikennepuisto>. Viitattu 30.1.2023.

Innokylä, julkaisuaika tuntematon. POSOTE20: Yhdessä aika. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/posote20-yhdessa-aika/kehittamisen-polku>. Viitattu 10.5.2023.

Judin, Johanna 2015. "Yksi valopilkku viikossa". Vanhempien kokemuksia avoimista varhaiskasvatuspalveluista Siilinjärvellä. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/93270/Judin_Johanna.pdf?sequence=1

Junttila, Niina 2016. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Teoksessa: Saari Juho (toim.) Yksinäisten Suomi. Tallinna: Gaudeamus Oy, 149–163.

Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 9–19.

Kaila, Eino 1934. Persoonallisuus. Helsinki: Otava

Kallinen, Kati, Nikupeteri, Anna, Laitinen, Merja, Lantela, Lauri, Turunen, Tuija, Nurmi, Henna, & Leinonen, Jaana 2021. Lasten arjen hyvinvoinnin tekijät. *Kasvatus & Aika*, 15(2), 4–21. <https://doi.org/10.33350/ka.80332>

Kalliomeri, Reetta, Mettinen, Katja, Ohlsson, Anna-maija, Soini Sonja & Tulensalo, Hanna. Lapsikeskeinen palvelumuotoilu. Pelastakaa lapset ry. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2022/05/03151611/lapsikeskeinen_palvelumuotoilu.pdf. Viitattu 1.2.2023.

- Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä miten kirjoitan laadullisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kangas, Jonna, Lastikka, Anna-Leena & Karlsson, Liisa 2021. Voimauttava varhaiskasvatus. Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava
- Karlsson, Liisa 2000. Lapsille puheenvuoro: ammattikäytännön perinteet murroksessa. Väitöskirja. Helsinki: Edita.
- Karlsson, Liisa 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa Karlsson, Liisa & Karimäki, Reeli (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura ry
- Koivuniemi, Kaisa & Saarela, Jyrki 2022. Perhekeskustoiminta ja liikunnan edistäminen. Dia-sarja. Hanketiivistelmä. <https://www.jamk.fi/fi/projekti/meijan-perhe-liikkeella>. Viitattu 10.5.2023.
- Kokko, Sami & Martin, Leena 2023. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU- tutkimuksen tuloksia 2022. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2023:1. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2023/03/Lasten-ja-nuorten-liikuntakayttaytyminen-Suomessa-2022-2.pdf>. Viitattu 8.5.2023.
- Kokkonen, Juuli-Mari, Gustafsson, Jasmine, Paasio, Hanna, Wiklund-Engblom, Annika, Törnwall, Nea, Erkkola, Maijaliisa, Roos, Eva & Ray, Carola 2021. Sosiodemografisten tekijöiden yhteys lapsiperheiden luonnossa liikkumiseen. Liikunta & Tiede, vuosikerta 58, nro 4, 109-118. https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2021/lt_5_2021_109-118.pdf. Viitattu 8.5.2023.
- Koskenniemi, Matti. 1944. Kansakoulun opetusoppi. Helsinki: Otava
- Larson, Lincoln, Green, Gary & Cordell, H 2011. Children's time outdoors: Results and implications of the National Kids Survey. *Journal of Park and Recreation Administration* 29 (2), 1–20. https://www.srs.fs.usda.gov/pubs/ja/2011/ja_2011_larson_001.pdf. Viitattu 8.5.2023.
- Lastensuojelulaki 417/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>. Viitattu 5.2.2023.
- May, Vanessa 2013. *Connecting Self to Society: Belonging in a Caring World*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Melson, Gail 2001. *Why the wild things are: animals in the lives of children*. Cambridge: Harvard University Press.
- Melson, Gail 2003. Child development and the human-companion animal bond. *American Behavioral Scientist* 47(1), 31–39.
- Miller, Linn 2003. Belonging to country – A philosophical anthropology. *Journal of Australian Studies* 27:76
- Moursdas, Fatima & Mulari, Emmi 2022. Vanhemmuuden ryhmämuotoisen tuen maakunnallista kehittämistä varten kerätty asiakasymmärrys. Raportti pohjoissavolaisille vanhemmille tehdyn sähköisen kyselyn tuloksista. POSOTE20 Tulevaisuuden sote-keskus-hanke.
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Artikkeliteoksessa *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013*, vol. 14. file:///C:/Users/iluokkann/Downloads/122317-Article%20Text-251182-1-10-20221016%20(1).pdf Viitattu 3.2.2023.
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. *Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. Tallinna: Gaudeamus.

- Närvi, Johanna 2017. Äitien perhevapaat ja osallistuminen työelämään. Teoksessa: Minna Salmi & Johanna Närvi (toim.) Perhevapaat, taluskriisi ja sukupuolten tasa-arvo (Raportti 4/2017, s. 64–104). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print–Suomen yliopistopaino Oy. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135216/URN_ISBN_978-952-302-884-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 19.3.2023.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022 a. Valtion erityisavustus avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen vuodelle 2023. <https://okm.fi/-/valtior-erityisavustus-avoimen-varhaiskasvatustoiminnan-kehittamiseen-vuodelle-2023>. Viitattu 7.2.2023.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022 b. Valtion erityisavustus avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen vuodelle 2023. Myönnetty avustukset. <https://okm.fi/documents/1410845/141786337/My%C3%B6nnetty+avustukset+30.11.2022.pdf/6ef8fa8a-fe72-19eaf530-625e886da917/My%C3%B6nnetty+avustukset+30.11.2022.pdf?t=1669718805240>. Viitattu 9.2.2023.
- Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf Viitattu 18.1.2023.
- Perheentalo-yhteistyö 2021. Perheentalo-yhteistyön toimintakertomus 2021. http://www.perheentalo.fi/File/Perheentalo_%C3%B6n_toimintakertomus_2021.pdf?379377. Viitattu 30.1.2023.
- Perheentalo-yhteistyö 2023. Perheiden avoin kohtaamispaikka Perheentalo Onni ja Ilona. Ohjatut vertaisryhmät ja asiantuntijavierailut. Keskustelua lapsiperheiden pulmatilanteista. Esite. <http://www.perheentalo.fi/File/keskustelua2023.pdf?356301>. Viitattu 21.5.2023.
- Perheentalo-yhteistyö julkaisuaika tuntematon a. Tervetuloa Perheentalo -yhteistyön kotisivuille! <http://www.perheentalo.fi/fi/Etusivu.html>. Viitattu 30.1.2023.
- Perheentalo-yhteistyö julkaisuaika tuntematon b. Toimintamalli. Toimintamalli - Perheen talo -yhteistyö. Viitattu 30.1.2023.
- Perheentalo-yhteistyö julkaisuaika tuntematon c. Toiminnot. <http://www.perheentalo.fi/fi/Toiminnot.html>
- Prout, Alan. & James, Allison. 1997. Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood. London: Routledge
- Pulkkinen, Lea 2018. Kohti yhteistä lapsikäsitystä. Työpaperi 12/2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-086-0>. Viitattu 6.2.2023.
- Pulkkinen, Lea 2022. Lapsen hyvinvointi alkaa kodista. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy
- Rautaparta-Pennanen, Kaija 2022. Savonia-artikkeli: Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävät tulevaisuuden varhaiskasvatustalveissa. <https://www.savonia.fi/artikkelit/savonia-artikkeli-varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavat-tulevaisuuden-varhaiskasvatustalveissa/>. Viitattu 30.1.2023.
- Rautaparta-Pennanen, Kaija, Kekkonen, Marjatta, Collin, Kaija, Böök, Marja Leena & Rönkä, Anna 2022. Vanhemmuuden ja selviytymiskykyisyyden tukeminen ohjatussa äiti–lapsi-vertaisryhmässä. *Sosiaalipedagogiikka*, 23(1), 13–40. <https://doi.org/10.30675/sa.107618>
- Reuna, Miia 2017. Oriveden avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/127466/Reuna_Miia.pdf?sequence=2. Viitattu 10.5.2023.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>. Viitattu 25.4.2023.

Saarela, Jyrki. Poikkeuskevät pakotti lapsi-, perhe- ja nuorisotyön ulos vastaanottohuoneista – kohtaamiset ulkona koettiin myönteisesti. Artikkel. <https://www.jamk.fi/fi/artikkeli/poikkeuskevät-pakotti-lapsi-perhe-ja-nuorisotyön-ulos-vastaanottohuoneista-kohtaamiset-ulkona>. Viitattu 10.5.2023.

Soamk 2023. Sosionomi (Ylempi AMK) Kompetenssit. <https://www.sosiaalialanverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIONOMI-YAMK-KOMPETENSSIT-2023.pdf>. Viitattu 25.4.2023.

Sosiaalibarometri 2022. Eronen, Anne, Hiilamo, Heikki, Ilmarinen, Katja, Jokela, Merita, Karjalainen, Pekka, Karvonen, Sakari, Kivipelto, Minna, Koponen, Erja, Leemann, Lars, Londén, Pia & Saikku, Peppi. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2020/07/SOSTE-Sosiaalibarometri-2020.pdf>. Viitattu 10.5.2023.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L1>. Viitattu 6.2.2023.

Sääkslahti, Arja, Mehtälä, Anette & Tammelin, Tuija 2021. Piilo – Pienten lasten liikunnan ilo, fyysisen aktiivisuuden ja motorisen taitojen seuranta. Kehittämisvaiheen 2019-2021 tulokset. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 398. https://static.jamk.fi/likes/Piilo_tulosraportti.pdf. Viitattu 8.5.2023.

Tammentie, Tarja, Paavilainen, Eija, Åstedt-Kurki, Päivi, Tarkka, Marja-Terttu 2004. Family dynamics of postnatally depressed mothers—discrepancy between expectations and reality. *Journal of Clinical Nursing*, 13(1), 65–74.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. FinLapset-kyselytutkimus 2020, vauvaperheiden hyvinvointi. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/lth/fl1bp/summary_vanhemmat3?alue_0=532040&mittarit_0=200138&mittarit_1=200287&mittarit_2=187203#. Viitattu 19.3.2023.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022 a. Perhekeskus. Kohtaamispaikka. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus> Viitattu 6.2.2023.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022 b. Perhekeskustoimintamalli. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus/perhekeskustoimintamalli>. Viitattu 18.5.2023.

Tilastokeskus 2019. Elinolotilasto. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/eot/2017/eot_2017_2019-05-24_tie_001_fi.html. Viitattu 12.3.2023.

Toroskainen, Piia 2022. Mitä lapsiperheille kuuluu? Selvitys vanhemmuuden tuen tarpeista. <https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2022/04/06100434/mita-lapsiperheille-kuuluu-selvitys-2022.pdf>. Viitattu 26.1.2023.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. EU: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin ohje 2019. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf. Viitattu 1.2.2023.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012> Viitattu 30.1.2023.

Tuukkanen, Terhi 2018. (toim.) Lapsibarometri 2018. Lasten kokemustiedon keräämisen metodologisia kysymyksiä. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163038/Lapsibarometri2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 7.2.2023.

Twohig-Bennett, Caoimhe & Jones, Andy 2018. The health benefits of the great outdoors: A systematic review and meta-analysis of greenspace exposure and health outcomes. *Environmental Research* 166, 628–637. The health benefits of the great outdoors: A systematic review and meta-analysis of greenspace exposure and health outcomes - ScienceDirect. Viitattu 8.5.2023.

Unicef 2023. Lapsen oikeuksien sopimus. https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/?gclid=Cj0KCQiAw8OeBhCeARIsAGxWtUyNCwPbayhWZnLi9U_OvgK-ZTAvb3Az9AvO5dH5Hq3V-zqf2jPp4ZWAaAjobEALw_wcB. Viitattu 26.1.2023.

Valtioneuvosto 2017. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. STM026:00/2017. <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=STM026:00/2017>. Viitattu 5.2.2023.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>. Viitattu 18.1.2023.

Vuorenmaa, Maaret 2019. Pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi 2018. Tilastoraportti. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138082/Pienten%20lasten%20ja%20heid%c3%a4n%20perheidens%c3%a4%20hyvinvointi%202018final.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 6.2.2023.

Walsh, Froma 2009. Human-animal bonds I: The relational significance of companion animals. *Family Process* 48(4), 462–480.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä julkaisuaika tuntematon. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025. Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi, Vieremä. <https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=a2a5bbfd-3b4b-4e7f-ab15-a2d54f92ee22>. Viitattu 18.5.2023.

LIITE 1: AINEISTONHALLINTASUNNITELMA

Opinnäytetyön nimi: Perheet vaikuttamassa – Iisalmelaisten perheiden tarpeiden ja toiveiden selvittäminen avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseksi

Opinnäytetyön tekijä: Annika Luokkanen

Aineiston hankinnat ja aineiston muodot:

- Aineistoa kerätään iisalmelaisilta n. 2–5-vuotiailta lapsilta ja 0–5- vuotiaiden lasten vanhemmiltaan/huoltajiltaan
- Aineistonhankintamenetelmät:
 - o Lapsilta aineistoa hankitaan osallistavan menetelmän avulla, niin sanotulla tilannekuvamenetelmällä. Tässä lapset liittävät kuvia, piirtävät, kirjoittavat tai kertovat ”tavallisen päivän” iloista, harmituksen aiheista ja siitä, mitä toivoisivat niihin lisää. Tällä selvitetään lasten tarpeita ja toiveita, joihin voitaisiin mahdollisesti vastata avoimella varhaiskasvatustoiminnalla.
 - Aineisto tulee olemaan kuvallisessa ja osittain tekstimuodossa
 - Aineistoa kerätään Perheentalo Onnin ja Ilonan toiminnan aikana yhden viikon ajan (3–4 päivänä)
 - Henkilötietoja ei kerätä
 - Menetelmään osallistuminen on vapaaehtoista. Lapselta kysytään suostumus suullisesti ja vanhempi täyttää kirjallisen tutkimusluvan lapsensa osallistumisesta
 - Aineistoa kerää 2 henkilöä (opinnäytetyöntekijä ja varhaiskasvatuksen opettaja ns. tutkimusavustaja) Aineisto ei jää tutkimusavustajan käyttöön.
 - Aineisto on tarkoitus kerätä ajalla 20.-24.2.2023
 - o Vanhemmilta aineistoa hankitaan kyselyn avulla. Kyselyssä pyritään selvittämään perheiden tarpeita ja toiveita, joihin avoimella varhaiskasvatuksella voitaisiin vastata.
 - Aineisto kerätään sähköisen Forms-kyselyn avulla iisalmelaisilta 0-5-vuotiaiden lasten vanhemmilta, kyselyyn voi vastata itselleen sopivana aikana ja siihen on vapaaehtoista osallistua
 - Kyselyä jaetaan sähköisesti varhaiskasvatukseen osallistuvien vanhemmille, sosiaalisen median eri kanavien kautta ja Perheentalo Onnissa ja Ilonassa siihen voi vastata Perheentalon tietokoneella. Kyselyyn on julkinen linkki ja vastaaminen tapahtuu nimettömästi.
 - Aineisto tulee olemaan tekstimuodossa
 - Kyselyn voi täyttää myös yhdessä opinnäytetyöntekijän kanssa tai muun ammattilaisen esimerkiksi maahanmuuttotyöntekijän ja tulkin kanssa.
 - Aineisto on tarkoitus kerätä ajalla 13.2.-26.2.2023
 - Tunnistettavia henkilötietoja ei kerätä

Aineiston säilytys opinnäytetyöprosessin aikana

- Tutkimusaineisto tallennetaan OneDriveen ja varmuuskopiot opinnäytetyöntekijän tietokoneen kovalevyllä prosessin aikana. Ulkopuoliset eivät pääse aineistoihin käsiksi, koska tiedostot ovat salasanoin suojatut. Vain opinnäytetyöntekijä käsittelee aineistoa.

Aineistojen käsittely opinnäytetyön valmistumisen jälkeen

- Opinnäytetyössä kerättyä tutkimusaineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa. Aineisto tuhoetaan 1 vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Tähän saakka aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen siten, että aineisto on vain opinnäytetyöntekijän saavutettavissa.

LIITE 2: VANHEMPIEN KYSELYN SAATEKIRJE

Hyvät iisalmelaiset 0–5-vuotiaan lapsen vanhemmat/hooltajat,

Iisalmeen ollaan kehittämässä avointa varhaiskasvatustoimintaa syksystä 2023 alkaen. Kutsun ystävällisesti teidät osallistumaan kyselyyn, jonka tuloksia hyödynnetään tässä kehittämistyössä. Kyselyllä selvitän iisalmelaisten 0–5-vuotiaiden lasten perheiden tarpeita ja toiveita, joihin voitaisiin mahdollisesti vastata avoimella varhaiskasvatuksella.

Avoin varhaiskasvatus on varhaiskasvatuksen yksi toimintamuoto, jota voidaan järjestää paikallisten tarpeiden mukaisesti. Sitä ei ole laissa määritelty yhtä tarkasti kuin päiväkotij- ja perhepäivätoimintaa. Perinteisesti se on ollut lasten kerhoja, perhekerhoja, puistotoimintaa ja ohjattua leikkitoimintaa. Toiminta kohdentuu joko lapsille tai se voi olla lapsille ja vanhemmille yhteistä toimintaa. Avoin varhaiskasvatus on laadukasta, suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogista toimintaa, johon yhdistyy myös monesti vertaistuki. Toiminta Iisalmessa tulisi olemaan maksutonta, eikä se vaikuta Kelan etuuksiin, esim. kotihoidon tukeen. Avointa varhaiskasvatusta suunnitellaan osaksi Perheentalo Onnin ja Ilonan toimintaa sekä kesällä liikennepuistoon.

Kysely on myös tutkimuksellinen opinnäytetyö, jonka aiheena on *Perheet vaikuttamassa – Iisalmelaisten perheiden tarpeet ja toiveet avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen*.

Kysely muodostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä kysytään taustatietoja perheestä. Toisessa osiossa selvitetään perheiden toiveita avoimeen varhaiskasvatukseen ja kolmannessa osiossa perheiden tarpeita, eli iloa tuottavia arjen asioita sekä tuen tarpeita. Näitä kysytään siksi, että avointa varhaiskasvatusta voitaisiin suunnitella tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä sekä vanhemmuutta mahdollisimman hyvin ja varhaisessa vaiheessa.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 10 minuuttia. Siihen voi vastata sähköisesti puhelimella, tietokoneella tai tabletilla. Kysely on avoinna 13.–26.2.2023.

Kyselyyn vastataan nimettömästi ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastauksista saatu materiaali tuhoaan ohjeiden mukaisesti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kyselyn tulokset julkaistaan opinnäytetyön raportissa ja niitä hyödynnetään avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistyössä.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaamalla kyselyyn annatte suostumuksenne vastausten käyttöön. Kyselyn vastauksien avulla tuon näkyväksi teidän näkemyksiänne ja toiveitanne liittyen avoimeen varhaiskasvatukseen. Annan vastauksillenne suuren arvon.

Suuri kiitos tutkimuksen osallistumisesta. Jos jokin jäi mietityttämään, älä epäröi ottaa yhteyttä.

Voit seurata kehittämistyötä avoimen varhaiskasvatuksen hankkeen Instagram-tilillä: [avoinvarhaiskasvatus_iisalmeen](#)

Ystävällisin terveisin

Annika Luokkanen

040 595 2339 / annika.luokkanen@iisalmi.fi / annika.luokkanen@edu.savonia.fi

Savonia ammattikorkeakoulu ylempi AMK

Varhaisen tuen asiantuntija –tutkinto

LIITE 3: TIEDOTE LAPSEN HUOLTAJALLE

Hei!

Olen Kuopion Savonia-ammattikorkeakoulun ylemmän AMK:n opiskelija. Teen opinnäytetyönä Iisalmen kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen kehittämishankkeelle selvitystä lasten ja perheiden tarpeista ja toiveista.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa sellaisista lasten ja heidän perheidensä tarpeista ja toiveista, joihin avoimella varhaiskasvatuksella voitaisiin mahdollisesti vastata. Tuloksia hyödynnetään avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämisessä. Tämä osa tutkimuksesta kohdistuu n. 2–5-vuotiaisiin lapsiin. Osallistuminen on vapaaehtoista ja aineistot käsitellään nimettömästi. Lapsi voi halutessaan keskeyttää tutkimuksen missä vaiheessa tahansa ilman erityistä syytä. Siihen asti kerättyä tutkimustietoa voidaan käyttää tutkimuksessa.

Tutkimus tapahtuu Perheentalo Onnissa ja Ilonassa. Lapselle kerrotaan ikätasoisesti tutkimuksen etenemisestä, tulosten käyttämisestä ja vapaaehtoisuudesta. Tarkoituksena on saada lapselta tietoa lapsen arkeen sisältyvistä ilon ja harmituksen asioista sekä siitä, mitä lapsi toivoisi arkeen lisää. Näitä asioita selvitetään tilannekuvamenetelmällä, jossa lapsi saa kuvien, kirjoittamisen, piirtämisen ja kertomisen avulla kertoa omasta tavallisesta päivästänsä. Lapsen sanomia asioita ja tulkintoja kirjataan ylös. Lapsella on mahdollisuus myös oikaista niitä halutessaan. Lopuksi otetaan kuva lapsen tuottamista tiedoista (kuvista ja teksteistä). Mitään henkilötietoja ei kerätä ja tutkimusaineisto hävitetään ohjeiden mukaisesti opinnäytetyön raportin valmistumisen jälkeen. Tulokset avataan valmiissa opinnäytetyössä, joka löytyy julkisesti internetistä valmistumisen jälkeen.

Tutkijalla ja tutkimusavustajalla on vaitiolovelvollisuus lapsen kertomista asioista. Salassapitovelvoite ei kuitenkaan koske tilanteita, joissa ilmenee tarve lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi. (Lastensuojelulaki 2007/417, luku 5, § 25, § 25a.)

Tutkimus pyritään tekemään lapsilähtöisellä menetelmällä ja luomaan tilanteesta lapselle miellyttävä ja turvallinen. Vanhempi saa olla mukana tai lähellä, jos lapsi sitä toivoo. Tutkimuksen toteuttajana toimii allekirjoittaneen lisäksi varhaiskasvatuksen opettaja Satu Laitinen (satu.laitinen@iisalmi.fi). Arvostamme lapsen antamaa tietoa.

Jos teillä tulee kysyttävää, vastaan mielellään niihin. Kysy rohkeasti.

Ystävällisin terveisin

Annika Luokkanen

040 595 2339 / annika.luokkanen@iisalmi.fi / annika.luokkanen@edu.savonia.fi

Savonia ammattikorkeakoulu ylempi AMK

Varhaisen tuen asiantuntija –tutkinto

Opinnäytetyön ohjaava opettaja on Pirjo Pehkonen, pirjo.pehkonen@savonia.fi

TUTKIMUSLUPA LAPSEN OSALLISTUMISESTA TUTKIMUKSEEN:

Lapseni _____ saa osallistua tutkimukseen.

Päiväys _____ Huoltajan allekirjoitus _____

LIITE 4: VANHEMMILLE SUUNNATTU KYSELY

Kysely iisalmelaisille 0-5-vuotiaiden lasten vanhemmille / huoltajille

Kyselyssä selvitämme iisalmelaisten 0-5-vuotiaiden lasten perheiden tarpeita ja toiveita avoimelle varhaiskasvatukselle.

Avoin varhaiskasvatus on varhaiskasvatuksen yksi toimintamuoto, jota voidaan järjestää paikallisten tarpeiden mukaisesti. Sitä ei ole laissa määritelty yhtä tarkasti kuin päiväkotij- ja perhepäivätoimintaa. Perinteisesti se on ollut lasten kerhoja, perhekerhoja, puistotoimintaa ja ohjattua leikkitoimintaa. Avoin varhaiskasvatus on laadukasta, suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogista toimintaa lapsille (0-5v) ja vanhemmille. Toiminta lisalmissa tulisi olemaan maksutonta, eikä se vaikuta Kelan etuuksiin, esim. kotihoidon tukeen.

Avointa varhaiskasvatusta suunnitellaan osaksi Perheentalo Onnin ja Ilonan toimintaa sekä kesällä liikennepuistoon. Tavoitteena on, että toiminta alkaisi syksyllä 2023. Vastaamalla kyselyyn pääset vaikuttamaan siihen, millaista avointa varhaiskasvatusta lisalmeen kehitetään.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 10 minuuttia. Kyselyssä on kysymyksiä kolmella eri sivulla. Vastaaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu nimettömästi. Kyselyn tuloksia hyödynnetään lisalmen kaupungin avointa varhaiskasvatusta kehittävän hankkeen kehittämistyöhön.

Kyselyn toteutuksesta vastaa allekirjoittanut ja kyselyn tulokset raportoidaan osana opinnäytetyön raporttia.

Vastaamalla kyselyyn annatte suostumuksenne vastausten käyttöön opinnäytetyön tutkimustarkoituksiin.

Lämmin kiitos ajastasi!

Ystävällisesti,

Annika Luokkanen

Hankekoordinaattori / Iisalmen kaupunki

Sosionomi YAMK varhaisen tuen asiantuntija -tutkinnon opiskelija / Savonia

p. 040 595 2339

annika.luokkanen@iisalmi.fi

Taustatiedot

1. Montako alle kouluikäistä lasta perheessäsi on?

- 1
- 2
- 3
- 4 tai enemmän

2. Missä 0-5v lapsesi ovat varhaiskasvatuksessa / hoidossa? Voit valita useita.

- Päiväkodissa kokoaikaisena
- Päiväkodissa osa-aikaisena
- Perhepäivähoidossa kokoaikaisena
- Perhepäivähoidossa osa-aikaisena
- Kotona vanhemman / isovanhemman tai muun läheisen kanssa

Toiveet avoimelle varhaiskasvatustoiminnalle

3. Toivoisin avoimen varhaiskasvatustoiminnan olevan... (voit valita useita)

- kerhotoimintaa lapsille
- lapsille ja vanhemmille yhteistä ohjattua toimintaa
- avointa kaikille halukkaille, ei ilmoittautumista
- säännöllistä suljettua toimintaa, ilmoittautuminen
- Muu, mikä?

4. Mikäli vastasit muu, mikä? Voit kertoa toiveesi tähän:

Kirjoita vastaus

5. Missä toivoisit avointa varhaiskasvatusta järjestettävän Perheentalo Onnin ja Ilonan sekä liikennepuiston lisäksi?

Esimerkiksi luonnossa, liikuntahallilla, leikkipuistoissa, kyläkoulujen yhteydessä, vaihtuvissa kohteissa...

Kirjoita vastaus

6. Mikä ajankohta ja määrä olisi hyvä avoimelle varhaiskasvatukselle?

Esimerkiksi viikonpäivät, kelloajat, montako tuntia kerrallaan ja kuinka usein

Kirjoita vastaus

7. Millaisia toiveita sinulla on avoimeen varhaiskasvatukseen?

Esimerkiksi sisältöön, työntekijän osaamiseen, toimintaympäristöön, ruokailuun...

Kirjoita vastaus

8. Millaiseen avoimeen varhaiskasvatukseen uskot lapsesi haluavan osallistua?
Voit myös suoraan kysyä tätä lapselta ja kirjoittaa mitä hän sanoi.

Kirjoita vastaus

9. Mitä kautta toivot saavasi tietoa toiminnasta?

Kirjoita vastaus

10. Haluamme, että kaikenlaisten perheiden olisi helppoa tulla avoimeen varhaiskasvatukseen. Onko sinulla ajatuksia siitä, mitä toiminnan suunnittelussa olisi hyvä ottaa huomioon?

Kirjoita vastaus

Perheiden tarpeet ja toiveet

Näitä kysytään sen vuoksi, että avoimessa varhaiskasvatuksessa voitaisiin mahdollisimman hyvin ja varhaisessa vaiheessa tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä vanhemmuutta.

11. Mitkä asiat tuovat iloa ja jaksamista arkeesi?

Kirjoita vastaus

12. Millaisiin asioihin toivoisit tukea vanhempana?

Kirjoita vastaus

13. Mitkä asiat tuovat iloa lapsesi arkeen? (Kysymys koskee 0-5-vuotiaita lapsiasi)

Kirjoita vastaus

14. Millaisiin asioihin toivoisit tukea lapsellesi? (Kysymys koskee 0-5-vuotiaita lapsiasi)

Kirjoita vastaus